

Een staatssteunkader voor het VLIZ voor diensten ten behoeve van de blauwe economie

Voor

Vlaams Instituut voor de Zee

Door

Vrije Universiteit Brussel

Prof. dr. Caroline Buts (Department of Applied Economics)

Prof. dr. Tony Joris (Centrum voor Europees Recht)

Prof. dr. Michaël Dooms (Department of Business)

Drs. Wout De Cock (Centrum voor Europees Recht)

In samenwerking met

PN Advisory Services - Prof. dr. Phedon Nicolaides (College of Europe en Universiteit Maastricht)

Datum

28 maart 2018

Finaal rapport

Contactgegevens

Opdrachtgever:

Vlaams Instituut voor de Zee

Wandelaarkaai 7, 8400 Oostende, België

Contactpersoon: dr. Hans Pirlet

E-mail: hans.pirlet@vliz.be

Tel. +32 59 34 01 78

Opdrachthouder:

Vrije Universiteit Brussel

Prof. dr. Caroline Buts – Prof dr. Tony Joris - Prof. dr. Michaël Dooms – drs. Wout De Cock

Vrije Universiteit Brussel, Pleinlaan 2, 1050 Brussel, België

E-mail: carobuts@vub.be en tjoris@vub.ac.be

GSM +32 478 642 998 en +32 475 97 92 97

BTW: BE449.012.406

Bank: BE10 0013 4095 7504

In samenwerking met:

PN Advisory Services

Prof. dr. Phedon Nicolaidis (College of Europe en Universiteit Maastricht)

Eijsderbosch 15, 6228 SE Maastricht, Nederland

E-mail: phedon.nicolaides@coleurope.eu

Tel. +31 43 361 81 38

Inhoudstafel staatssteunkader

Deel I: algemeen kader

1. Inleiding	10
2. Staatssteunverbod	12
2.1. Met de interne markt onverenigbare staatssteun	12
2.1.1. Algemeen: cumulatieve criteria	12
2.1.2. Eerste criterium: maatregel van de staat die met staatsmiddelen wordt bekostigd en toerekenbaar is aan deze staat	13
2.1.2.1. Met staatsmiddelen bekostigd	13
2.1.2.2. Toerekenbaar aan de staat	14
2.1.3. Tweede criterium: selectief economisch voordeel	14
2.1.3.1. Economisch voordeel	14
2.1.3.2. Selectiviteit	19
2.1.4. Derde criterium: vervalsing van de mededinging op de interne markt	19
2.1.5. Vierde criterium: beïnvloeding van het handelsverkeer tussen de lidstaten	19
2.1.6. De-minimissteun	20
2.2. Begrip “onderneming”	21
2.2.1. Algemeen	21
2.2.2. Begrip “onderneming” in het kader van O&O&I	22
3. EU-procedure voor nieuwe staatssteun	24
3.1. Algemeen: de aanmeldingsplicht	24
3.2. Hoe en door wie moet staatssteun worden aangemeld?	24
3.3. Hoe verloopt de EU-procedure voor nieuwe staatssteun?	25
3.3.1. Informele contacten	25
3.3.2. Inleidend onderzoek	25
3.3.3. Formele onderzoeksprocedure	26
3.4. Vereenvoudigde procedure	27
4. Vrijstellingen van de aanmeldingsplicht	28
4.1. Algemeen	28

4.2. Algemene Groepsvrijstellingsverordening: algemene voorwaarden .	28
4.3. Algemene Groepsvrijstellingsverordening: bijzondere voorwaarden voor staatsteun voor O&O&I	30
5. Met de interne markt verenigbare staatsteun	31
5.1. Algemeen	31
5.2. Kaderregeling betreffende staatsteun voor O&O&I.....	31
5.3. Verdragsuitzonderingen op het staatssteunverbod.....	33
6. Aandachtspunten en aanbevelingen	34
7. Schema's	36
7.1. Kort overzicht van de staatssteunanalyse door de lidstaten	36
7.2. Overzicht van de EU-procedure voor nieuwe staatsteun	36
7.3. Tijdslijn EU-procedure voor nieuwe staatsteun (zie ook 7.2.)	37
7.4. Vrijstelling van de aanmeldingsplicht van staatsteun voor O&O&I..	38
7.5. Voorbeeld de-minimisverklaring.....	43
8. Begrippenlijst.....	44
9. Overzicht bronnen	47
9.1. Begrip “staatssteun”	47
9.2. EU-procedureel staatssteunrecht	47
9.3. Algemene de-minimisverordening.....	48
9.4. Algemene Groepsvrijstellingsverordening	48
9.5. Onderzoek, Ontwikkeling & Innovatie	48
9.6. Diensten van algemeen economisch belang	48
9.7. Toezicht op de naleving van het EU-staatssteunrecht.....	49
10. Basisliteratuur EU-staatssteunrecht	50
11. Nuttige links en contacten	51

Deel II: case studies

1. Introduction	53
2. Principles	54
2.1. Concept of state aid	54
2.2. Exemption from the prohibition of state aid	54
2.3. Research organisations and research infrastructures	55
2.4. Ancillary activities and the 20% threshold	56
3. Case study 1: research infrastructure	57
3.1. Introduction	57
3.2. State aid rules	58
3.2.1. Research activities and projects	58
3.2.2. Research infrastructure	61
3.2.3. Application of state aid principles to VLIZ	63
3.3. Potential scenarios	63
3.3.1. Introduction.....	63
3.3.2. Scenario 1: use of infrastructure	65
3.3.3. Scenario 2: projects paid by companies	67
3.4. Points of attention	69
3.4.1. Use of infrastructure	69
3.4.2. Projects funded wholly or partly by companies	69
3.5. Decision trees	70
3.5.1. Use of infrastructure	70
3.5.2. Projects paid by companies	70
3.6. Beslissingsbomen	71
3.6.1. Gebruik van infrastructuur	71
3.6.2. Projecten betaald door ondernemingen	71
4. Case study 2: EU funded research infrastructure	72
4.1. Introduction	72

4.2. State aid rules	72
4.2.1. The concept of state resources	72
4.2.2. Relevance to VLIZ.....	74
4.3. Potential scenarios	74
4.3.1. Scenario 1: ESIF	74
4.3.2. Scenario 2: EU funds managed at EU level.....	75
4.4. Points of attention	76
4.5. Decision tree	77
4.6. Beslissingsboom	77
5. Case study 3: cooperation research and development	78
5.1. Introduction	78
5.2. State aid rules	79
5.3. Potential scenarios	80
5.3.1. Scenario 1: collaboration with universities	80
5.3.2. Scenario 2: collaboration between VLIZ and undertakings.....	81
5.3.3. Scenario 3: funding of projects or PhD students by undertakings	81
5.3.4. Scenario 4: dissemination of research results and exploitation of IP rights.....	82
5.4. Points of attention	83
5.4.1. Collaboration between VLIZ and universities.....	83
5.4.2. Collaboration between VLIZ and undertakings	83
5.4.3. Funding of projects or PhD students by undertakings	83
5.4.4. Dissemination of research results and exploitation of IP rights	83
5.5. Decision trees	84
5.5.1. Collaboration between VLIZ and universities.....	84
5.5.2. Collaboration between VLIZ and undertakings	84
5.5.3. Funding of projects or PhD students by undertakings	85
5.5.4. Dissemination of research results and exploitation of IP rights	85
5.6. Beslissingsbomen	86
5.6.1. Samenwerking met universiteiten	86
5.6.2. Samenwerking met ondernemingen	86
5.6.3. Sponsoring van projecten of PhD-studenten door ondernemingen.....	87
5.6.4. Breed delen van onderzoeksresultaten en gebruik van IP-rechten	87

6. Case study 4: contract research	88
6.1. Introduction	88
6.2. State aid rules	88
6.2.1. State aid or not?	88
6.2.2. Public funding of research defined by the state and carried out by research organisations for the benefit of undertakings.....	89
6.2.3. Research projects commissioned by undertakings and carried out by research organisations	90
6.2.4. Research procured competitively by a public authority.....	91
6.3. Potential scenarios	91
6.3.1. Scenario 1: research projects commissioned by undertakings and carried out by research organisations	91
6.3.2. Scenario 2: research procured competitively by a public authority.....	92
6.4. Points of attention.....	93
6.4.1. Research projects commissioned by undertakings and carried out by research organisations	93
6.4.2. Research procured competitively by a public authority.....	93
6.5. Decision trees.....	94
6.5.1. Research projects commissioned by undertakings and carried out by research organisations	94
6.5.2. Research project procured competitively by a public authority*	94
6.6. Beslissingsbomen.....	95
6.6.1. Onderzoeksprojecten voor ondernemingen, uitgevoerd door onderzoeksinstituten	95
6.6.2. Onderzoeksproject gewonnen na deelname aan een openbare aanbesteding	95
7. Case study 5: services	96
7.1. Introduction	96
7.2. State aid rules.....	96
7.2.1. SGI/SGEI and VLIZ	96
7.2.2. Advice to the government.....	98
7.2.3. Provision of information to the public	98
7.3. Potential scenarios	99
7.3.1. Scenario 1: provision of advice to the government	99
7.3.2. Scenario 2: provision of information to the public	99

7.4. Points of attention	100
7.4.1. Provision of advice to the government	100
7.4.2. Provision of information to the public	100
7.5. Decision trees	101
7.5.1. Provision of advice to the government	101
7.5.2. Provision of information to the public	101
7.6. Beslissingsbomen	102
7.6.1. Advies aan een overheid	102
7.6.2. Informatie aan de bevolking	102
8. Case study 6: organisation of events	103
8.1. Introduction	103
8.2. State aid rules	104
8.3. Potential scenarios	105
8.4. Points of attention	106
8.5. Decision tree	107
8.6. Beslissingsboom	107
 Deel III: PowerPoint-presentaties	
1. PowerPoint-presentatie algemeen kader	109
2. PowerPoint-presentatie casestudies	123

Deel I: algemeen kader

1. Inleiding

Dit algemeen kader geeft een basisinzicht in de staatssteunregels van de Europese Unie (EU). Deze regels bepalen o.m. dat het voor de EU-lidstaten *in beginsel* verboden is om staatssteun toe te kennen aan één of meerdere ondernemingen (artikel 107, lid 1 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)).¹

In wat volgt, wordt eerst stilgestaan bij voormeld staatssteunverbod ([hoofdstuk 2](#)). Vermits het EU-staatssteunrecht alleen van toepassing is wanneer sprake is van *staatssteun* die wordt toegekend aan één of meerdere *ondernemingen*, is het belangrijk beide begrippen nader te bespreken.

Wenst een lidstaat staatssteun toe te kennen aan één of meerdere ondernemingen die met andere ondernemingen concurreren, dan moet het betrokken steunvoornemen *in beginsel* worden aangemeld bij de Commissie (“aanmeldingsplicht”) en mag dit voornemen niet worden uitgevoerd zonder haar toestemming (“standstillverplichting”) (artikel 108, lid 3 VWEU). De Commissie zal het voornemen eerst onderzoeken op zijn steunverlenende aard en daarna, indien artikel 107, lid 1 VWEU van toepassing is, op zijn (on)verenigbaarheid met de interne markt, dit laatste overeenkomstig de uitzonderingen op het staatssteunverbod (zie vnl. de uitzonderingen in artikel 107, leden 2 en 3 VWEU, en kaderregelingen, richtsnoeren en mededelingen van de Commissie). Is het voornemen onverenigbaar met de interne markt, dan mag het niet worden uitgevoerd. De EU-procedure voor nieuwe staatssteun wordt geanalyseerd in [hoofdstuk 3](#), terwijl in [hoofdstuk 4](#) wordt ingegaan op de vrijstellingen van de aanmeldingsplicht.

De Commissie onderzoekt de verenigbaarheid van staatssteun met de interne markt eerst, wanneer aanwezig, op basis van een kaderregeling, richtsnoeren of een mededeling; deze beleidsdocumenten van de Commissie verduidelijken de al dan niet-toepassing van uitzonderingen op het staatssteunverbod voor bepaalde soorten staatssteun. Voor een onderzoeksorganisatie, en dus mogelijks ook het VLIZ, is de Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (O&O&I)² relevant. Is er evenwel geen sprake van met de interne markt verenigbare staatssteun op basis van een beleidsdocument van de Commissie, dan zal deze laatste onderzoeken of een gemeenrechtelijke uitzondering op het

---

¹ Wanneer een lidstaat van de EU een voordeel toekent aan ondernemingen dat niet kwalificeert als staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU, is het EU-staatssteunrecht dus niet van toepassing. Dit betekent uiteraard niet dat er mogelijks geen andere rechtsregels van toepassing zijn, zoals bijvoorbeeld inzake overheidsopdrachten. Dit algemeen kader beperkt zich evenwel tot een bespreking van het EU-staatssteunrecht.

² Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, *Pb.C.*, 27 juni 2014, afl. 198, 1-29 (Kaderregeling betreffende staatssteun voor O&O&I).

Algemeen kader

---

staatssteunverbod van artikel 107, lid 1 VWEU (zie vnl. de uitzonderingen in artikel 107, leden 2 en 3 VWEU) een uitweg biedt ([hoofdstuk 5](#)).

In [hoofdstuk 6](#) worden, rekening houdend met de voorgaande hoofdstukken, enkele aandachtspunten en aanbevelingen geformuleerd.

In [hoofdstuk 7](#) worden een aantal schema's opgenomen. De lezer wordt aanbevolen deze schema's ter hand te nemen tijdens het lezen van dit algemeen kader.

In [hoofdstuk 8](#) is een begrippenlijst opgenomen. De voor dit kader relevante EU-staatssteunregels worden in [hoofdstuk 9](#) teruggevonden. Tot slot verwijst [hoofdstuk 10](#) naar basisliteratuur over het EU-staatssteunrecht, en in [hoofdstuk 11](#) worden enkele nuttige links en contacten vermeld.

Keert een lidstaat staatssteun uit zonder aanmelding bij en goedkeuring door de Commissie, terwijl de aanmeldingsplicht en de standstillverplichting gelden, is er sprake van "onrechtmatige staatssteun". Onrechtmatige staatssteun moet in beginsel door de betrokken lidstaat worden teruggevorderd wanneer deze steun door de Commissie onverenigbaar met de interne markt wordt bevonden. Vermits de standstillverplichting "directe werking" heeft en aldus kan worden ingeroepen voor de nationale rechter, spelen ook de nationale rechterlijke instanties een (complementaire) rol in de handhaving van het EU-staatssteunrecht. Daar het probleem van onrechtmatige staatssteun evenwel minder of niet relevant is voor het VLIZ, wordt er in dit algemeen kader geen verdere aandacht aan besteed.

Dit algemeen kader kan noch als een exhaustief overzicht van het EU-staatssteunrecht, noch als een juridisch advies worden opgevat, en werd voorbereid op maat van het VLIZ.

2. Staatssteunverbod

Het verbod om staatssteun toe te kennen ligt vervat in artikel 107, lid 1 VWEU. Deze verdragsbepaling leest als volgt:

“Behoudens de afwijkingen waarin de Verdragen voorzien, zijn steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voorzover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.”

2.1. Met de interne markt onverenigbare staatssteun

2.1.1. Algemeen: cumulatieve criteria

Overeenkomstig vaste rechtspraak van de EU-rechtscolleges is er sprake van met de interne markt onverenigbare staatssteun, en dus toepassing van artikel 107, lid 1 VWEU, wanneer een maatregel van een EU-lidstaat voldoet aan de volgende cumulatieve criteria:

- (1) een maatregel van de staat die met staatsmiddelen wordt bekostigd en aan deze staat toerekenbaar is (zie [2.1.2.](#));
- (2) die een economisch voordeel verschaft aan één of meerdere ondernemingen (zie [2.1.3.](#));
- (3) die de mededinging op de interne markt van de EU vervalst of dreigt te vervalsen (zie [2.1.4.](#));
en
- (4) die het handelsverkeer tussen de EU-lidstaten beïnvloedt of kan beïnvloeden (zie [2.1.5.](#)).

De Commissie heeft in 2016 een mededeling gepubliceerd waarin deze criteria worden verduidelijkt op basis van de rechtspraak van de EU-rechtscolleges en haar eigen besluitpraktijk.³ Ondanks het feit dat deze mededeling als leidraad kan dienen bij de beoordeling of er sprake is van staatssteun, is het begrip “staatssteun” onderhevig aan veranderende en/of verduidelijkende inzichten van de EU-rechtscolleges en/of de Commissie. Of de criteria van artikel 107, lid 1 VWEU vervuld zijn, dient dus steeds per individueel geval te worden beoordeeld.

---

³ Mededeling van de Commissie betreffende het begrip “staatssteun” in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.*, 19 juli 2016, afl. 262, p. 1–50 (Commissie mededeling betreffende het begrip “staatssteun”).

De vraag of er sprake is van staatssteun komt aan bod tijdens de twee eerste stappen van een staatssteunanalyse (zie [schema 7.1.](#))

2.1.2. Eerste criterium: maatregel van de staat die met staatsmiddelen wordt bekostigd en toerekenbaar is aan deze staat

Het eerste criterium voor de toepassing van het staatssteunverbod van artikel 107, lid 1 VWEU stelt dat er sprake moet zijn van een maatregel van de staat die met staatsmiddelen (zie [2.1.2.1.](#)) wordt bekostigd, en toerekenbaar is aan de betrokken lidstaat (zie [2.1.2.2.](#)).

2.1.2.1. Met staatsmiddelen bekostigd

Alleen steun bekostigd met staatsmiddelen kan dus gekwalificeerd worden als staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU. Staatsmiddelen omvatten alle middelen van overheidsinstanties, ongeacht het niveau van deze instanties (voor België: federaal, Gewest, Gemeenschap, provincie, gemeente). Voorts wordt geen onderscheid gemaakt tussen steun die rechtstreeks door een staat of onrechtstreeks door publiek- of privaatrechtelijke entiteiten, die door een staat zijn ingesteld of aangesteld om steun te beheren, wordt verleend.

Middelen afkomstig van de EU (bv. uit de structuurfondsen, zoals het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)⁴), de Europese Investeringsbank of het Europees Investeringsfonds, of van internationale financiële instellingen worden als staatsmiddelen beschouwd op voorwaarde dat de lidstaten - de steunverlening gebeurt door instellingen die door de lidstaten worden gecontroleerd -, een beoordelingsruimte hebben ten aanzien van het gebruik ervan (bv. wat betreft de keuze van de begunstigde(n)). Is er geen beoordelingsruimte voor de lidstaten, dan vormen deze middelen geen staatsmiddelen in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de financiering van projecten in het kader van het Horizon 2020-programma, het EU-programma voor het concurrentievermogen van ondernemingen en voor kleine en middelgrote ondernemingen (COSME), en EU-middelen voor het trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T). In het kader van deze programma's, wordt steun immers rechtstreeks aan de begunstigden verleend.

---

⁴ Steun toegekend onder het kader van het Interreg-programma Vlaanderen-Nederland valt onder de EU-staatssteunregels aangezien de subsidies worden toegekend door het Comité van Toezicht, een orgaan bestaande uit nationale/regionale en provinciale overheden uit Vlaanderen en Nederland.

2.1.2.2. Toerekenbaar aan de staat

Steun moet aan de betrokken lidstaat toerekenbaar zijn. Dit is duidelijk het geval wanneer de steun door de overheidsbegroting van deze staat wordt bekostigd, maar ook wanneer de staat een publiek- of privaatrechtelijk orgaan aanwijst om staatssteun te beheren. Steun is evenwel niet toerekenbaar aan een lidstaat wanneer deze laatste zonder enige beoordelingsmarge verplicht is om een EU-maatregel uit te voeren. Denken we hier bijvoorbeeld aan een door EU-recht opgelegde vrijstelling van accijns op vliegtuigbrandstof.

Minder duidelijk is het wanneer een steunmaatregel wordt genomen door een overheidsbedrijf. Hier moet nagegaan worden of de overheid betrokken was bij de vaststelling van de maatregel. Het loutere feit dat een maatregel wordt genomen door een overheidsbedrijf is dus niet voldoende om deze maatregel als toerekenbaar aan de staat te beschouwen.

In haar Mededeling betreffende het begrip “staatssteun” vermeldt de Commissie enkele aanwijzingen om te bepalen of een steunmaatregel aan een staat valt toe te rekenen, zoals, bijvoorbeeld, de vaststelling dat het betrokken overheidsbedrijf, waarlangs steun wordt verleend, de betrokken maatregel niet kon nemen zonder rekening te houden met de eisen van de overheid; de aanwezigheid van organieke factoren die het overheidsbedrijf met de staat verbinden; het feit dat het overheidsbedrijf rekening moet houden met aanwijzingen van de staat; het feit dat het overheidsbedrijf deel uitmaakt van de structuur van de overheidsdiensten; enz.

2.1.3. Tweede criterium: selectief economisch voordeel

Overeenkomstig het tweede criterium moet sprake zijn van een economisch voordeel (zie [2.1.3.1.](#)) dat bovendien selectief is (zie [2.1.3.2.](#)). Hoewel we hier strikt juridisch te maken hebben met twee cumulatieve sub-voorwaarden, worden zij in de praktijk vaak samen onderzocht.

2.1.3.1. Economisch voordeel

2.1.3.1.1. Algemeen

De maatregel moet een “economisch voordeel” impliceren voor de ontvanger van de steun. Dit begrip wordt ruim opgevat en omvat alle maatregelen die de lasten van een onderneming, die normaliter op haar budget drukken, verlichten. Dit voordeel zou de ontvanger, een onderneming, niet verkrijgen onder normale marktvoorwaarden.

Voorbeelden van staatssteun zijn subsidies, de niet-inning van schulden, belastingvoordelen en/of vrijstellingen, gratis of niet aan marktprijs verleende adviezen, het gratis of niet aan marktprijs ter beschikking stellen van een terrein voor commerciële exploitatie, het gratis vrijgeven van data en informatie, enz. Echter, niet de vorm, maar het effect van de steun (zie criteria 3 en 4) is relevant.

Wanneer een lidstaat (on)rechtstreeks economische transacties aangaat, in welke vorm ook, is hij onderworpen aan de EU-staatssteunregels. Met andere woorden, treedt een staat op als een economische actor, dan moet dit optreden worden afgetoetst aan het gedrag dat een private marktdeelnemer in dezelfde situatie zou hebben gesteld. Dit is het zgn. “*Market Economy Investor Principle*”: zijn er voordelige voorwaarden aanwezig die een private onderneming niet zou aanvaarden, dan is er staatssteun. Op basis van dit principe hebben de EU-rechtscolleges en de Commissie verschillende testen uitgewerkt met betrekking tot verschillende situaties waarin een staat economische transacties aangaat. Deze situaties worden door de Commissie nader uitgelegd in haar Mededeling betreffende het begrip “staatssteun”.

Indien een lidstaat de overheidsopdrachtenprocedure toepast die voldoet aan de voorschriften en bepalingen van de Europese richtlijnen inzake overheidsopdrachten, is in beginsel geen sprake van een toekenning van een economisch voordeel. Hierbij dienen wel volgende aandachtspunten in rekening worden genomen: de markt moet zo volledig mogelijk worden geïnformeerd wat betreft het voorwerp en de organisatie van de overheidsprocedure, de discretionaire beoordelingsbevoegdheid van de aanbestedende overheid moet zo beperkt mogelijk worden gehouden, de toekenningscriteria moeten objectief en tevens relevant voor het voorwerp van de opdracht zijn, en alle deelnemers moeten gelijk behandeld worden.

Wat hierna volgt, is mogelijks relevant voor het VLIZ en komt uit de Kaderregeling betreffende staatssteun voor O&O&I.

2.1.3.1.2. Indirect economisch voordeel aan ondernemingen via door een staat gefinancierde onderzoeksorganisaties

2.1.3.1.2.1. Contractonderzoek in opdracht van ondernemingen

Wanneer een onderzoeksorganisatie van een lidstaat of gesubsidieerd door een lidstaat contractonderzoek uitvoert in opdracht van een onderneming, bijvoorbeeld met overdracht van intellectuele eigendomsrechten, dan zal er in beginsel geen sprake zijn van staatssteun indien de onderzoeksorganisatie een vergoeding tegen marktprijs aanreikt. Wordt evenwel een lagere prijs dan de marktprijs aangerekend, dan is een economisch voordeel aanwezig.

Is de marktprijs niet berekenbaar, dan dient de onderzoeksorganisatie een tarief aan te rekenen dat de volledige kosten van de dienst weergeeft en in het algemeen een marge omvat die is vastgesteld aan de hand van de marges die doorgaans worden gehanteerd door ondernemingen die in de sector van de betrokken dienst actief zijn. Ook aanvaardbaar is wanneer de onderhandelingen tussen de betrokken onderzoeksorganisatie en ondernemingen zakelijk verlopen om alzo het maximale voordeel binnen te halen op het tijdstip dat het contract wordt afgesloten en dat ten minste de marginale kosten van de onderzoeksorganisatie worden gedekt.

Wanneer de eigendom van of de toegangsrechten tot intellectuele eigendomsrechten bij de onderzoeksorganisatie blijven, mag de marktwaarde daarvan in mindering worden gebracht op de voor de betrokken dienst verschuldigde prijs.

2.1.3.1.2.2. Samenwerking tussen een onderzoeksorganisatie en ondernemingen

Wanneer een onderzoeksinstantie van een staat of gesubsidieerd door een lidstaat, samenwerkt met private ondernemingen, bestaat het risico dat een indirect economisch voordeel wordt doorgegeven door de onderzoeksorganisatie.⁵ In haar Kaderregeling betreffende staatssteun voor O&O&I verduidelijkt de Commissie dat er geen sprake is van een economisch voordeel (en bijgevolg staatssteun) wanneer aan één van de volgende voorwaarden is voldaan:

- de deelnemende ondernemingen dragen de volledige kosten van het project;
- de resultaten van de samenwerking die geen intellectuele eigendomsrechten opleveren, kunnen breed worden verspreid. Indien de activiteiten van de onderzoeksorganisatie intellectuele eigendomsrechten opleveren worden die volledig toegekend aan deze onderzoeksorganisatie;
- uit het project ontstane intellectuele eigendomsrechten, alsmede daarmee verband houdende toegangsrechten, worden aan de verschillende samenwerkende partners toegekend op een wijze die een passende afspiegeling is van hun werkpakketten, bijdragen en respectieve belangen; of
- de onderzoeksorganisatie ontvangt een vergoeding die gelijkwaardig is aan de marktprijs⁶ voor de intellectuele eigendomsrechten die uit haar activiteiten ontstaan, en worden toegewezen aan de deelnemende ondernemingen.

---

⁵ Dit is niet hetzelfde als het uitvoeren van contractonderzoek in opdracht van een onderneming die de voorwaarden bepaalt. Bij een samenwerkingsproject wordt het project uitgevoerd in samenwerking tussen ten minste twee onafhankelijke partijen die, op basis van een taakverdeling, een gemeenschappelijke doelstelling nastreven en samen de omvang van het samenwerkingsproject bepalen, bijdragen aan de tenuitvoerlegging ervan en delen in de (financiële, technologische en wetenschappelijke) risico's en projectresultaten.

⁶ De Commissie stelt dat deze voorwaarde vervuld is indien aan één van de volgende voorwaarden is voldaan: 1) het bedrag van de vergoeding is vastgesteld via een open, transparante en niet-

Indien niet aan één van deze voorwaarden is voldaan, is de kans reëel dat er een indirect economisch voordeel is.

2.1.3.1.2.3. Staat doet beroep op een onderneming voor onderzoeks- en ontwikkelingsdiensten

Overheden kunnen een beroep doen op ondernemingen voor onderzoeks- en ontwikkelingsdiensten. Indien het aanduiden van een onderneming verloopt via een openbare aanbestedingsprocedure, is er in beginsel geen economisch voordeel.

Zelfs wanneer geen openbare aanbestedingsprocedure plaatsvond, is er geen staatssteun op voorwaarde dat de prijs die voor de betrokken diensten wordt betaald, de marktwaarde van de voordelen die de inkopende overheid ontvangt en de risico's die de deelnemende dienstverrichter neemt, volledig weergeeft. Dit wordt bewerkstelligd wanneer:

- de selectieprocedure openbaar, transparant, niet-discriminerend en gebaseerd is op objectieve selectie- en gunningscriteria die vóór de biedprocedures zijn vastgesteld;
- de voorgenomen contractuele regelingen met een beschrijving van alle rechten en verplichtingen van de partijen (ook wat betreft intellectuele eigendomsrechten) voor de biedprocedure beschikbaar zijn gesteld aan alle geïnteresseerde bidders;
- de inkoop van de diensten geen van de deelnemende dienstverrichters een voorkeursbehandeling oplevert; en
- één van de volgende voorwaarden is vervuld:
  - o alle resultaten die geen intellectuele eigendomsrechten opleveren, kunnen breed worden verspreid, bijvoorbeeld via publicaties, onderwijs of bijdragen aan normalisatie-instanties, zodat andere ondernemingen deze kunnen reproduceren, en alle intellectuele eigendomsrechten worden volledig toegekend aan de inkopende overheid, of
  - o een dienstverrichter aan wie de resultaten die intellectuele eigendomsrechten opleveren, worden toegekend, is verplicht om de inkopende overheid onbeperkte kosteloze toegang te geven tot die resultaten, en om derden op marktvoorwaarden toegang te geven, bijvoorbeeld via niet-exclusieve licenties.

---

discriminerende concurrerende verkoopprocedure; of 2) een onafhankelijke deskundige bevestigt dat het bedrag van de vergoeding ten minste gelijk is aan de marktprijs; 3) de onderzoeksorganisatie kan, als verkoper, aantonen dat zij daadwerkelijk, op zakelijke voorwaarden, heeft onderhandeld over de vergoeding, om, rekening houdende met haar statutaire doelstellingen, het maximale economische voordeel binnen te halen op het tijdstip dat het contract werd afgesloten; 4) in gevallen waarin de samenwerkingsovereenkomst de samenwerkende onderneming een voorkeurrecht geeft ten aanzien van het door de samenwerkende onderzoeksorganisatie gegenereerde intellectuele eigendomsrechten, wanneer die entiteiten een wederzijds recht hebben om derden te verzoeken om economisch meer voordelige aanbiedingen zodat de samenwerkende onderneming haar aanbod daaraan moet aanpassen.

2.1.3.1.3. Compensaties voor diensten van algemeen economisch belang

Hoewel o.i. minder relevant voor het VLIZ, toch enkele woorden over diensten van algemeen economisch belang (DAEB).

In bepaalde situaties is het mogelijk dat het economisch voordeel bestaat uit een compensatie voor DAEB. Indien zo een compensatie staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU impliceert, moet zij in beginsel worden aangemeld bij de Commissie. Deze laatste definieert DAEB als “*economische activiteiten die het algemeen belang dienen en die de markt, zonder overheidsoptreden, anders niet of niet onder dezelfde voorwaarden rond objectieve kwaliteit, veiligheid, betaalbaarheid, gelijke behandeling of algemene toegang, had verricht*”. Om als DAEB te kunnen worden aangemerkt, moeten deze diensten bijzondere karakteristieken vertonen die hen onderscheiden van andere door de markt aangeboden diensten, en aan consumenten worden aangeboden om in een welomschreven sociale behoefte te voorzien. Te denken valt aan onrendabele openbaarvervoersdiensten, sociale verzekeringsdiensten of publieke omroepdiensten.

Echter, in het befaamde *Altmark*-arrest heeft het Europees Hof van Justitie geoordeeld dat compensaties aan ondernemingen voor het leveren van DAEB geen staatssteun zijn wanneer voldaan is aan vier cumulatieve voorwaarden.⁷

Zijn deze voorwaarden evenwel niet vervuld, dan dient de lidstaat de betrokken compensatie in beginsel⁸ aan te melden bij de Commissie en zal deze laatste onderzoeken of deze compensatie al dan niet verenigbaar is met de interne markt (zie hier ook artikel 106, lid 2 VWEU).⁹

⁷ EU HvJ. 24 juli 2003, nr. C-280/00, *Altmark Trans GmbH en Regierungspräsidium Magdeburg tegen Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, ECLI:EU:C:2003:415, o.v. 89-93.

⁸ Zie Verordening (EU) nr. 360/2012 van de Commissie van 25 april 2012 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de minimissteun verleend aan diensten van algemeen economisch belang verrichtende ondernemingen, *Pb.L.*, 26 april 2012, afl. 114, 8–13; en Besluit (EU) nr. 2012/21 van de Commissie 2011 betreffende de toepassing van artikel 106, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst, verleend aan bepaalde met het beheer van diensten van algemeen economisch belang belaste ondernemingen, *Pb.L.*, 11 januari 2012, afl. 7, 3–10.

⁹ Zie verder, Mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de staatssteunregels van de Europese Unie op voor het verrichten van diensten van algemeen economisch belang verleende compensatie, *Pb.C.*, 11 januari 2012, afl. 8, 4–14; Kaderregeling inzake staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst, *Pb.C.*, 11 januari 2012, afl. 8, 15–22.

2.1.3.2. Selectiviteit

Er is pas staatssteun indien een lidstaat *bepaalde* ondernemingen (of sectoren) bevoordeelt t.a.v. van ondernemingen (of sectoren) die zich in een feitelijke en juridische vergelijkbare situatie bevinden. Maatregelen die alle marktspelers (kunnen) begunstigen - bijvoorbeeld een algemene vennootschapsbelastingverlaging -, vallen bijgevolg niet onder de EU-staatssteunregels.

2.1.4. Derde criterium: vervalsing van de mededinging op de interne markt

Wanneer een maatregel van een staat de concurrentiepositie van de begunstigde onderneming ten opzichte van andere, concurrerende ondernemingen bestendigt of versterkt - de begunstigde onderneming wordt bevrijd van de kosten die zij had moeten dragen -, wordt deze maatregel geacht de mededinging te (kunnen) vervalsen. In de praktijk is aan dit derde criterium voldaan wanneer een staat een voordeel verleent aan een onderneming die actief is in een sector waar er concurrentie is of zou kunnen zijn.

2.1.5. Vierde criterium: beïnvloeding van het handelsverkeer tussen de lidstaten

Wanneer een maatregel resulteert in een verbetering van de concurrentiepositie van de begunstigde onderneming ten opzichte van andere concurrerende ondernemingen, moet het handelsverkeer tussen de lidstaten van de EU geacht worden door de steun te (kunnen) worden beïnvloed. De begunstigde onderneming hoeft daartoe zelfs niet in het interstatelijke handelsverkeer actief te zijn. Inderdaad, steun kan het voor concurrenten uit andere lidstaten immers moeilijker maken om de markt van de begunstigde onderneming te betreden, en dit omdat het lokale aanbod door middel van de steun in stand wordt gehouden of wordt verruimd. Het al dan niet geringe steunbedrag of het feit dat de begunstigde onderneming vrij klein is, sluit niet a priori de mogelijkheid uit dat zowel de mededinging op de interne markt wordt vervalst of kan worden vervalst, en het handelsverkeer tussen de lidstaten wordt of kan worden beïnvloed. Wel heeft de Commissie in een aantal zaken geoordeeld dat, gezien de specifieke omstandigheden van de betrokken zaken, de betrokken maatregelen een zuiver lokaal karakter hadden en daardoor niet viel te voorzien dat de maatregelen meer dan een marginaal effect zouden (kunnen) hebben op de voorwaarden voor grensoverschrijdende investeringen of grensoverschrijdende vestiging.

2.1.6. De-minimissteun

De Commissie heeft een aantal de-minimisverordeningen vastgesteld. Deze verordeningen voorzien dat indien een welbepaalde steundrempel (steunbedrag) niet wordt overschreden, er geen staatssteun in de zin dan artikel 107, lid 1 VWEU is, en bijgevolg geen aanmeldingsplicht. De idee achter deze de-minimisverordeningen is dat de criteria “vervalsing van de mededinging op de interne markt” en “beïnvloeding van het handelsverkeer tussen de lidstaten” niet zijn vervuld.

Voor de activiteiten van het VLIZ is de algemene de-minimisverordening 1407/2013¹⁰ relevant. Het toepassingsgebied en de steundrempel van de algemene de-minimisverordening zijn als volgt:

	TOEPASSINGSGEBIED	STEUNDREMPEL
ALGEMENE DE-MINIMISVERORDENING 1407/2013	<p>Alle steun valt onder het toepassingsgebied van deze Verordening, tenzij het steun betreft die expliciet wordt uitgesloten, nl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bepaalde steun in de visserij- en aquacultuursector en de landbouwsector; - uitvoersteun; en - steun die afhangt van het gebruik van binnenlandse in plaats van ingevoerde goederen. 	<ul style="list-style-type: none"> - 200.000 euro aan één onderneming over een periode van drie belastingjaren - 100.000 euro aan één onderneming, over een periode van drie belastingjaren, die voor rekening van derden goederenvervoer over de weg verricht (wel niet ten behoeve van de aanschaf van vervoermiddelen).

De-minimissteun kan worden gecumuleerd met andere de-minimissteun voor zover de steundrempel niet wordt overschreden. Indien een onderneming reeds de-minimissteun heeft ontvangen en binnen drie belastingjaren bijkomende steun ontvangt waardoor het plafond wordt overschreden, wordt de laatste steunmaatregel in zijn geheel niet als de-minimissteun beschouwd. Als een onderneming bijvoorbeeld reeds 160.000 euro de-minimissteun heeft ontvangen en daarna nog 50.000 euro zou ontvangen - allemaal over een periode van drie belastingjaren -, dan zal dit laatste bedrag volledig buiten het toepassingsgebied van de de-minimisverordening vallen.

Alle EU-lidstaten zijn onderworpen aan de volgende verplichtingen indien zij de-minimissteun uitkeren:

- de lidstaat moet de betrokken onderneming schriftelijk in kennis stellen van het steunbedrag en het feit dat het om de-minimissteun gaat. Hierbij is een verwijzing naar de algemene de-minimisverordening 1407/2013, en de titel en de vindplaats ervan in het Publicatieblad van de EU verplicht;

¹⁰ Verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de de-minimissteun, *Pb.L.*, 24 december 2013, afl. 352, 1–8.

- de lidstaat moet vóór de toekenning van de steun een schriftelijke of elektronische verklaring van de onderneming ontvangen van alle de-minimissteun die zij gedurende de twee voorgaande belastingjaren en het lopende belastingjaar heeft ontvangen; en
- de lidstaat houdt gedetailleerde dossiers bij over toegekende de-minimissteun gedurende tien belastingjaren vanaf de steunverlening. De Commissie kan schriftelijk alle informatie opvragen die zij nodig acht om na te gaan of de voorwaarden van de-minimisverordening zijn vervuld.

2.2. Begrip “onderneming”

2.2.1. Algemeen

Zoals reeds werd aangegeven in dit kader, valt alleen staatssteun ten voordele van één of meerdere *ondernemingen* onder het staatssteunverbod van artikel 107, lid 1 VWEU. Het toekennen van staatssteun ten voordele van particulieren of overheidsinstanties valt dus buiten het toepassing van het EU-staatssteunverbod.

De EU-rechtscolleges definiëren het begrip “onderneming” als “*elke entiteit die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd*”. Of een entiteit als onderneming moet worden beschouwd, hangt bijgevolg af van de aard van haar activiteiten. Met andere woorden, het begrip “onderneming” kan niet louter worden geïnterpreteerd aan de hand van begrippen als “vennootschap”, “VZW” of “feitelijke vereniging”, de vraag of de entiteit is opgezet om winst te genereren, en het al dan niet-publiekrechtelijk karakter van een onderneming. Universiteiten, onderzoekscentra, VZW’s, (sociale) verenigingen, ... kunnen dan ook in beginsel als onderneming worden beschouwd, nl. wanneer zij economische activiteiten uitoefenen.

Het begrip “economische activiteiten” wordt door de EU-rechtscolleges gedefinieerd als “*alle activiteiten die erin bestaan goederen of diensten aan te bieden op de markt*”. Er bestaat geen exhaustieve lijst van alle mogelijke economische activiteiten die ondernemingen kunnen uitoefenen. Er moet daarom in elk individueel geval worden beoordeeld of een entiteit die mogelijks zal worden begunstigd al dan niet economische activiteiten uitoefent, rekening houdend met de besluitpraktijk van de Commissie en de rechtspraak van de EU-rechtscolleges.

Indien een entiteit overheidstaken uitvoert, is zij in beginsel geen onderneming. Deze taken moeten door hun aard, doel en toepasselijke reglementering de uitoefening van overheidsprerogatieven inhouden. Het feit dat een entiteit met taken wordt belast door een politieke beslissing, betekent wel niet meteen dat er sprake is van overheidsprerogatieven. In haar

Mededeling betreffende het begrip “staatssteun” geeft de Commissie volgende voorbeelden als typische overheidstaken: het leger of de politie, luchtverkeersveiligheid en luchtverkeersleiding, maritieme veiligheid en verkeersafwikkeling, milieu-inspectiediensten en de organisatie van publieke ziekenhuizen.

Indien de activiteiten van een entiteit slechts ten dele economisch van aard zijn, dan wordt deze entiteit als onderneming beschouwd voor wat betreft haar economische activiteiten. Belangrijk is dat beide categorieën activiteiten (economisch en niet-economisch), en hun inkomsten en kosten, duidelijk gescheiden worden om kruissubsidiëring te vermijden. Het bewijs van een correcte toerekening van kosten en inkomsten kan worden geleverd door de financiële jaarrekeningen van de begunstigde. Het is dan ook aangeraden om gebruik te maken van een gescheiden boekhouding.

2.2.2. Begrip “onderneming” in het kader van O&O&I

In de Kaderregeling betreffende staatssteun voor O&O&I kunnen de volgende aanwijzingen worden gegeven wat de aard van (niet)-economische activiteiten betreft. Het zijn slechts indicatieve aanwijzingen, wat betekent dat elk geval individueel moet worden beoordeeld.

Niet- economische activiteiten	Economische activiteiten
<ul style="list-style-type: none"> - opleiding met het oog op meer en beter gekwalificeerde menselijke hulpbronnen (bv. openbaar onderwijs); - onafhankelijk onderzoek met het oog op meer kennis en een beter begrip; - brede verspreiding van onderzoeksresultaten, op een niet -exclusieve en niet-discriminatoire wijze, zoals via <i>open access</i> databases, open publicaties of <i>open source</i>-software; - wanneer alle winst uit kennisoverdrachtactiviteiten opnieuw in de primaire activiteiten van de onderzoeksorganisatie worden geïnvesteerd. Aan het niet-economische karakter van die activiteiten wordt niet afgedaan door het feit dat het verrichten van de overeenkomstige diensten via openbare tenders wordt ingekocht bij derden (bv. licenties en spin-offs); - verzamelen van data voor publieke doeleinden op basis van een wettelijke verplichting ten aanzien van ondernemingen om die data bekend te maken. 	<ul style="list-style-type: none"> - verhuren van materiaal, uitrusting en laboratoria; - leveren van diensten aan ondernemingen; - contractonderzoek in opdracht van ondernemingen; - onderzoeksresultaten worden niet of beperkt gedeeld (bv. tegen een prijs).

Wanneer een onderzoeksorganisatie of -infrastructuur voor zowel economische als niet-economische activiteiten wordt gebruikt, valt de overheidsfinanciering alleen onder de EU-staatssteunregels voor zover daarmee kosten worden gedekt die met de economische activiteiten

verband houden. Wanneer de onderzoeksorganisatie of -infrastructuur evenwel bijna uitsluitend voor niet-economische activiteiten wordt ingezet, valt de financiering ervan volledig buiten het toepassingsgebied van de EU-staatssteunregels mits de economische activiteiten zuiver ondersteunend zijn, d.w.z. overeenstemmen met activiteiten die rechtstreeks verband houden met en noodzakelijk zijn voor het functioneren van de onderzoeksorganisatie of -infrastructuur, of intrinsiek verband houden met het niet-economische hoofdgebruik ervan, en in omvang beperkt blijven.

In haar Kaderregeling betreffende staatssteun voor O&O&I stelt de Commissie dat dit het geval is wanneer:

- voor de economische activiteiten precies dezelfde input wordt verbruikt (zoals materialen, uitrusting, arbeid en vast kapitaal) als voor de niet-economische activiteiten; en
- de jaarlijks voor die economische activiteiten uitgetrokken capaciteit ten hoogste 20% bedraagt van de totale jaarcapaciteit van de betrokken entiteit.

3. EU-procedure voor nieuwe staatssteun

3.1. Algemeen: de aanmeldingsplicht

Zoals reeds vermeld, moet een lidstaat, die aan één of meerdere ondernemingen staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU wenst toe te kennen, *in beginsel* eerst een voornemen aanmelden bij de Commissie en wachten tot deze laatste een gunstig besluit heeft genomen alvorens over te gaan tot de uitvoering ervan. De Commissie zal na deze aanmelding een onderzoek starten naar de steunverlenende aard van het voornemen en de (on)verenigbaarheid ervan met de interne markt.¹¹ De EU-procedure voor nieuwe staatssteun, in de eerste plaats terug te vinden in artikel 108 VWEU, werd uitgewerkt in Verordening 2015/1589¹² en wordt verder toegelicht in verschillende beleidsdocumenten van de Commissie, zoals de Gedragscode voor een goed verloop van de staatssteunprocedures (2009), de Mededeling betreffende een vereenvoudigde procedure voor de behandeling van bepaalde soorten staatssteun (2009), en de *State Aid Manual of Procedures* (2013).

De EU-procedure voor nieuwe staatssteun wordt hierna besproken en schetsmatig voorgesteld in [schema 7.2](#).

3.2. Hoe en door wie moet staatssteun worden aangemeld?

De aanmelding van een staatssteunvoornemen gebeurt aan de hand van een aanmeldingsformulier¹³. Behoudens andersluidend akkoord met de Commissie, wordt aangemeld via de webtoepassing SANI (*State Aid Notification Interactive*). Zowel de Belgische federale overheid als Vlaanderen, Wallonië en Brussel hebben toegang tot deze webtoepassing en kunnen aldus hun steunvoornemens via deze webtoepassing aanmelden. Het is wel de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de EU die deze aanmeldingen in SANI moet valideren alvorens de Commissie ze zal ontvangen.

¹¹ De Commissie zal eerst nagaan of er sprake is van een steunmaatregel in de zin van art. 107, lid 1 VWEU. Is dit het geval, dan zal zij onderzoeken of een van de uitzonderingen op het staatssteunverbod toepassing vindt of kan vinden.

¹² Verordening (EU) nr. 2015/1589 van de Raad van 13 juli 2015 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.L.*, 24 september 2015, afl. 248, 9–29.

¹³ Voor de aanmeldingsformulieren, zie Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie van 21 april 2004 tot uitvoering van Verordening (EU) 2015/1589 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, <http://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2004/794/2016-12-22>.

De Commissie stelt de lidstaat die aanmeldt onmiddellijk in kennis van de ontvangst van de aanmelding en kent een zaaknummer toe aan het dossier.

De aanmelding moet tijdig en volledig gebeuren. Zo heeft de Commissie voldoende tijd om eventuele opmerkingen te maken en een aanvankelijk oordeel te vormen over het aangemelde voornemen. De lidstaat moet alle feitelijke en juridische informatie bezorgen die de Commissie nodig heeft om zulks oordeel te kunnen vormen. Dit geldt niet alleen voor het voornemen zelf, maar ook voor de financieringswijze ervan. Voorts is het belangrijk dat de lidstaat aangeeft waarom hij meent dat het voornemen verenigbaar is met de interne markt. Indien de Commissie de aangemelde informatie onvoldoende acht, kan zij verzoeken om aanvullende informatie richten aan de betrokken lidstaat.

3.3. Hoe verloopt de EU-procedure voor nieuwe staatssteun?

3.3.1. Informele contacten

De Commissie moedigt de lidstaten aan om voor de aanmelding van een steunvoornemen informeel contact op te nemen met haar. Dit laat haar en de lidstaat toe de juridische en economische aspecten van de geplande steunmaatregel informeel en vertrouwelijk te bespreken om zo de volledigheid en de kwaliteit van de latere aanmelding te verbeteren.

3.3.2. Inleidend onderzoek

De eerste onderzoeksfase - het inleidend onderzoek - neemt een aanvang zodra de lidstaat een voornemen aanmeldt en strekt tot doel de Commissie toe te laten een *prima facie* beoordeling te geven over de steunverlenende aard van het voornemen en over de (on)verenigbaarheid ervan met de interne markt. Belanghebbende derden kunnen geen opmerkingen maken tijdens het inleidend onderzoek, hoewel de Commissie verkiest om begunstigde(n) (indien gekend) te betrekken bij de contacten tussen haar en de betrokken lidstaat.

De Commissie heeft vanaf een volledige aanmelding twee maanden de tijd om een besluit te nemen, zo niet wordt het voornemen geacht te zijn goedgekeurd en kan de lidstaat het voornemen uitvoeren, weliswaar nadat de Commissie hiervan voorafgaandelijk op de hoogte werd gesteld; de Commissie kan dan alsnog binnen een termijn van vijftien dagen, te rekenen vanaf deze kennisgeving, een besluit nemen.

De Commissie neemt één van de volgende besluiten ter afronding van een inleidend onderzoek:

- er is geen sprake van staatssteun. De procedure eindigt met een besluit van de Commissie en de staat mag het voornemen uitvoeren;
- er is sprake van staatssteun, maar deze doet geen twijfel rijzen met betrekking tot zijn verenigbaarheid met de interne markt. De Commissie neemt een “besluit om geen bezwaar te maken” en de staat mag het steunvoornemen uitvoeren; of
- er is sprake van staatssteun die twijfel doet rijzen m.b.t. zijn verenigbaarheid ervan met de interne markt. De Commissie opent bijgevolg een formele onderzoeksprocedure om het steunvoornemen verder te onderzoeken.¹⁴

3.3.3. Formele onderzoeksprocedure

Wanneer de Commissie twijfelt aan de verenigbaarheid van een aangemeld steunvoornemen met de interne markt, opent zij dus een formele onderzoeksprocedure. Aan het begin van een formele onderzoeksprocedure vraagt de Commissie aan de betrokken lidstaat én aan derde belanghebbenden¹⁵ om opmerkingen te maken over het aangemelde voornemen, haar redenen voor de opening van de procedure, enz. Zij kan tijdens deze procedure ook een beroep doen op externe deskundigen en experts.

In beginsel rond de Commissie een formele onderzoeksprocedure af binnen een termijn van achttien maanden. Zij is echter niet gebonden door deze termijn en in de praktijk komt het meermaals voor dat hij niet wordt gehaald.¹⁶

De Commissie neemt één van de volgende besluiten ter afronding van een formele onderzoeksprocedure:

- er is geen sprake van staatssteun. De procedure eindigt met een besluit van de Commissie, waarna de staat het voornemen mag uitvoeren;

---

¹⁴ Het is ook mogelijk dat de Commissie deze procedure opent omdat zij twijfelt aan de steunverlenende aard van het aangemelde voornemen.

¹⁵ Andere lidstaten, ondernemingen en ondernemersverenigingen waarvan de belangen door de uitvoering van het voornemen zouden worden geraakt, in het bijzonder de onderneming(en) die zal (zullen) worden begunstigd, concurrerende ondernemingen en beroepsverenigingen.

¹⁶ Na het verstrijken van deze termijn kan de betrokken lidstaat de Commissie wel verzoeken een besluit te nemen binnen een termijn van 2 maanden. Wanneer de verstrekte informatie niet toereikend is om verenigbaarheid met de interne markt vast te stellen, neemt de Commissie een negatief besluit.

- er is sprake van staatsteun, maar deze is verenigbaar met de interne markt. De Commissie neemt een positief besluit, waarna de staat het steunvoornemen mag uitvoeren;
- er sprake van staatssteun, maar deze is slechts voorwaardelijk verenigbaar met de interne markt ("voorwaardelijk besluit"), waardoor de staat het steunvoornemen alleen mag uitvoeren mits hij de in het besluit gestipuleerde voorwaarden naleeft; of
- er is sprake van met de interne markt onverenigbare staatssteun ("negatief besluit"). Bijgevolg mag de staat het steunvoornemen niet uitvoeren.¹⁷

3.4. Vereenvoudigde procedure

De Commissie heeft voor een aantal soorten staatssteun een vereenvoudigde procedure uitgewerkt, nl. voor staatssteun die onder de standaardbeoordeling van een kaderregeling of van richtsnoeren valt, staatssteun waarvan de kenmerken overeenkomen met staatssteunmaatregelen die de Commissie in ten minste drie eerdere besluiten heeft goedgekeurd (over een periode van tien jaar), en bepaalde wijzigingen van bestaande staatssteunregelingen.¹⁸ Indien een steunvoornemen aan alle toepasselijke voorwaarden voor het volgen van de vereenvoudigde procedure voldoet, tracht de Commissie binnen twintig werkdagen na aanmelding een besluit in verkorte vorm te nemen waarin zij ofwel besluit dat er geen sprake is van staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU, ofwel dat er geen bezwaren zijn tegen het steunvoornemen.¹⁹

---

¹⁷ Alle besluiten van de Commissie kunnen het voorwerp uitmaken van een beroep tot nietigverklaring bij het Gerecht van de EU.

¹⁸ In beginsel moet een wijziging die een lidstaat wenst aan te brengen aan een bestaande steunregeling - bijvoorbeeld een steunregeling die door de Commissie verenigbaar met de interne markt werd bevonden en intussen wordt uitgevoerd door deze lidstaat -, vooraf worden aangemeld bij de Commissie als zijnde een nieuw steunvoornemen; zie artikel 108, lid 3 VWEU.

¹⁹ Zie verder de Mededeling van de Commissie betreffende een vereenvoudigde procedure voor de behandeling van bepaalde soorten staatssteun, *Pb.C.*, 16 juni 2009, afl. 136, p. 3–12.

4. Vrijstellingen van de aanmeldingsplicht

4.1. Algemeen

Niet elke steunmaatregel in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU moet worden aangemeld bij de Commissie. Inderdaad, de Commissie heeft een aantal vrijstellingsverordeningen uitgevaardigd die bepalen dat steunmaatregelen die onder het toepassingsgebied van één van deze verordeningen vallen en voldoen aan de toepasselijke voorwaarden, vrijgesteld zijn van de aanmeldingsplicht.

De voor het VLIZ relevante vrijstellingsverordening is de Algemene Groepsvrijstellingsverordening²⁰, die een hoofdstuk wijdt aan staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie. Deze Algemene Groepsvrijstellingsverordening wordt hierna kort besproken en wat staatssteun voor O&O&I betreft, schetsmatig weergegeven in [schema 7.4](#).

De vraag of staatssteun vrijgesteld is van de aanmeldingsplicht komt aan bod tijdens de derde stap van een staatssteunanalyse (zie [schema 7.1.](#)).

4.2. Algemene Groepsvrijstellingsverordening: algemene voorwaarden

Opdat een steunmaatregel onder het toepassingsgebied van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) zou vallen, moet hij voldoen aan een aantal algemene én bijzondere voorwaarden. De algemene voorwaarden gelden voor alle steunmaatregelen die onder het toepassingsgebied van de AGVV vallen; zij zijn terug te vinden in hoofdstuk I van de AGVV. Verder vermeldt hoofdstuk III van de AGVV voor elke steuncategorie aparte bijzondere voorwaarden. Gaat het bijvoorbeeld over steun voor O&O&I, dan zullen de desbetreffende bijzondere voorwaarden gelden (zie [4.3.](#)).

---

²⁰ Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014R0651-20170710&from=EN>.

De belangrijkste algemene voorwaarden zijn de volgende:

- de steun moet bijdragen aan een gemeenschappelijk belang en moet noodzakelijk zijn; de steun moet bereiken wat de markt niet zelf tot stand kan brengen, bijvoorbeeld wegens marktfalen;
- om te voorkomen dat de betrokken steun de mededinging en het handelsverkeer dermate beïnvloedt (of zou beïnvloeden) dat het algemeen belang wordt geschaad, bevat de AGVV verschillende steundrempels;
- de steun moet transparant zijn; de AGVV is daarom alleen van toepassing op steun waarvan vooraf precies het bedrag kan worden berekend;
- de steun moet een stimulerend effect hebben op de begunstigde(n); en
- de steunmaatregel moet passend en evenredig te zijn. Om dit laatste te verzekeren, bepaalt de AGVV voor verschillende steuncategorieën een maximum steunintensiteit.

Van de aanmelding vrijgestelde staatssteun mag gecumuleerd worden met andere staatssteun wanneer die andere staatssteun andere identificeerbare in aanmerking komende kosten betreffen. Zelfs cumulering met andere staatssteun, die ten behoeve van dezelfde in aanmerking komende kosten wordt toegekend, is toegelaten, weliswaar op voorwaarde dat deze cumulering er niet toe leidt dat de toepasselijke maximum steunintensiteit en/of steundrempel worden overschreden.

Naast de voormelde algemene voorwaarden en cumuleringsbepalingen, bevat de AGVV ook een aantal bepalingen inzake publicatie en informatie, verslaglegging en monitoring. Zo moeten de lidstaten de Commissie informeren over elke van de aanmelding vrijgestelde steunmaatregel, samen met een link die toegang geeft tot de volledige tekst van de steunmaatregel, en dit binnen twintig dagen na de inwerkingtreding van de maatregel. Voorts moeten zij jaarlijks alle van de aanmelding vrijgestelde steunmaatregelen opnemen in een verslag dat zij aan de Commissie moeten overmaken. Vrijstellingsdossiers moeten ook minstens tien jaar worden bijgehouden. Ook belangrijk is dat de lidstaten in vrijgestelde steunmaatregelen verwijzen naar de AGVV.

4.3. Algemene Groepsvrijstellingsverordening: bijzondere voorwaarden voor staatsteun voor O&O&I

De artikelen 25 t.e.m. 30 van de AGVV maken melding van zes categorieën van staatssteun voor O&O&I die vrijgesteld zijn van de aanmeldingsplicht indien zij, naast de voormelde algemene voorwaarden, ook voldoen aan de toepasselijke bijzondere voorwaarden. Concreet gaat het over steun voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten (met inbegrip van projecten die het kwaliteitslabel “Excellentiekeur” hebben gekregen in het kader van het Horizon 2020 kmo-instrument) (artikel 25), investeringssteun voor onderzoeksinfrastructuur (artikel 26), steun voor innovatieclusters (artikel 27), innovatiesteun voor kmo's (artikel 28), steun voor proces- en organisatie-innovatie (artikel 29), en steun voor onderzoek en ontwikkeling in de visserij- en aquacultuursector (artikel 30). Voor elk van deze categorieën van staatssteun moet dus steeds rekening gehouden worden met enerzijds de algemene voorwaarden in hoofdstuk I AGVV, en anderzijds de bijzondere voorwaarden vervat in het toepasselijke artikel in hoofdstuk III AGVV.

Voor meer informatie ter zake van de van de aanmelding vrijgestelde staatssteun voor O&O&I wordt verwezen naar [schema 7.4](#).

5. Met de interne markt verenigbare staatssteun

5.1. Algemeen

Het EU-staatssteunverbod is noch absoluut, noch onvoorwaardelijk, en kent dus uitzonderingen. Enerzijds zijn er categorieën van steun die de Commissie na aanmelding *moet* goedkeuren (artikel 107, lid 2 VWEU), anderzijds zijn er categorieën van steun die de Commissie na aanmelding *kan* goedkeuren (artikel 107, lid 3 VWEU). Deze uitzonderingen worden strikt geïnterpreteerd omdat zij een afwijking inhouden van het beginselverbod van staatssteun.

De Commissie heeft verschillende kaderregelingen, richtsnoeren en mededelingen aangenomen om een aantal van deze uitzonderingen te verduidelijken, waarvan de Kaderregeling betreffende staatssteun voor O&O&I (zie [5.2.](#)) voor het VLIZ het meest relevant is.

Bij haar onderzoek naar de verenigbaarheid van een staatssteunvoornemen met de interne markt zal de Commissie dit voornemen eerst toetsen aan een beleidsdocument, indien voorhanden. Resulteert dit onderzoek niet in een voor de betrokken lidstaat gunstig besluit of is er geen beleidsdocument dat de Commissie kan toepassen, dan zal de Commissie nagaan of het voornemen niet valt onder een verdragsrechtelijke uitzondering (zie [5.3.](#)). Deze analyse is vervat in de vierde en vijfde stap van een staatssteunanalyse (zie [schema 7.1.](#)).

5.2. Kaderregeling betreffende staatssteun voor O&O&I

Indien een voornemen tot staatssteun voor O&O&I niet onder de algemene de-minimisverordening of de AGVV valt, zal de Commissie dit voornemen eerst toetsen aan deze Kaderregeling,²¹ die in de eerste plaats een aantal gemeenschappelijke criteria bevat waaraan staatssteun voor O&O&I moet beantwoorden.²²

- **De staatssteun moet bijdragen aan een duidelijk omschreven doelstelling van gemeenschappelijk belang**

De betrokken lidstaat moet uitleggen hoe het steunvoornemen, indien uitgevoerd, O&O&I beoogt te bevorderen.

²¹ Het bevorderen van O&O&I is een belangrijke doelstelling van de EU; zie artikel 179 VWEU.

²² In deze Kaderregeling worden de criteria uiteengezet voor de verenigbaarheid van O&O&I-steun die moet worden getoetst aan artikel 107, lid 3 c) VWEU. O&O&I-steun voor ondernemingen in moeilijkheden is alvast van het toepassingsgebied van deze Kaderregeling uitgesloten.

- **Noodzaak van staatssteun**

De lidstaat moet aantonen dat de aangemelde steun kan zorgen voor een wezenlijke verbetering die de markt zelf niet tot stand kan brengen.

- **Geschiktheid van de staatssteun**

De voorgenomen staatssteun moet een geschikt beleidsinstrument zijn om de doelstelling van gemeenschappelijk belang te helpen bereiken; er mogen geen andere, minder versturende instrumenten beschikbaar zijn met dewelke dezelfde resultaten kunnen worden bereikt.

- **Stimulerend effect van de staatssteun**

De betrokken steun moet het gedrag van de begunstigde zodanig veranderen dat deze bijkomende activiteiten onderneemt die zonder de steun niet, dan wel in beperktere mate of op een andere wijze of locatie, zouden worden uitgevoerd.

- **Evenredigheid van de staatssteun**

Het steunbedrag moet beperkt blijven tot het minimum dat nodig is om de begunstigde aan te zetten tot bijkomende investeringen of activiteiten in het betrokken gebied. Om dit te verzekeren, bevat de Kaderregeling maximale steunintensiteiten.

- **Vermijden van ongewenste negatieve effecten op de mededinging en het handelsverkeer tussen lidstaten**

De negatieve effecten van de staatssteun moeten voldoende beperkt zijn, zodat de maatregel per saldo positief is. Met andere woorden, de positieve effecten van de steun voor het behalen van een doelstelling van gemeenschappelijk belang moeten opwegen tegen de mogelijke negatieve effecten ervan op de mededinging op de interne markt en het handelsverkeer tussen de lidstaten.

- **Transparantie van de staatssteun**

De lidstaten, de Commissie, marktdeelnemers en het publiek moeten gemakkelijk toegang kunnen krijgen tot alle desbetreffende besluiten en relevante informatie over de op grond van die besluiten toegekende steun.

Voormelde voorwaarden worden nader uitgewerkt in de Kaderregeling. Bovendien stelt deze Kaderregeling, in voorkomend geval, specifieke voorwaarden vast (zie ook [2.1.3.1.](#)).

5.3. Verdragsuitzonderingen op het staatssteunverbod

De voor het VLIZ meest relevante uitzonderingen zijn:

- artikel 107, lid 3 b) VWEU: staatssteun om de verwezenlijking van een belangrijk project van gemeenschappelijk Europees belang te bevorderen; en
- artikel 107, lid 3 c) VWEU: staatssteun om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig wordt veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad.²³

---

²³ Voor toepassingen van deze uitzonderingen wordt verwezen naar de website "State aid Cases" van het Directoraat-generaal Mededinging van de Commissie (http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?clear=1&policy_area_id=3).

6. Aandachtspunten en aanbevelingen

Het is voor het VLIZ aangewezen een aantal vragen te stellen en aandachtspunten in aanmerking te nemen wanneer het wenst samen te werken met ondernemingen.

Algemeen

- Is de entiteit waarmee het VLIZ wenst samen te werken een onderneming, d.w.z. voert zij economische activiteiten uit?
- Reken steeds de marktprijs aan voor het leveren van diensten en betaal steeds de marktprijs voor de afname van diensten.
- Houd documentatie (bv. notulen van vergaderingen, contractvoorstellen, E-mailverkeer, enz.) met betrekking tot contractonderhandelingen met ondernemingen bij om te kunnen aantonen dat deze onderhandelingen op zakelijke wijze verliepen.
- Probeer selectiviteit te vermijden. Stel daarom economische voordelen (zie [2.1.3.1.](#)) open voor iedereen.
- Hanteer een gescheiden boekhouding voor economische en niet-economische activiteiten.

De-minimissteun (de-minimisverordening)

- Controleer of de begunstigde in aanmerking komt voor de-minimissteun, en zo ja, welke voorwaarden hiervoor gelden (steundrempel en andere voorwaarden).
- Zo ja, informeer de begunstigde dat sprake is van de-minimissteun en verwijst in alle relevante documentatie (bv. in een overeenkomst of een beslissing tot toekenning van een voordeel) naar de algemene de-minimisverordening (titel en vindplaats ervan in het *Publicatieblad van de EU*) en het de-minimisbedrag.
- Vraag de begunstigde om een schriftelijke of elektronische verklaring over alle andere de-minimissteun die hij gedurende de twee voorgaande en het lopende belastingjaar heeft ontvangen (zie schema [7.5.](#) voor een voorbeeld). Op deze manier kan vermeden worden dat de steundrempel overschreden wordt.
- De Commissie is bevoegd om informatie op te vragen m.b.t. de naleving van de algemene de-minimissteunverordening. Daarom is het belangrijk goed bij te houden welke de-minimissteun werd toegekend en aan wie.

Vrijstellingen van de aanmeldingsplicht (AGVV)

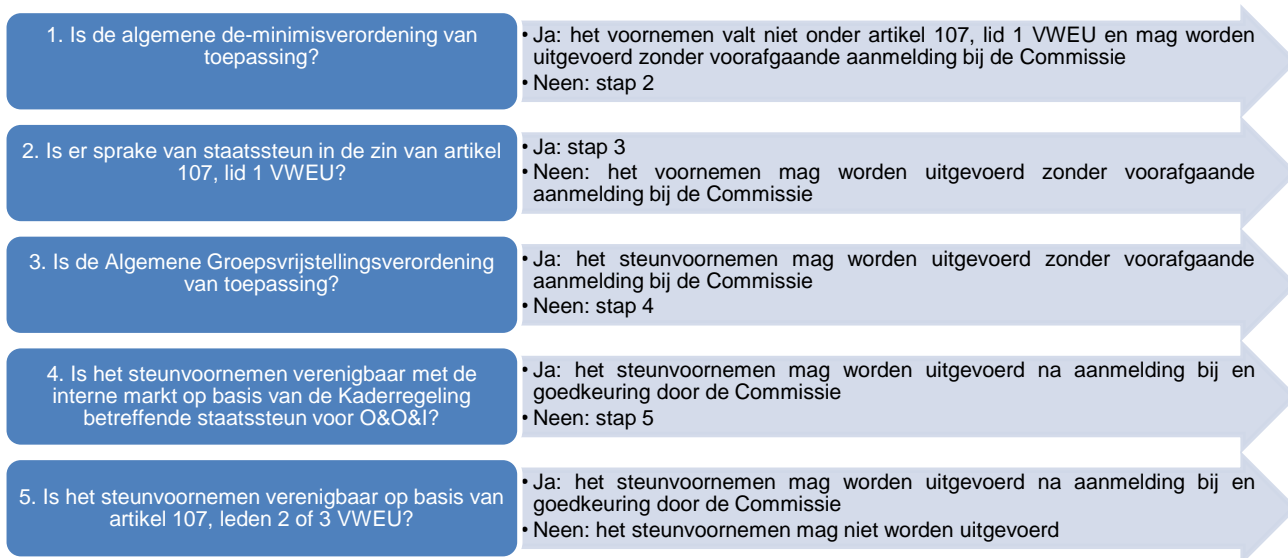
- Controleer of de begunstigde in aanmerking komt voor een toepassing van de AGVV.
- Ga na of alle voorwaarden voor toepassing van de AGVV zijn vervuld (steundrempel, steunintensiteit en andere).
- Informeer de begunstigde dat er sprake is van van de aanmelding vrijgestelde staatssteun en verwijst in alle relevante documentatie naar de AGVV en het steunbedrag.
- De Commissie is bevoegd om informatie op te vragen m.b.t. de naleving van de AGVV. Daarom is het ook hier belangrijk om goed bij te houden aan wie en hoeveel vrijgestelde steun werd toegekend.
- Individuele steunverleningen van meer dan 500.000 euro moeten worden gepubliceerd (in de praktijk in SANI (*State Aid Notification Interactive*)). Indien toepasselijk, contacteer VLAIO.
- Voor meer over verslaglegging, zie artikel 11 AGVV; meer informatie kan ook bekomen worden bij het VLAIO.

O&O&I

- Indien wordt samengewerkt met ondernemingen, probeer dan zo veel mogelijk te bekomen dat de resultaten van het resulterende onderzoek vrij beschikbaar zijn.
- Zorg voor een evenwichtige verdeling van de intellectuele eigendomsrechten bij een samenwerking en vraag bij een onevenwichtige verdeling in het voordeel van de onderneming steeds een vergoeding tegen marktprijs.
- Opbrengsten van onderzoeksactiviteiten worden best zo veel mogelijk gebruikt om nieuw eigen onderzoek te bekostigen.

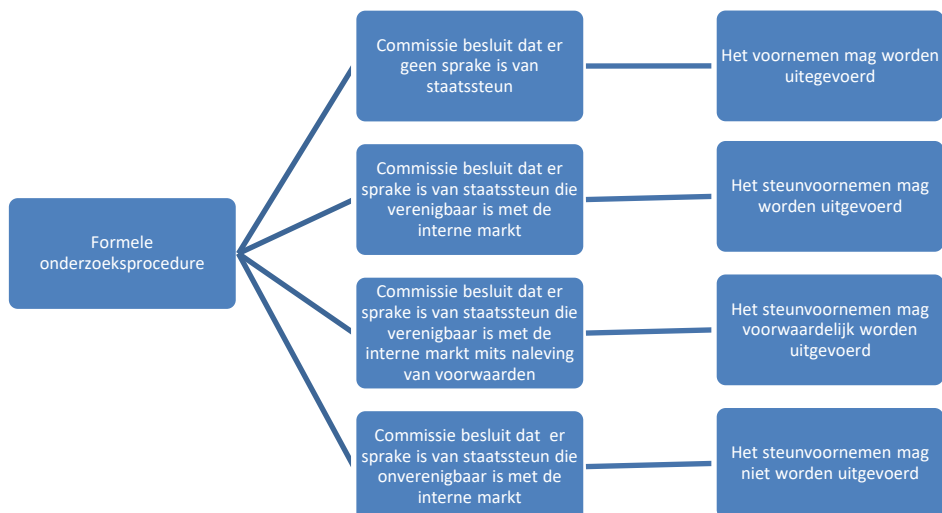
7. Schema's

7.1. Kort overzicht van de staatssteunanalyse door de lidstaten

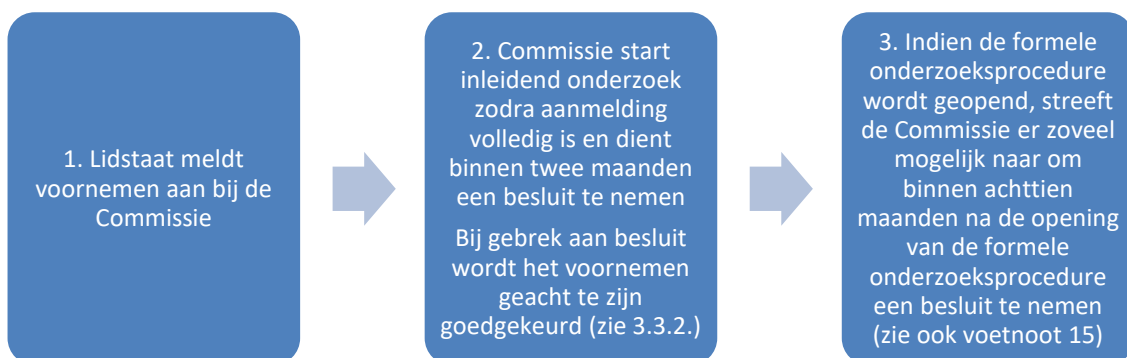

7.2. Overzicht van de EU-procedure voor nieuwe staatssteun

7.3. Tijdslijn EU-procedure voor nieuwe staatsteun (zie ook [7.2.](#))

7.4. Vrijstelling van de aanmeldingsplicht van staatssteun voor O&O&I

Type steun	Steundrempel (maximaal vrijgestelde steunbedrag) en maximale steunintensiteit(en) (maximaal brutosteunbedrag, uitgedrukt als een percentage van de in aanmerking komende kosten, voor aftrek van belastingen of andere heffingen)	In aanmerking komende kosten	Bijzondere voorwaarden
Steun voor onderzoeken en ontwikkelingsprojecten (artikel 25 AGVV)	<u>Steundrempels</u> Fundamenteel onderzoek (meer dan de helft van de in aanmerking komende kosten wordt gemaakt voor fundamenteel onderzoek): 40 miljoen euro per onderneming per project. Industrieel onderzoek (meer dan de helft van de in aanmerking komende kosten wordt gemaakt voor industrieel onderzoek, of voor industrieel en fundamenteel onderzoek): 20 miljoen euro per onderneming per project. Experimentele ontwikkeling (meer dan de helft van de in aanmerking komende kosten van het project	<ul style="list-style-type: none"> - Personeelskosten: onderzoekers, technici en ander ondersteunend personeel voor zover zij zich met het betrokken onderzoeksproject bezighouden. - Kosten van apparatuur en uitrusting voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. - Kosten van gebouwen en gronden voor zover en zolang zij worden gebruikt voor het project. - Kosten van contractonderzoek, kennis en octrooien die op zakelijke wijze worden gekocht bij of waarvoor een licentie wordt verleend door externe bronnen, 	<ul style="list-style-type: none"> - Het project valt binnen fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling of haalbaarheidsstudies.

Algemeen kader

	<p>wordt gemaakt voor experimentele ontwikkeling): 15 miljoen euro per onderneming per project. Haalbaarheidsstudies: 7,5 miljoen euro per studie.</p> <p><u>Steunintensiteiten</u> Fundamenteel onderzoek: 100% Industrieel onderzoek: 50%* Experimentele ontwikkeling: 25%* Haalbaarheidsstudies: 50%*</p> <p>* Intensiteit kan worden verhoogd met 10% voor middelgrote ondernemingen en met 20% voor kleine ondernemingen.</p>	<p>alsmede kosten voor consultancy en gelijkwaardige diensten die uitsluitend voor het project worden gebruikt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bijkomende algemene kosten en andere operationele uitgaven, waaronder die voor materiaal, leveranties en dergelijke producten, die rechtstreeks uit het project voortvloeien. 	
<p>Investeringssteun voor onderzoeksinfrastructuur (artikel 26 AGVV)</p>	<p><u>Steundrempel</u> 20 miljoen euro per infrastructuur.</p> <p><u>Steunintensiteit</u> 50%</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kosten van de investeringen in immateriële en materiële activa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Prijs, berekend voor de exploitatie of het gebruik van de infrastructuur, stemt overeen met een markt prijs. - Toegang tot de infrastructuur staat open voor meerdere gebruikers en wordt op transparante en niet discriminerende wijze verleend (ondernemingen die ten minste 10% van de investeringskosten hebben gefinancierd, kunnen preferente toegang krijgen op gunstigere voorwaarden; deze toegang moet wel evenredig zijn aan deze bijdrage en deze voorwaarden moeten publiek beschikbaar zijn). - Wanneer met onderzoeksinfrastructuur zowel economische als niet-economische activiteiten worden verricht: <ul style="list-style-type: none"> (i) gescheiden boekhouding voor financiering, kosten en inkomsten van elk soort activiteit; (ii) lidstaat werkt een monitoring- en terugvorderingsmechanisme uit om te garanderen dat toepasselijke steunintensiteit niet wordt overschreden door een toename van het aandeel economische activiteiten t.o.v. de situatie waarmee op het tijdstip van de toekenning van steun werd gerekend.

Algemeen kader

<p>Steun voor innovatieclusters (artikel 27 AGVV)</p>	<p><u>Steundrempel</u> 7,5 miljoen euro per cluster.</p> <p><u>Steunintensiteiten</u> 50% voor investeringssteun, die verhoogd kan worden met 15% voor innovatieclusters in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3 a) VWEU voldoen, en met 5% voor innovatieclusters in steungebieden die aan de voorwaarden van artikel 107, lid 3 c) VWEU voldoen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kosten van de investeringen in immateriële en materiële activa bij de bouw of het upgraden van innovatieclusters (investeringssteun). - Personeelskosten en administratieve kosten (met inbegrip van de algemene kosten) met betrekking tot: <ul style="list-style-type: none"> (i) het aansturen van het cluster ter bevordering van samenwerking, informatiedeling en het verschaffen of toeleiden van gespecialiseerde en op maat gemaakte zakelijke ondersteuningsdiensten; (ii) de marketing van het cluster om nieuwe ondernemingen of organisaties aan te trekken en de zichtbaarheid te verhogen; (iii) het beheer van de faciliteiten van het cluster, de organisatie van opleidingsprogramma's, workshops en conferenties ter ondersteuning van kennisdeling, netwerking en transnationale samenwerking. 	<ul style="list-style-type: none"> - Steun mag alleen worden verleend aan de rechtspersoon die het cluster opereert. - Toegang tot de panden, faciliteiten en activiteiten van het cluster dient open te staan voor meerdere gebruikers en wordt op transparante en niet-discriminerende basis verleend. Ondernemingen die ten minste 10% van de investeringskosten van het innovatiecluster hebben gefinancierd, kunnen preferente toegang krijgen op gunstigere voorwaarden. Om overcompensatie te vermijden, is deze toegang evenredig aan de bijdrage van de onderneming in de investeringskosten en worden deze voorwaarden publiek beschikbaar gesteld. - De vergoedingen die voor het gebruik van de faciliteiten van het cluster en voor deelname aan de activiteiten van het cluster worden berekend, stemmen overeen met de marktprijs of weerspiegelen de kosten ervan. - Steun voor personeelskosten en administratieve kosten mag voor ten hoogste tien jaar worden toegekend.
--	---	---	---

Algemeen kader

<p>Innovatiesteun voor KMO's (artikel 28 AGVV)</p>	<p><u>Steundrempel</u> 5 miljoen euro per onderneming per project.</p> <p><u>Steunintensiteit</u> 50%*</p> <p>* Intensiteit kan worden verhoogd tot 100% voor steun voor innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning, mits het totale steunbedrag ten hoogste 200.000 euro bedraagt per onderneming over een periode van drie jaar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kosten verbonden aan de verkrijging, validering en verdediging van octrooien en immateriële activa. - Kosten verbonden aan het detacheren van hooggekwalificeerd personeel van een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding of een grote onderneming naar onderzoeks-, ontwikkelings- en innovatieactiviteiten in een nieuw gecreëerde functie binnen de begunstigde onderneming, zonder dat hierbij personeelsleden worden vervangen. - Kosten verbonden aan innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning. 	
<p>Steun voor proces- en organisatie-innovatie (artikel 29 AGVV)</p>	<p><u>Steundrempel</u> 7,5 miljoen euro per onderneming per project.</p> <p><u>Steunintensiteit</u> 15% voor grote ondernemingen 50% voor kmo's</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Personeelskosten. - Kosten voor apparatuur en uitrusting, gebouwen en gronden voor zover en zolang zij gebruikt worden voor het project. - Kosten contractonderzoek, kennis en octrooien die op at arm's length principe worden verworven bij of waarvoor een licentie wordt verkregen van externe bronnen. - Bijkomende algemene kosten en andere exploitatiekosten, waaronder voor materiaal, leveranties en dergelijke producten die rechtstreeks uit het project voortvloeien. 	<ul style="list-style-type: none"> - Steun voor grote ondernemingen is alleen verenigbaar met de interne markt indien zij bij de gesteunde activiteit daadwerkelijk samenwerken met kmo's en de samenwerkende kmo's ten minste 30% van de totale in aanmerking komende kosten dragen.

Algemeen kader

<p>Steun voor onderzoek en ontwikkeling in de visserijsector en aquacultuursector (artikel 30 AGVV)</p>	<p><u>Steundrempel</u> Geen</p> <p><u>Steunintensiteit</u> 100%.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zie bij "Steun voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten". 	<ul style="list-style-type: none"> - Het gesteunde project is van belang voor alle marktdeelnemers in de betrokken sector of sub-sector. - Voor de datum van aanvang van het gesteunde project wordt op het internet de volgende informatie bekendgemaakt: <ul style="list-style-type: none"> (i) dat het project zal worden uitgevoerd; (ii) de doelstellingen van het project. (iii) de vermoedelijke datum van de publicatie van de resultaten die van het project worden verwacht en waar zij op het internet zullen worden bekendgemaakt. (iv) een vermelding dat de resultaten kosteloos beschikbaar zullen zijn voor alle ondernemingen die in de betrokken sector of sub-sector actief zijn. - De resultaten van het project worden beschikbaar gesteld op het internet vanaf de einddatum van het project of vanaf de datum waarop informatie over die resultaten wordt gegeven aan leden van specifieke organisaties, afhankelijk van wat als eerste plaatsvindt. De resultaten blijven ten minste vijf jaar vanaf de einddatum van het project beschikbaar op het internet. - De steun wordt rechtstreeks aan de organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding verleend en mag niet bestaan in rechtstreekse niet-onderzoeksgerelateerde steun aan een onderneming die visserij- of aquacultuurproducten produceert, verwerkt of afzet.
--	--	---	--

7.5. Voorbeeld de-minimisverklaring

Projectnaam en projectnummer

Onderneming, met maatschappelijke zetel te *adres* en ondernemingsnummer *ondernemingsnummer*, vertegenwoordigd door *naam en voornaam*, verklaart dat aan haar

geen de-minimissteun in de zin van Verordening 1407/2013 werd verleend

Over de periode van *dag/maand/jaar* (begindatum van het belastingjaar gelegen twee jaar vóór de datum van ondertekening van de de-minimisverklaring) tot *dag/maand/jaar* (datum van ondertekening van de de-minimisverklaring) werd geen de-minimissteun verleend.

de-minimissteun in de zin van Verordening 1407/2013 werd verleend

Over de periode van *dag/maand/jaar* (begindatum van het belastingjaar gelegen twee jaar vóór de datum van ondertekening de-minimis verklaring) tot *dag/maand/jaar* (datum van ondertekening van de de-minimisverklaring) werd de-minimissteun (in welke vorm/voor welk doel dan ook) verleend voor een totaal bedrag van €.

Aldus volledig en naar waarheid verklaard door

- Naam en voornaam:
- Functie:

Handtekening:

Datum: *dag/maand/jaar*

Het Vlaams Instituut voor de Zee kan niet aansprakelijk worden gesteld voor onjuistheden in deze verklaring. Mocht de begunstigde onderneming, in tegenstelling tot hoger vermelde verklaring, alsnog reeds de-minimissteun hebben ontvangen waardoor de de-minimisdrempel door de de-minimissteun, toegekend door het Vlaams Instituut voor de Zee, wordt overschreden, zal de begunstigde onderneming deze laatste de-minimissteun volledig terugbetalen.

8. Begrippenlijst

Aanmeldingsplicht (*Notification obligation*)

De beginselverplichting van de lidstaten van de EU om elk nieuw staatssteunvoornemen ten gunste van één of meerdere ondernemingen ter goedkeuring aan te melden bij de Commissie.

Algemene Groepsvrijstellingsverordening - AGVV (*General Block Exemption Regulation - GBER*)

Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014R0651-20170710&from=EN>.

Besluit om geen bezwaar te maken (*Decision not to raise objections*)

Een besluit waarin de Commissie aan het einde van een inleidend onderzoek oordeelt dat er sprake is van staatssteun die verenigbaar is met de interne markt.

Commissie (*Commission*)

De Europese Commissie. Zij is quasi exclusief bevoegd om te oordelen over de verenigbaarheid van staatssteun met de interne markt.

De-minimissteun (*De-minimis aid*)

Steun die onder een de-minimisdrempel blijft en bijgevolg niet als staatssteun kwalificeert.

Diensten van Algemeen Economisch Belang – DAEB (*Services of General Economic Interest – SGEI*)

Economische activiteiten die het algemeen belang dienen en die de markt, zonder overheidsoptreden, niet of niet onder dezelfde voorwaarden rond objectieve kwaliteit, veiligheid, betaalbaarheid, gelijke behandeling of algemene toegang, verrichten.

Economische activiteiten (*Economic activities*)

Alle activiteiten die erin bestaan goederen of diensten aan te bieden op de markt.

In beginsel (*In principle*)

De hoofdregel waarop één of meerdere uitzonderingen mogelijk zijn. Bijvoorbeeld, op het beginselverbod van staatssteun (artikel 107, lid 1 VWEU) zijn er uitzonderingen (bijvoorbeeld artikel 107, leden 2 en 3 VWEU).

Negatief besluit (*Negative decision*)

Een besluit waarin de Commissie aan het einde van een formele onderzoeksprocedure oordeelt dat er sprake is van staatssteun die onverenigbaar is met de interne markt.

Onderneming (*Undertaking*)

Elke entiteit die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd.

O&O&I (*R&D&I*)

Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie.

Onrechtmatige staatssteun (*Unlawful state aid*)

Staatssteun die zonder goedkeuring van de Commissie werd toegekend. Synoniemen zijn *illegale* en *onwettige* staatssteun.

Onverenigbare staatssteun (*Incompatible state aid*)

Staatssteun die onverenigbaar is met de interne markt.

Positief besluit (*Positive decision*)

Een besluit waarin de Commissie aan het einde van een formele onderzoeksprocedure oordeelt dat er sprake is van staatssteun die verenigbaar is met de interne markt.

Staatssteun (*State aid*)

Steun die de cumulatieve criteria van artikel 107, lid 1 VWEU vervult.

Standstillverplichting (*Standstill obligation*)

De verplichting van de lidstaten van de EU om staatssteun niet toe te kennen alvorens de Commissie deze steun heeft goedgekeurd.

Steunintensiteit (*Aid intensity*)

Het brutosteunbedrag, uitgedrukt als een percentage van de in aanmerking komende kosten, voor aftrek van belastingen of andere heffingen.

Vereenvoudigde procedure (*Simplified procedure*)

De vereenvoudigde procedure voor bepaalde soorten nieuwe staatssteun.

Voorwaardelijk besluit (*Conditional decision*)

Een besluit waarin de Commissie aan het einde van een formele onderzoeksprocedure oordeelt dat er sprake is van staatssteun die onder bepaalde voorwaarden verenigbaar is met de interne markt.

9. Overzicht bronnen²⁴

9.1. Begrip “staatssteun”

Artikel 107, lid 1 VWEU.

Mededeling van de Commissie betreffende het begrip “staatssteun” in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.*, 19 juli 2016, afl. 262 p. 1–50.

9.2. EU-procedureel staatssteunrecht

Artikel 108 VWEU.

Verordening (EU) 2015/1589 van de Raad van 13 juli 2015 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02015R1589-20150924&from=NL>.

Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie van 21 april 2004 tot uitvoering van Verordening (EU) 2015/1589 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, <http://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2004/794/2016-12-22>.

Mededelingen van de Commissie:

- Gedragscode voor een goed verloop van de staatssteunprocedures, *Pb.C.*, 16 juni 2009, afl. 136, p. 13–20;
- Mededeling betreffende een vereenvoudigde procedure voor de behandeling van bepaalde soorten staatssteun, *Pb.C.*, 16 juni 2009, afl. 136, p. 3–12;
- *State Aid Manual of Procedures* (2013), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/sa_manproc_en.pdf.

---

²⁴ Deze bronnen werden geraadpleegd tijdens de voorbereiding van dit algemeen kader.

9.3. Algemene de-minimisverordening

Verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun, *Pb.L.*, 24 december 2013, afl. 352, p. 1–8.

9.4. Algemene Groepsvrijstellingsverordening

Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014R0651-20170710&from=EN>.

9.5. Onderzoek, Ontwikkeling & Innovatie

Artikelen 25-30 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening.

Kaderregeling van de Commissie betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, *Pb.C.*, 27 juni 2014, afl. 198, p. 1–29.

9.6. Diensten van algemeen economisch belang

Besluit (EU) nr. 2012/21 van de Commissie van 20 december 2011 betreffende de toepassing van artikel 106, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst, verleend aan bepaalde met het beheer van diensten van algemeen economisch belang belaste ondernemingen, *Pb.L.*, 11 januari 2012, afl. 7, p. 3–10.

Kaderregeling inzake staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst, *Pb.C.*, 11 januari 2012, afl. 8, p. 15–22.

Mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de staatssteunregels van de Europese Unie op voor het verrichten van diensten van algemeen economisch belang verleende compensatie, *Pb.C.*, 11 januari 2012, afl. 8, p. 4–14.

Verordening (EU) nr. 360/2012 van de Commissie van 25 april 2012 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op

de-minimissteun verleend aan diensten van algemeen economisch belang verrichtende ondernemingen, *Pb.L.*, 26 april 2012, afl. 114, p. 8–13.

9.7. Toezicht op de naleving van het EU-staatssteunrecht

Verordening (EU) 2015/1589 van de Raad van 13 juli 2015 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02015R1589-20150924&from=NL>.

Mededelingen van de Commissie:

- Naar een doelmatige tenuitvoerlegging van beschikkingen van de Commissie waarbij lidstaten wordt gelast onrechtmatige en onverenigbare steun terug te vorderen, *Pb.C.*, 15 november 2007, afl. 272, p. 4–17.
- Handhaving van de staatssteunregels door de nationale rechterlijke instanties, *Pb.C.*, 9 april 2009, afl. 85, p. 1–22.

10. Basisliteratuur EU-staatssteunrecht²⁵

K. Bacon, *European Union law of state aid*, Oxford, Oxford university press, 2017, 704p.

T. Bruyninckx, *Materieel EU-staatssteunrecht*, Gent, Larcier, 2015, 252p.

T. Bruyninckx, *Procedureel Staatssteunrecht*, Gent, Larcier, 2016, 196p.

H.C.H. Hofmann en C. Micheau (eds.), *State Aid Law of the European Union*, Oxford, Oxford University Press, 2016, 656p.

P. Nicolaidis, *State Aid Uncovered - Critical Analysis of Developments in State Aid 2016*, Berlijn, lexion, 2017, 296p. (jaarlijks)

C. Quigley, *European State Aid Law and Policy*, Oxford, Hart Publishing, 2015, 792p.

F. Säcker en F. Montag (eds.), *European State Aid Law: A Commentary*, München, Beck, 2016, 800p.

P. Werner en V. Verouden (eds.), *EU State Aid Control: Law and Economics*, Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International, 2016, 854p.

---

²⁵ Enkele van deze bronnen werden geraadpleegd ter voorbereiding van dit algemeen kader.

11. Nuttige links en contacten

Website “State aid” van het Directoraat-generaal Concurrentie van de Commissie

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html

Website “State aid Cases” van het Directoraat-generaal Concurrentie van de Commissie

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?clear=1&policy_area_id=3

Contactpersonen Directoraat-generaal Concurrentie van de Commissie

State aid Policy and Case Support (Koen Van de Castele, +32 2 296 94 19, Koen.Van-De-Castele@ec.europa.eu)

Access to finance, R&D&I and Environment (Demon Spatharis, +32 2 299 68 39/93 64)

Overzicht van de huidige EU-staatssteunregels

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/legislation.html

FAQ Algemene Groepsvrijstellingsverordening

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/practical_guide_gber_en.pdf

Bibliotheek van de Commissie

<http://ec.europa.eu/libraries/>

Website van de FOD Economie

<http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen/mededinging1/staatssteun/#.WhR-ikriZPY>

Website en contactpersoon van het Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO)

<http://www.vlaio.be> (Karel De Corte, +32 2 553 37 55, karel.decorte@vlaio.be)

Algemene afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de EU

<http://www.vlaanderen.be/int/europese-unie/economie-wetenschap-en-innovatie> (Karel Boutens, +32 2 553 62 15, karel.boutens@diplobel.fed.be)

Deel II: case studies

1. Introduction

Part II of this report focuses on six case studies, i.e. selected situations where VLIZ activities could come into contact with the state aid rules. After this short introduction, a section on basic [principles](#) is presented. It forms the connection between the General Framework ([Part I](#)) and the case studies. It briefly summarises important concepts to keep in mind while reading the case studies. We focus on the following items:

- [concept of state aid](#);
- [exemptions from the prohibition of state aid](#);
- [research organisations and research infrastructure](#); and
- [ancillary activities and the 20% threshold](#).

For an explanation of the basic state aid rules, we refer to [Part I](#) of this report.

Following the section on principles, we present the six case studies. For each case study, we first include an introduction on the topic and the focus of the case study. Subsequently, important state aid rules and concepts are explained, specifically focused on the topic of the case study. The general rules are not repeated as they can be found in [Part I](#) of this report. Next, diverse scenarios are presented as well as points of attention. Each case study ends with practical decision trees per scenario. These decision trees are presented in English as well as in Dutch.

The following cases and scenarios are presented:

<p>Case study 1: research infrastructure</p> <ul style="list-style-type: none"> • Use of infrastructure • Projects paid by companies
<p>Case study 2: EU funded research infrastructure</p> <ul style="list-style-type: none"> • ESIF • EU funds managed at EU level
<p>Case study 3: cooperation research and development</p> <ul style="list-style-type: none"> • Collaboration with universities • Collaboration with undertakings • Funding of projects or PhD students by undertakings • Dissemination of research results and exploitation of IP rights
<p>Case study 4: contract research</p> <ul style="list-style-type: none"> • Research projects commissioned by undertakings • Research procured competitively by a public authority
<p>Case study 5: services</p> <ul style="list-style-type: none"> • Provision of advise to the government • Provision of information to the public
<p>Case study 6: organisation of events</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organisation of events

2. Principles

2.1. Concept of state aid

Article 107 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) prohibits, in principle, state aid. However, this prohibition is not absolute. Under certain conditions state aid is or may be allowed. As explained [below](#), certain categories of aid are allowed by the General Block Exemption Regulation (GBER).

State aid is any public measure that confers a selective advantage to an undertaking by means of state resources and has the potential to affect trade between Member States and distort competition.

2.2. Exemptions from the prohibition of state aid

As explained in the [fourth section of the General Framework](#) (Part I), several support measures are exempted from the notification obligation by the GBER and therefore compatible with the internal market. A measure falls under the GBER when it fulfils all general conditions, as explained in chapter I of the GBER, as well as the special conditions that are mentioned in chapter III of the GBER.

The following list refers to the topics for which chapter I of the GBER sets conditions:

- common interest and necessity;
- notification thresholds;
- transparency of aid;
- incentive effect;
- aid intensities and eligible costs;
- cumulation; and
- publication and information.

Section 4 of chapter III of the GBER specifically refers to the topic of research, development and innovation. The GBER allows state aid for the following purposes (on the condition that the special conditions that are mentioned in this chapter are fulfilled in addition to the general conditions in chapter I):

1. research projects (fundamental research, industrial research and experimental development; feasibility studies);
2. research infrastructures;

3. innovation clusters;
4. innovation by SMEs;
5. process and organisational innovation; and
6. research in fisheries and aquaculture.

Under the GBER, state aid is exempted from the prohibition of state aid only when it complies with all the requirements laid down in the GBER. The maximum amount of aid that may be granted is defined in terms of “aid intensity” which is the amount of aid expressed as a percentage of the subsidised costs. The GBER lists the “eligible costs” that may be subsidised. The table below provides an overview of important aid intensities.

Maximum aid intensities for categories of RDI aid in the GBER

	Aid intensity [%]	Small enterprise/ Medium enterprise
Fundamental research	100	100
Industrial research	50 [+15]*	70/60 [+15]*
Experimental development	25 [+15]*	70/60 [+15]*
Feasibility studies	50	70/60
Research infrastructure	50	50
Innovation clusters		
Investment aid	50	50
Operating aid	50	50
Innovation for SMEs	--	50/50
Process & organisational Innovation	15	50/50

* Effective collaboration or wide dissemination (up to a maximum of 80%)

2.3. Research organisations and research infrastructures

Article 107(1) TFEU applies only to undertakings. Undertakings are entities, regardless of legal status, that carry out economic activities. Economic activities are the provision of goods and services for remuneration on a market.

Research organisations and research infrastructures are deemed not to be undertakings, and therefore, to fall outside the scope of Article 107(1) TFEU, because they do not provide goods or services for remuneration. They provide education and generate knowledge through research.

2.4. Ancillary activities and the 20% threshold

Ancillary activities are economic activities, which are linked to the non-economic activities of research organisations or research infrastructures. Under the current state aid rules, research organisations or research infrastructures are not considered to be undertakings as long as their ancillary activities remain below 20% of their capacity.

Capacity is measured in terms of inputs, such as buildings, equipment or personnel, which are commonly used for both economic and non-economic activities. By keeping their ancillary activities below 20% of their capacity, research organisations or research infrastructures can continue receiving public funding up to 100% of their investment and operating costs.

The provision of economic services, in the form of ancillary activities, to commercial users must be charged at a market price or a price that covers all costs, including notional profit. Therefore, a proper accounting system must be in place.

3. Case study 1: research infrastructure

3.1. Introduction

This case study discusses how the state aid rules apply to the operation of research infrastructure. The relevant scenarios are mainly based on information provided by André Cattrijsse and Hans Pirlet²⁶ from VLIZ as well as by Ann Overmeire²⁷ from FMC, Jos Smits²⁸ from IMDC, Frank Verschraegen²⁹ from DEME, and Gert Verreet³⁰ from EWI.

The scenarios deal with the use of research infrastructure by research organisations as well as by industry. The following list provides a non-exhaustive overview with some examples of relevant infrastructure:

- research vessel Simon Stevin;
- remotely operated vehicle Genesis;
- unmanned surface vehicle;
- autonomous underwater vehicle;
- underwater GPS;
- seawater tanks; and
- RIB Zeekat.

The remainder of this case study is structured as follows: the next section provides an overview of the relevant EU state aid rules for this case study on research infrastructure. This part complements the information provided in [Part I](#) of this report. The third section presents potential scenarios. In line with the structure of [Part I](#), we then continue with the most important points of attention and a practical toolkit in the form of decision trees.

We remind again that this case study cannot be interpreted as an exhaustive overview of EU state aid law, nor as a legal advice. Also, it is important to bear in mind that state aid control has an evolutionary nature so that interesting insights and interpretations can always be found in new decisions, judgments and guidelines.

---

²⁶ Interview on 1st December 2017 and discussion during the project meeting of 10th November 2017.

²⁷ Interview on 16th February 2018.

²⁸ Interview on 24th January 2018.

²⁹ Interview on 2nd February 2018.

³⁰ Interview on 24th January 2018.

3.2. State aid rules

3.2.1. Research activities and projects

Article 107(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) declares “any” state aid, in “any form”, to be incompatible with the internal market. This means that state aid is in principle prohibited. However, the prohibition contained in Article 107(1) TFEU is not absolute. State aid may be exempted from this prohibition if it fulfils the conditions that are laid down in Article 107(2) and (3), Article 43, Article 93 or Article 106(2) TFEU. Aid for research is normally exempted based on Article 107(3)(c) TFEU.

Any public measure, regardless of its objectives or form, that satisfies all four criteria laid down in Article 107(1) TFEU is classified as state aid. As discussed in the General Framework, the criteria of Article 107(1) TFEU are that i) state resources are transferred to an undertaking, ii) the recipient undertaking obtains an economic advantage (in the form of a reduction of its normal costs, for example, for research, innovation or innovation studies), iii) the advantage is selective (it is offered only to some instead of all undertakings) and iv) the recipient undertaking operates in a sector where cross-border trade occurs or can occur and the aid places the recipient in a more advantageous position than its competitors.

A public measure does not constitute state aid when it supports an entity that is not an undertaking. An undertaking is defined as any natural or legal person that engages in an economic activity. This definition is activity based. It means that an entity is an undertaking according to the nature of the activities, not its legal status, its objectives or the way it is financed. An economic activity exists when there is a market for it, where suppliers and users transact on a voluntary basis and the users pay a price that is a “consideration” for the value of the good or service they obtain.

The normal activities of universities and research organisations such as education and research for the generation of new knowledge that is put in the public domain are not economic in nature. Universities and research organisations do not behave as undertakings when they act to enhance scientific knowledge and disseminate new knowledge, information or data without pursuing profit. However, universities and research organisations can become undertakings, and therefore be subject to the EU state aid rules, whenever they engage in an economic activity. This happens when they provide knowledge, data or advice on remuneration or carry out contract research on behalf and for the benefit of undertakings.

Indeed, point 17 of the Framework for state aid for research and development and innovation (RDI Framework) is explicit that “*research and knowledge dissemination organisations* (‘*research*

Case study 1: research infrastructure

---

organisations’) and research infrastructures are recipients of State aid if their public funding fulfils all conditions of Article 107(1) of the Treaty. ... the beneficiary must qualify as an undertaking, but that qualification does not depend upon its legal status, that is to say whether it is organised under public or private law, or its economic nature, that is to say whether it seeks to make profits or not. Rather, what is decisive for that qualification as an undertaking is whether it carries out an economic activity consisting of offering products or services on a given market.”

If follows that research is economic in nature when it is carried out for the purpose of profit or on the basis of a remunerated contract. Research is not economic in nature when the results are widely disseminated through, for example, publications and any income from research is ploughed back into the primary activities (i.e. education & research) of the university or research organisation. If knowledge is widely disseminated in the form of publications in scientific journals it follows that it is not commercially exploited for profit.

Article 2(83) of the General Block Exemption Regulation (GBER) defines a research organisation as *“an entity ..., irrespective of its legal status, whose primary goal is to independently conduct [research] or to widely disseminate the results of such activities by way of teaching, publication or knowledge transfer. ... Undertakings that can exert a decisive influence upon such an entity, in the quality of, for example, shareholders or members, may not enjoy preferential access to the results generated by it”*. The RDI Framework uses an identical definition.

Point 19 of the RDI Framework explains that *“the Commission considers that the following activities are generally of a non-economic character:*

(a) primary activities of research organisations and research infrastructures, in particular:

- education for more and better skilled human resources. ... public education organised within the national educational system, predominantly or entirely funded by the State and supervised by the State is considered as a non-economic activity;*
- independent R&D for more knowledge and better understanding, including collaborative R&D where the research organisation or research infrastructure engages in effective collaboration;*
- wide dissemination of research results on a non-exclusive and non-discriminatory basis, for example through teaching, open-access databases, open publications or open software.*

(b) knowledge transfer activities, where they are conducted either by the research organisation or research infrastructure (including their departments or subsidiaries) or jointly with, or on behalf of other such entities, and where all profits from those activities are reinvested in the primary activities of the research organisation or research infrastructure. The non-economic nature of those activities is not prejudiced by contracting the provision of corresponding services to third parties by way of open tenders.”

The GBER does not define what “wide dissemination” may mean. It only mentions that wide dissemination can be achieved by means of teaching, publications or knowledge transfer. Since the GBER does not include in the activities of research organisations the granting of preferential access to their research results, it follows that such preferential access is not congruent with the principle of wide dissemination. It also follows that when research organisations grant only preferential access, they act as undertakings, not as non-economic entities.

Regarding “effective collaboration”, Article 2(90) of the GBER lays down the following definition: *“Effective collaboration means collaboration between at least two independent parties to exchange knowledge or technology, or to achieve a common objective based on the division of labour where the parties jointly define the scope of the collaborative project, contribute to its implementation and share its risks, as well as its results. One or several parties may bear the full costs of the project and thus relieve other parties of its financial risks. Contract research and provision of research services are not considered forms of collaboration.”*

This definition makes no reference to research organisations or undertakings. It only mentions “independent parties”. Moreover, it does not make any distinction between economic and non-economic activities. Effective collaboration refers to the nature of collaboration. It is not a different definition of what is or what is not an economic activity. Therefore, it must be inferred from Article 2(90) of the GBER that effective collaboration can take place in different situations, some of which may be economic in nature (e.g. between undertakings or between undertakings and research organisations) and some which may not be economic in nature (e.g. between research organisations or between undertakings and research organisations). Research organisations may engage in effective collaboration for the pursuit of profit as well as for the generation of scientific knowledge that is intended to be widely disseminated.

It can be inferred from the above reasoning that EU state aid rules can also apply to instances of effective collaboration. This interpretation is reinforced by the following.

First, Article 25(6) of the GBER allows for higher aid intensities when a project involves effective collaboration between undertakings or *“between an undertaking and one or more research and knowledge-dissemination organisations, where the latter bear at least 10% of the eligible costs and have the right to publish their own research results”*. Article 25(6) applies only when the aided project is economic in nature and benefits from public support that fulfils all the criteria of Article 107(1) TFEU so that it constitutes state aid.

Second, the table at paragraph 89 of the RDI Framework defines higher aid intensities in case of “effective collaboration” between undertakings and research organisations. Again, this implies

Case study 1: research infrastructure

---

that the subject-matter of the effective collaboration is economic in nature and any public funding it receives is classified as state aid.

Therefore, when paragraph 19 of the RDI Framework defines a research organisation as an entity that carries out “independent research”, including “effective collaboration”, it may not be inferred that whenever there is effective collaboration, state aid is necessarily excluded. Whether state aid rules always apply depends on the qualification of the research project as economic or not. That is, a research organisation may collaborate effectively – i.e. as equal partner – with an undertaking without engaging in an economic activity if the research is defined independently (i.e. it is not contract research on behalf of the undertaking with the risk borne by the commissioning undertaking) and its purpose is to generate “more knowledge and better understanding”. But there can also be effective collaboration on a project whose aim is to lead to commercially exploitable results which are kept confidential by the collaborating parties.

In this connection, please note that section 2.2.2 of the RDI Framework refers to “collaboration (of research organisations) with undertakings” and lays down conditions whose purpose is to exclude state aid that may flow via research organisations to the collaborating undertakings. This is because effective collaboration may enable participating undertakings to enjoy benefits which are funded by public money. As laid down in the RDI Framework, in general, there is no state aid for the collaborating undertakings if the undertakings pay for the costs of the project, or the results are widely disseminated, or research organisations retain any IP rights that result from their activities.

3.2.2. Research infrastructure

Article 26 of the GBER provides that:

- “1. Aid for the construction or upgrade of research infrastructures that perform economic activities shall be compatible with the internal market within the meaning of Article 107(3) of the Treaty ....*
- 2. Where a research infrastructure pursues both economic and non-economic activities, the financing, costs and revenues of each type of activity shall be accounted for separately on the basis of consistently applied and objectively justifiable cost accounting principles.*
- 3. The price charged for the operation or use of the infrastructure shall correspond to a market price.*
- 4. Access to the infrastructure shall be open to several users and be granted on a transparent and non-discriminatory basis. ....*
- 5. The eligible costs shall be the investment costs in intangible and tangible assets.*
- 6. The aid intensity shall not exceed 50% of the eligible costs.*
- 7. Where a research infrastructure receives public funding for both economic and non-economic activities, Member States shall put in place a monitoring and claw-back mechanism in order to*

Case study 1: research infrastructure

---

ensure that the applicable aid intensity is not exceeded as a result of an increase in the share of economic activities compared to the situation envisaged at the time of awarding the aid.”

The following can be inferred from the provisions of Article 26.

First, research infrastructure can be used for both economic and non-economic purposes. Renting out infrastructure or otherwise making it available to undertakings is an economic activity.

Second, the price that is charged must be equal to or above the relevant market price. (In case there is no readily available market price, the price that is charged must cover all costs and include a reasonable profit margin, because this is how a market price is normally determined.) The rate of reasonable profit can be established on the basis of comparison with other organisations offering similar services or on the basis of the cost of capital such as the interest on a commercial loan from a bank.

Third, when infrastructure is used for both economic and non-economic activities, there must be account separation. The accounting system must be capable of allocating all relevant fixed and variable costs to the activities that generate them.

Point 20 of the RDI Framework clarifies that:

“Where a research organisation or research infrastructure is used for both economic and non-economic activities, public funding falls under State aid rules only insofar as it covers costs linked to the economic activities. Where the research organisation or research infrastructure is used almost exclusively for a non-economic activity, its funding may fall outside State aid rules in its entirety, provided that the economic use remains purely ancillary, that is to say corresponds to an activity which is directly related to and necessary for the operation of the research organisation or research infrastructure or intrinsically linked to its main non-economic use, and which is limited in scope. For the purposes of this framework, the Commission will consider this to be the case where the economic activities consume exactly the same inputs (such as material, equipment, labour and fixed capital) as the non-economic activities and the capacity allocated each year to such economic activities does not exceed 20% of the relevant entity’s overall annual capacity.”

From the above it follows that a research infrastructure that is used only occasionally for economic purposes must have a proper accounting system in place because it is necessary to ensure that the 20% threshold is not exceeded. The 20% threshold is defined in terms of the “*capacity*”, not revenue or budget, of the infrastructure. Capacity means the sum of the inputs which are used both by the economic and non-economic activities. Moreover, regardless of whether the economic activities remain below the 20% threshold, they must be priced at market rates to prevent users from receiving state aid. Again, this necessitates the use of a proper accounting system.

In conclusion, outside the situations described above and defined in the GBER and the RDI Framework, remunerated activities carried out by research organisations are considered to constitute state aid, unless it can be shown that they involve no state resources or that the beneficiaries receive no advantage in the meaning of Article 107(1) TFEU. In general, it should be borne in mind that point 21 of the RDI Framework states explicitly that *“where research organisations or research infrastructures are used to perform economic activities, such as renting out equipment or laboratories to undertakings, supplying services to undertakings or performing contract research, public funding of those economic activities will generally be considered State aid.”*

3.3. Application of state aid principles to VLIZ

VLIZ benefits from public funds. It can be both a recipient of state aid if it acts as an undertaking or a source of state aid if it provides access to its infrastructure to third parties which are undertakings.

The activities that VLIZ carries out with public funds are subject to the prohibition of state aid if they are economic in nature. Activities which are not financed by public funds are not subject to state aid rules (e.g. funds donated by private persons or funds from reserves built by own revenue).

Research which is intended to generate scientific knowledge which is widely disseminated does not have an economic character.

The placing of publicly-funded research infrastructure at the disposal of undertakings has an economic character and must be priced at a market rate. VLIZ, as the owner of the research infrastructure, does not become an undertaking if the economic use of the infrastructure does not exceed 20% of its annual capacity.

3.4. Potential scenarios

3.4.1. Introduction

Several relevant activities for this case study potentially raise state aid concerns. For the purpose of state aid assessment, they can be grouped into the following two situations or scenarios:

Case study 1: research infrastructure

---

1. access by undertakings to the infrastructure of VLIZ (e.g. Simon Stevin, underwater GPS, seawater tanks, sensors, pricing of access to the infrastructure); and
2. projects funded by companies.

In addition, the interviews revealed reciprocity arrangements with institutions or researchers in other EU Member States and the possibility that use of VLIZ infrastructure may be limited to Flemish researchers at the exclusion of researchers from Wallonia or other Member States.

Although discrimination of the basis of location or nationality is forbidden in the EU, it is not a state aid issue unless the public funding in question constitutes state aid. In this connection, it is a general principle of EU law that state aid is not compatible with the internal market if it infringes any other provision of the EU Treaty or secondary legislation.³¹ In addition, Article 1(5) of the GBER stipulates that *“this Regulation shall not apply to State aid measures, which entail, by themselves, by the conditions attached to them or by their financing method a non-severable violation of Union law”*. Therefore, limitation of access to VLIZ infrastructure based on the nationality of the researcher will infringe EU law.

The same conclusion applies to access which is made conditional on reciprocal arrangements with institutions in other Member States. As long as a foreign researcher is willing to pay the fee that is requested by VLIZ, access must be granted. However, reciprocal arrangements can be taken into account to determine whether access may be offered at a lower price or for free.

Lastly, it should be noted that the discrimination which is prohibited by the EU is that which affects other Member States. In principle “internal” discrimination is not prohibited. This implies that exclusion of researchers from Wallonia is not necessarily contrary to EU law. However, it cannot be excluded that a researcher from an institution established in Wallonia or an undertaking operating in Wallonia is in fact owned by an institution or an undertaking established in another Member State. There is also the possibility that the Walloon institution or undertaking is involved in an EU funded project or a project that involves cross-border cooperation. In either of these two cases, the exclusion of the researcher from Wallonia will result in direct or indirect discrimination that falls within the scope of EU law.

The contemplated exclusion of Walloon researchers will need to be re-considered.

---

³¹ See, for example, *Germany v Commission*, C-156/98, paragraph 78 and *Régie Networks v Rhone Alpes Bourgogne*, C-333/07, paragraphs 94 to 116.

3.4.2. Scenario 1: use of infrastructure

Infrastructure means buildings, equipment, data banks and the personnel that is necessary for their use or operation.

The use of infrastructure owned by VLIZ becomes an economic activity when a fee is charged, regardless of whether the user is an undertaking or a researcher. When VLIZ charges a fee, it becomes an undertaking. When no fee is charged but the user of the infrastructure exploits it for commercial purposes (i.e. it is an undertaking), VLIZ becomes the source of state aid that is passed on to the user. To prevent aid from being passed on to the user, a fee must be charged. In other words, if an undertaking rents the Simon Stevin vessel or the underwater GPS, VLIZ must charge a fee irrespective of whether the commercial usage of its infrastructure remains below the 20% threshold. This is because VLIZ is a source of state aid if publicly funded infrastructure is exploited by undertakings. However, by keeping the commercial usage of the infrastructure below 20% of its annual capacity, VLIZ avoids being classified as an undertaking, but remains being a source of state aid if it does not charge a fee.

Therefore, VLIZ needs to decide whether to rent out its infrastructure to undertakings. If it decides to do so, it must charge a market price. It must also decide whether to rent out less or more than 20% of its infrastructure capacity. If the commercially used infrastructure remains below 20% of the annual capacity, the public funding received by VLIZ is not affected. If the commercial use exceeds 20%, then all costs of the commercial part of the infrastructure must be self-financed in the sense that they must be covered by the price that is charged to users.

If a market price must be charged regardless of whether the commercial use of the infrastructure is below or above 20% of its capacity, one may legitimately ask what difference it makes to the research organisation. The difference is subtle but important. When the commercial use remains below 20%, the research organisation can receive funding for up to 100% of its costs. Income generated by the economic use of the infrastructure (provided it remains below 20%) can be used later on as an “own resource”, which means that any project funded with own resources would not receive state aid, even if the research organisation would act as an undertaking.

By contrast, when the commercial use of the infrastructure exceeds 20% of its capacity, all of the related costs must be permanently covered by commercial income. This is sustainable in the long term only if there is a stable demand for the services of the organisation. In addition, the public funding received by the research organisation must be reduced proportionately so that it does not exceed the costs of the non-economic part of the infrastructure.

Case study 1: research infrastructure

[As already noted earlier](#), a commercially used research infrastructure may receive state aid that covers up to 50% of its new investment costs. The granting of state aid affects the calculation of the market price that is charged to users. As mentioned at several points, if the commercial use remains below 20%, the price charged to users must reflect all costs. If the commercial use exceeds 20%, the price charged may be reduced by the amount of the state aid that offsets the investment costs that are allocated to the commercial use.

For example, let

s = share of commercial use of total capacity

n = number of commercial users

The price is calculated as follows:

If $s < 20\%$,

$$\text{Price} \geq s(\text{annual depreciation of investment} + \text{annual operating costs})/n$$

If $s > 20\%$,

$$\text{Price} \geq s[(0.5 \times \text{annual depreciation of investment}) + \text{annual operating costs}]/n$$

In addition, a “claw-back” mechanism has to be put in place to prevent aid in excess of 50% from subsidising the commercial use of the infrastructure whenever the commercial use exceeds what is expected at the beginning of the year.

For example, assume that the annual depreciation of investment in research infrastructure is 100 and that 30% of it is intended to be used commercially. This means that the 30% part can receive state aid that reduces its annual depreciation cost to 15. The research organisation can receive public funding amounting to 70 for the non-economic part and must charge a price that covers the 15 of the economic part. Now, assume that 40% instead of 30% of the infrastructure is used commercially. The extra 10% of capacity has benefited from 100% aid that must be clawed-back. Although the GBER and the RDI Framework are silent on whether interest should be paid on the recovered amount, the Commission has clarified that interest must indeed be paid.

The price charged must include a notional profit which at minimum must be equal to the cost of capital. Since VLIZ does not have private shareholders, its notional cost of capital is the cost of obtaining a loan from a bank to finance investment in infrastructure. The interest paid on similar loans from a private bank can be used as an appropriate benchmark. Other benchmarks are prices charged by similar organisations or prices freely negotiated at arm’s length.

The costs that must be included in the price are all the variable costs plus a proportion of the fixed costs. To determine the proportion of the fixed costs, an accounting system must be established, which is capable of measuring and apportioning all overheads and other shared costs.

For example, it was revealed in the interviews that the Simon Stevin vessel costs about €1,3 million per year. At present it operates for about 180 days per year. This suggests that the daily cost is about €7222/day. However, the interviews also revealed that the estimated daily cost of €6000 is an underestimate as it does not include all related costs. A daily cost of €6000 suggests that the annual cost is about €1,08 million. It is obvious, that more accurate and transparent cost measures are necessary.

An issue that makes the calculation of the true cost of the Simon Stevin a bit more complicated is that the vessel is not owned by VLIZ. The owner is VLOOT. According to the information that VLOOT has placed on its website, it is a government agency. For the purposes of this case study, it is assumed that VLOOT is funded by the state and, therefore, the Simon Stevin is a state asset. Regardless of the fact that VLIZ is not the owner of the vessel, the true operating cost of the vessel needs to be calculated. In order to carry out this calculation it may be necessary to obtain relevant information from VLOOT on the cost of the acquisition of the vessel and the cost of annual depreciation.

3.4.3. Scenario 2: projects paid by companies

The interviews revealed the possibility that a researcher is paid by a company and the possibility that, more broadly, companies may pay for research projects.

Funding from companies is not a state resource. Therefore, companies cannot be the source of state aid. However, they can be the recipients of state aid if what they pay is less than the cost of the service they obtain or less than the cost of the research infrastructure that is used in the project.

Assume, first, that such companies do not have first or exclusive access to research results. For example, an undertaking and VLIZ may engage in a collaborative project (i.e. jointly designed) and the research results are widely disseminated. If the company pays for its share of the costs or all costs, then it derives no advantage from the research project in the meaning of Article 107(1) TFEU. VLIZ is neither a source of state aid, as it does not offer anything for free to the company, nor the beneficiary of state aid, as it does not engage in an economic activity. The wide dissemination of the results deprives the project of an economic character.

Second, companies and VLIZ may engage in collaborative projects but companies may pay for their share or even all costs of the projects on condition that they have first access or exclusive access to the research results. In this case, there is no wide dissemination and VLIZ provides an economic service. If VLIZ prices its services properly, it becomes an undertaking. If VLIZ underprices its services, then it becomes a source of state aid that flows to the undertaking in question.

Case study 1: research infrastructure

Therefore, when companies pay for a project or the work of a researcher employed by VLIZ, it is important to determine what happens to the output of the project or the researcher. Wide dissemination of the output removes the project from the realm of state aid. If the paying company enjoys exclusive access to the output, it receives an advantage that constitutes state aid whenever the project or service costs more than what the company pays. If the company pays a price that is equal to or exceeds the cost of the project or service, VLIZ performs an economic activity that falls within the scope of Article 107(1) TFEU.

As state aid rules currently stand, there is a threshold for the economic use of infrastructure, but no threshold for the provision of economic services not linked to the use of infrastructure. When universities provide, for example, consultancy services, they establish separate legal entities so that their economic and primary non-economic activities are economically separate. It may be difficult for VLIZ to create separate legal entities. At any rate, the economic part must be 100% funded by commercial revenue. Therefore, it is recommended that in order to avoid potential problems stemming from the provision of economic services, VLIZ always links any projects that may be commissioned by companies to the use of its infrastructure. In this case, it can always ensure that it does not exceed the 20% threshold, if it wants these economic activities to be limited or, alternatively, it can provide services according to the rules in Article 26 of the GBER, if it expands its economic activities beyond 20% of its capacity. Please also note that Article 26 on research infrastructure does not apply retroactively. It can apply only to investment in newly established or newly built infrastructure.

3.5. Points of attention

3.5.1. Use of infrastructure

- Are the users undertakings (e.g. companies)?
- Do they pay a market price?
- If a market price does not exist, is the access price calculated according to an accounting system that can allocate all costs (both variable and fixed) and revenue according to the activities that generate them?

3.5.2. Projects funded wholly or partly by companies

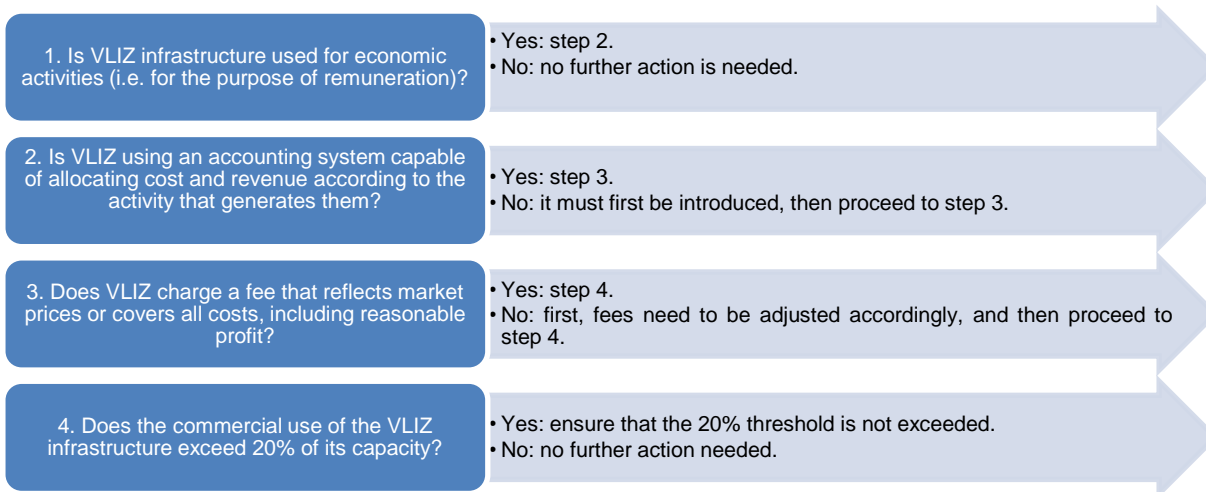
- Are the projects linked to the use of infrastructure?
- Do payments cover all the costs incurred by VLIZ?
- Are the results for the exclusive use of the companies or are they widely disseminated?
- Keep documentation of communication with undertakings, such as meeting reports, contract negotiations and e-mail communication.

3.6. Decision trees

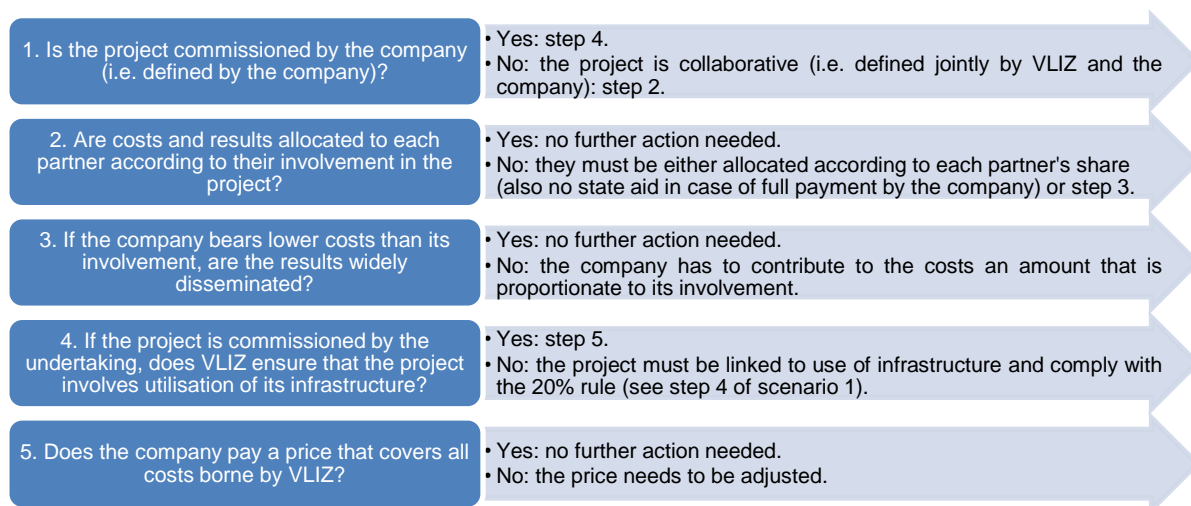
Note

While reading the decision trees, we recommend that you keep the basic rules and concepts, provided in the section on [principles](#), in mind.

3.6.1. Use of infrastructure

3.6.2. Projects paid by companies

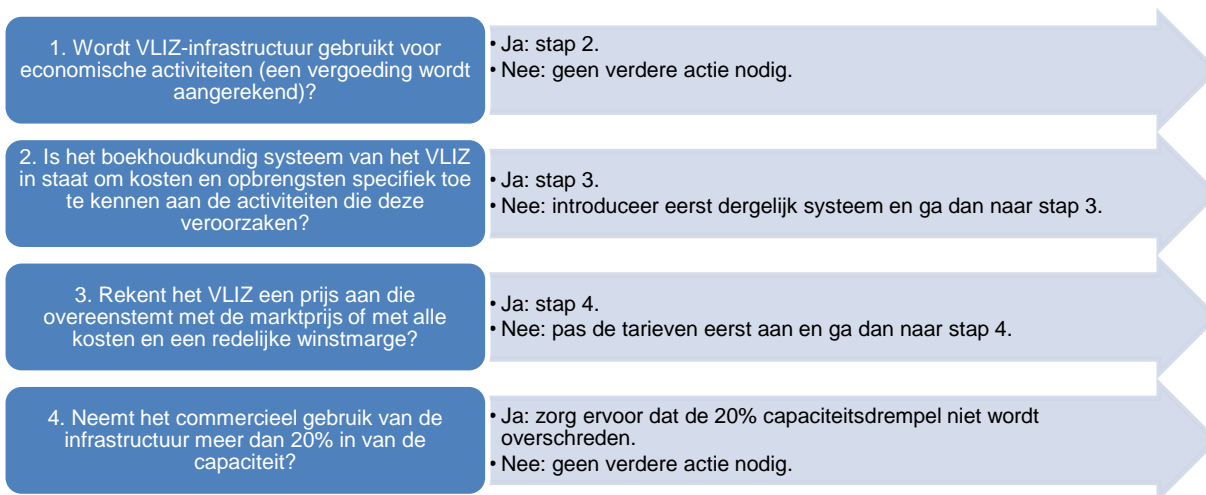

3.7. Beslissingsbomen

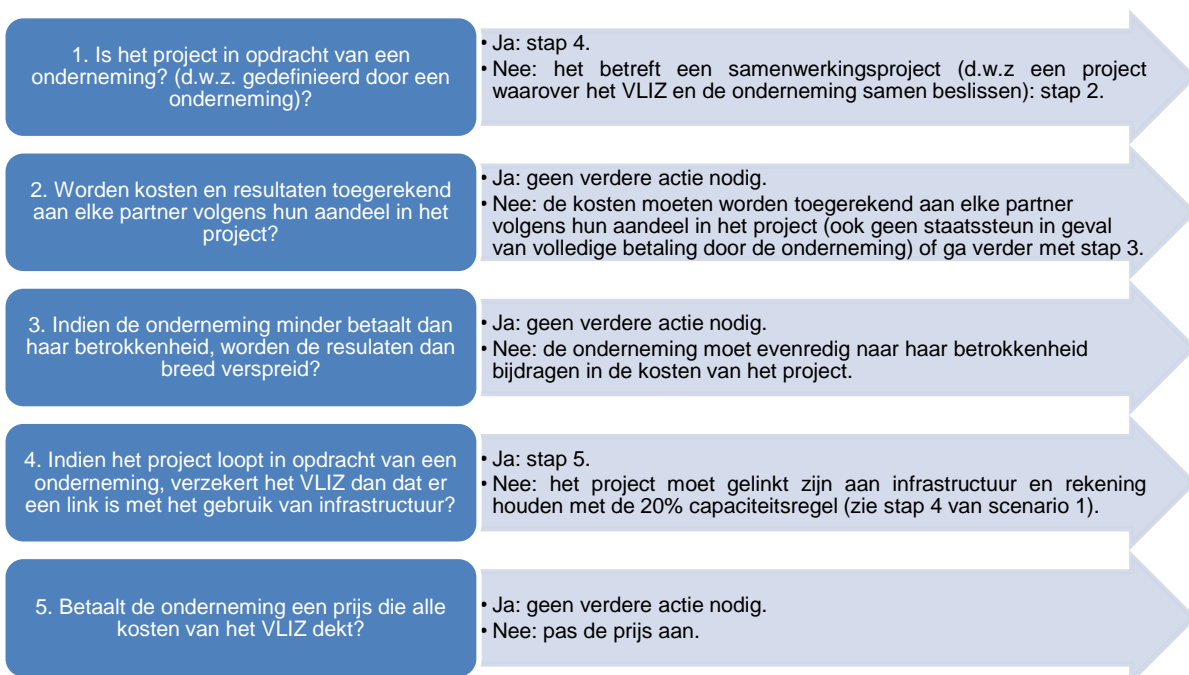
Opmerking

Tijdens het lezen van de beslissingsbomen is het nuttig de basisregels en -concepten uit de sectie '[principles](#)' in het achterhoofd te houden.

3.7.1. Gebruik van infrastructuur

3.7.2. Projecten betaald door ondernemingen

4. Case study 2: EU funded research infrastructure

4.1. Introduction

This case study discusses how the state aid rules apply to EU funded research infrastructure. The relevant scenarios are mainly based on information provided by André Cattrijsse³² from VLIZ as well as by Ann Overmeire³³ from FMC, Jos Smits³⁴ from IMDC, and Frank Verschraegen³⁵ from DEME.

The main question for this case study is whether and how the EU state aid rules apply to (partly) EU funded research infrastructure, especially since many VLIZ infrastructures are provided for free to the users.

The remainder of this case study is structured as follows: the next section provides an overview of the relevant EU state aid rules for this case study on EU funded research infrastructure. This part complements the information provided in [Part I](#) of this report. The third section presents potential scenarios. In line with the structure of Part I, we then continue with the most important points of attention and a practical toolkit in the form of a decision tree.

We remind again that this case study cannot be interpreted as an exhaustive overview of state aid law, nor as a legal advice. Also, it is important to bear in mind that state aid control has an evolutionary nature so that interesting insights and interpretations can always be found in new decisions, judgments and guidelines.

4.2. State aid rules

4.2.1. The concept of state resources

Article 107(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) prohibits, in principle, any state aid that is granted by a Member State or through state resources. Aid granted by a Member State means funding that is provided from the budget of a public authority at any level of government. Aid granted through state resources means funding from resources that

---

³² Interview on 1st December 2017 and discussion during the project meeting of 10th November 2017.

³³ Interview on 16th February 2018.

³⁴ Interview on 24th January 2018.

³⁵ Interview on 2nd February 2018.

Case study 2: EU funded research infrastructure

---

come under the control of the state, even when such resources do not enter the budget of the state. For example, revenue from levies imposed on users of electricity and used to subsidise production of green electricity is considered a state resource. This is because the levies are imposed by law, the right to collect the revenue is granted to electricity distributors by law and their obligation to transfer that revenue to green electricity producers is also laid down by law. Although these resources do not normally flow through the budget of a public authority, they are controlled by the state. The law, which is an act of the state, determines who pays them, how much they pay and who receives them.

The concept of state resources also covers state assets which are put at the disposal of undertakings at prices below market rates. The consequence of this is that the state forgoes potential revenue. Loss of potential revenue is another form of transfer of state resources.

By applying the concept of control to EU funds, it follows that an important distinction needs to be made between EU funds that flow through a national authority and EU funds that are paid directly by an EU institution to the final beneficiary.

Contributions from EU structural and investment funds (or ESI funds, such as ERDF, ESF, EMFF) are paid to final beneficiaries by a national (or regional) Managing Authorities (hereinafter MA) or agency acting on behalf of an MA. An MA is a public authority which is responsible to design operational programmes, determine the objectives of these operational programmes and the area of their implementation and define criteria for the selection of eligible beneficiaries. The definition of objectives, the area of implementation and the eligibility criteria are indicators that the MA exercises control over the EU funds that it manages. It is irrelevant that the operational programmes conform with the EU cohesion policy, that the EU (Commission, Court of Auditors) checks compliance with the relevant EU rules or that the EU may perform some coordination role. This is because MAs have considerable *discretion* in determining the precise targets of their programmes and eligible beneficiaries. This discretion is sufficient to confer to them control over EU structural funds. Whenever EU structural funds, alone or together with national funds, contribute to a research project or to a research infrastructure, they should be considered as state resources which are subject to the state aid rules.

The EU also manages directly a multi-billion research fund, i.e. Horizon 2020. Payments made directly by the European Commission to companies or any research institutions are not considered to be state resources for the simple reason that they do not come under the control of a national public authority. National authorities do not have discretion to determine the eligible beneficiaries. On the contrary, it is the Commission that decides on the eligible beneficiaries, how much they may receive and for which purposes. Member State authorities are not involved in these decisions.

Article 8(2) of the General Block Exemption Regulation (GBER), explicitly stipulates that *“where Union funding centrally managed by the institutions, agencies, joint undertakings or other bodies of the Union that is not directly or indirectly under the control of the Member State is combined with State aid, only the latter shall be considered for determining whether notification thresholds and maximum aid intensities or maximum aid amounts are respected ...”*. This clarifies that direct EU funding does not fall within the scope of Article 107(1) TFEU.

4.2.2. Relevance to VLIZ

Research is one of the eight thematic objectives funded by the ESI funds. Any ESI funds granted to VLIZ by a national authority will have to comply with state aid rules. This is in fact required by the Common Provisions Regulation on ESIF (Regulation 1303/2013). Therefore, if the granting authority considers that the funding constitutes state aid it will itself impose the corresponding requirements on VLIZ.

By contrast, EU funds granted directly to VLIZ by an EU institution, agency or joint undertaking will not have to comply with state aid rules and therefore the granting authority will not impose any corresponding requirements on VLIZ.

However, EU law requires all EU funding, directly managed at EU level, to avoid distortions of competition in the internal market. This means that in theory all EU funding is in conformity with the spirit of the state aid rules. Compliance with the precise state aid rules and procedures is not necessary. However, VLIZ needs to comply with the terms of the funds awarded directly by the EU. Even if this funding is granted on condition that VLIZ cooperates with undertakings, it will not constitute state aid to those undertakings because the funding is not considered to constitute a state resource.

4.3. Potential scenarios

For this case, we have identified 2 scenarios. [Scenario 1](#) refers to the case where EU funding flows through an MA. [Scenario 2](#) refers to the case where EU funding is granted directly by an EU institution.

4.3.1. Scenario 1: ESIF

ESI funds are state resources because they are managed by national authorities. These authorities must comply with state aid rules. However, this funding may not constitute state aid if

it does not support an economic activity. The granting authority will have to inform VLIZ of the obligations that are attached to the funding.

4.3.2. Scenario 2: EU funds managed at EU level

EU funds managed directly by EU institutions fall outside the scope of the state aid rules. VLIZ must only comply with the terms of funding as defined by the relevant EU regulations.

4.4. Points of attention

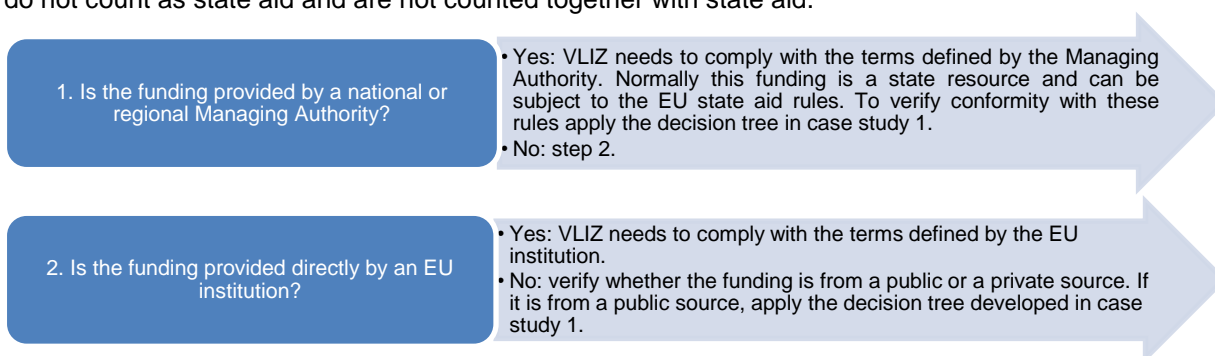
- ESI funds normally require compliance with EU state aid rules. This funding is granted via a national Managing Authority.
- EU funds granted directly by an EU institution are not subject to state aid rules. However, the beneficiary must comply with the requirements defined by the relevant EU regulations.

4.5. Decision tree

Note

While reading the decision tree, we recommend that you keep the basic rules and concepts, provided in the section on [principles](#), in mind.

Funds which are managed directly by an EU institution and are thus not granted via a national authority are not considered as state resources in the meaning of Article 107(1) TFEU. Such funds do not count as state aid and are not counted together with state aid.

4.6. Beslissingsboom

Opmerking

Tijdens het lezen van de beslissingsboom is het nuttig de basisregels en -concepten uit de sectie ['principles'](#) in het achterhoofd te houden.

Financiering die direct wordt beheerd door een EU-instelling, en dus niet via een nationale instantie wordt uitgekeerd, valt niet onder het concept "staatsmiddelen" in de betekenis van artikel 107, lid 1 VWEU. Zulke financiering is dus geen staatssteun en wordt ook niet samengerekend met staatssteun.

5. Case study 3: cooperation research and development

5.1. Introduction

This case study discusses how the EU state aid rules apply to cooperation in the field of research and development (R&D). The relevant scenarios are mainly based on information provided by Pascal Hablützel, Hans Pirlet and Michiel Vandegehuchte³⁶ from VLIZ as well as by Ann Overmeire³⁷ from FMC, Frank Verschraegen³⁸ from DEME and Jos Smits³⁹ from IMDC.

Regarding research and development, VLIZ acts as a university research group. It carries out research, publishes and thus makes data and findings publicly available. This means that VLIZ carries out research itself, but mostly it cooperates with universities or other research institutions on projects that fit the research interests and activities of VLIZ. It can also entail cooperation with undertakings.

The remainder of this case study is structured as follows: the next section provides an overview of the relevant EU state aid rules for this case study on cooperation for research and development. This part complements the information provided in [Part I](#) of this report. The third section presents potential scenarios. In line with the structure of Part I, we then continue with the most important points of attention and a practical toolkit in the form of decision trees.

We remind again that this case study cannot be interpreted as an exhaustive overview of state aid law, nor as a legal advice. Also, it is important to bear in mind that state aid control has an evolutionary nature so that interesting insights and interpretations can always be found in new decisions, judgments and guidelines.

---

³⁶ Interview on 1st December 2017 and discussions during multiple project meetings.

³⁷ Interview on 16th February 2018.

³⁸ Interview on 2nd February 2018.

³⁹ Interview on 24th January 2018.

5.2. State aid rules

When VLIZ carries out research for the improvement of scientific knowledge and publishes widely the results of this research, it is not acting as an undertaking. Therefore, this research may be fully funded by public money (no state aid).

The same applies to collaborative projects between VLIZ and universities whose purpose is to carry out fundamental research which does not have any direct commercial application. Such projects fall outside the field of state aid.

There is also no state aid problem when a public authority commissions VLIZ to carry out research whose results are intended to be used as input in the formulation of public policy. For example, a public authority may want to know how much plastic affects the Belgian coast or the Belgian breeding grounds of fish. The fact that such research may also be carried out by a company is not relevant. What is relevant is the nature of the research. If the results are put in the public domain through wide dissemination, then the research counts as non-economic and as such it falls within the competence of VLIZ. Funding by a public authority of non-economic research carried out by a research organisation, i.e. a non-undertaking, does not constitute state aid.

With respect to effective collaboration, as defined in the General Block Exemption Regulation (GBER) and the Framework for state aid for research and development and innovation (RDI Framework), between VLIZ and undertakings or industry associations, such collaboration also does not create a state aid situation when the research results are widely disseminated. There is also no state aid problem when the cost of research that leads to proprietary results is borne by the undertakings or industry associations. More broadly, to prevent undertakings from receiving indirect state aid through research funded by public money, each partner must pay for the cost of the project in proportion to its contribution or involvement. The implication of this principle is that each partner may keep the IP rights that relate to the part of the project that is fully paid by that partner.

Participating companies may also contribute in kind. For example, they may participate in a project by contributing researchers, equipment and material. This contribution must be significant in the sense that it provides an indispensable input to the project, with commensurate sharing of risks and benefits. At any rate, the in-kind contribution needs to be costed and the research results must be apportioned according to the share of the in-kind contribution to the total costs.

Wide dissemination of research results means that all the relevant information is placed in the public domain without any exclusive, privileged or first access by any undertaking. Publication in scientific journals is a legitimate method for disseminating research results.

Proper dissemination should include all useful or relevant data. Incomplete data are not consonant with the purpose of wide dissemination of research results. This is because the purpose of dissemination is to provide the same advantage to anyone who may want to use the research results. Any data that remain unpublished should not be accessible to companies on a privileged basis.

Research by research organisations may lead to patentable outputs. The resultant IP rights may then be licensed out to generate revenue for the organisation. The definition of research organisation explicitly provides that “knowledge transfer” can be part of its activities and does not prejudice the non-economic nature of the organisation when all income from the licensing of IP rights is ploughed back into education and research. Therefore, IP rights are not a cause of concern when they are priced properly, licensed out in a non-discriminatory manner and the income is used to support the primary functions of a research organisation. The price of IP rights should either be negotiated at arm’s length or be determined by independent experts. State aid rules do not require wide dissemination of data linked to IP rights. They may be distributed together with the licensing of the corresponding rights.

With respect to PhD students, there is no state aid problem when an undertaking or industry association pays for the cost of the student. “Paying for the cost of a student”, means that the sponsor bears part or all the costs of the student’s research. Things become more complicated when the student participates in other projects beyond his/her primary research. In this case, the sponsor cannot have any access to those projects, unless it also bears the costs of the student’s participation in those projects.

5.3. Potential scenarios

Four scenarios are presented in this case study. [Scenario 1](#) refers to collaboration between VLIZ and universities. [Scenario 2](#) refers to collaboration between VLIZ and undertakings. [Scenario 3](#) refers to funding of projects or PhD students by undertakings. [Scenario 4](#) refers to the nature of dissemination of research results and exploitation of IP rights.

5.3.1. Scenario 1: collaboration with universities

Collaboration between VLIZ and universities raises no state aid concerns when the purpose of the collaboration is to carry out jointly-defined projects whose objective is the generation of scientific knowledge that is intended to be widely disseminated.

5.3.2. Scenario 2: collaboration between VLIZ and undertakings

Effective collaboration between VLIZ and undertakings raises no state aid concerns when the project in question is jointly defined, the results are widely disseminated, and the private partner pays all costs or at least the costs that correspond to its share in the project.

There are also no state aid concerns when the private partner keeps the research results which are generated by its part of the project when it pays for the full cost of that part and has no privileged access to the results of any other part of the project.

5.3.3. Scenario 3: funding of projects or PhD students by undertakings

Undertakings may fund projects carried out by VLIZ or finance PhD students supervised by VLIZ. This kind of support does not constitute state aid in favour of the undertakings when they do not derive any exclusive benefits [e.g. privileged information]. That is, the results of the project or the PhD research are widely disseminated or published.

If the sponsoring undertakings receive exclusive benefits, then two problems arise. First, the undertakings may obtain state aid when the sponsored projects or PhD research are also partly funded by public money received by VLIZ. This problem can be avoided by ensuring that the funding by the undertakings covers all costs of the project and that the undertakings obtain no exclusive benefits from related projects to which they do not make any financial contribution.

The second problem is that when undertakings have exclusive access to the results of the research they fund, VLIZ becomes a provider of services and is acting as an undertaking. This problem can be solved in two possible ways: first, VLIZ does not accept funding when the research results cannot be widely disseminated. This is particularly pertinent in the case of PhD students. By definition, the results must be verifiable through peer review and proprietary results do not lend themselves to such verification. Second, if VLIZ accepts private funding for projects whose results are kept for the exclusive use of the funding undertakings, then VLIZ should ensure that the funded projects are linked to the use of its infrastructure and that the total capacity of the infrastructure which is devoted to commercial projects does not exceed the 20% threshold. Please see the section on principles and the decision tree in [case study 1](#).

5.3.4. Scenario 4: dissemination of research results and exploitation of IP rights

Dissemination of research results in the meaning of the GBER and the RDI Framework means full publication of all relevant information and data. No relevant information or data may be kept for exclusive use by certain undertakings.

However, when research leads to results that can be patented, state aid rules allow research organisations to license them on payment. This means that the results can be used only by those undertakings that pay the licence fee. As long as revenue from licences is used to fund research, the licensing of IP rights does not deprive the research organisation from its status as a non-undertaking.

5.4. Points of attention

5.4.1. Collaboration between VLIZ and universities

- Is the collaboration jointly decided?
- Are the research results widely disseminated?

5.4.2. Collaboration between VLIZ and undertakings

- Is the collaboration jointly decided and are the research results widely disseminated?
- If not, do the undertakings pay for the cost of the project or at least for the cost of their part of the project?
- Keep documentation of communication with the undertakings, such as meeting reports, contract negotiations and e-mail communication.

5.4.3. Funding of projects or PhD students by undertakings

- Do the undertakings pay for the full cost of the projects and the PhD research?
- Are the results disseminated or are they kept for the exclusive use of the sponsoring undertakings?
- Keep documentation of communication with undertakings, such as meeting reports, contract negotiations and e-mail communication.

5.4.4. Dissemination of research results and exploitation of IP rights

- Are all the relevant data and information published?
- Are IP rights licensed and is the revenue from licences used to support further research?

5.5. Decision trees

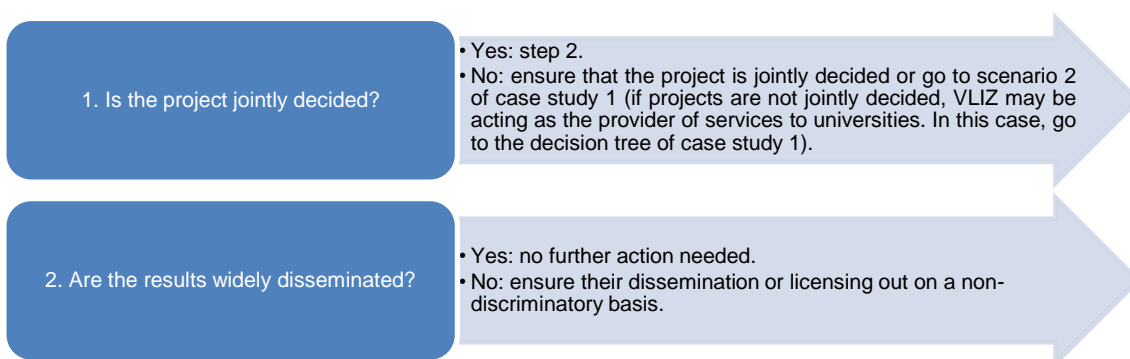
Note

While reading the decision trees, we recommend that you keep the basic rules and concepts, provided in the section on [principles](#), in mind.

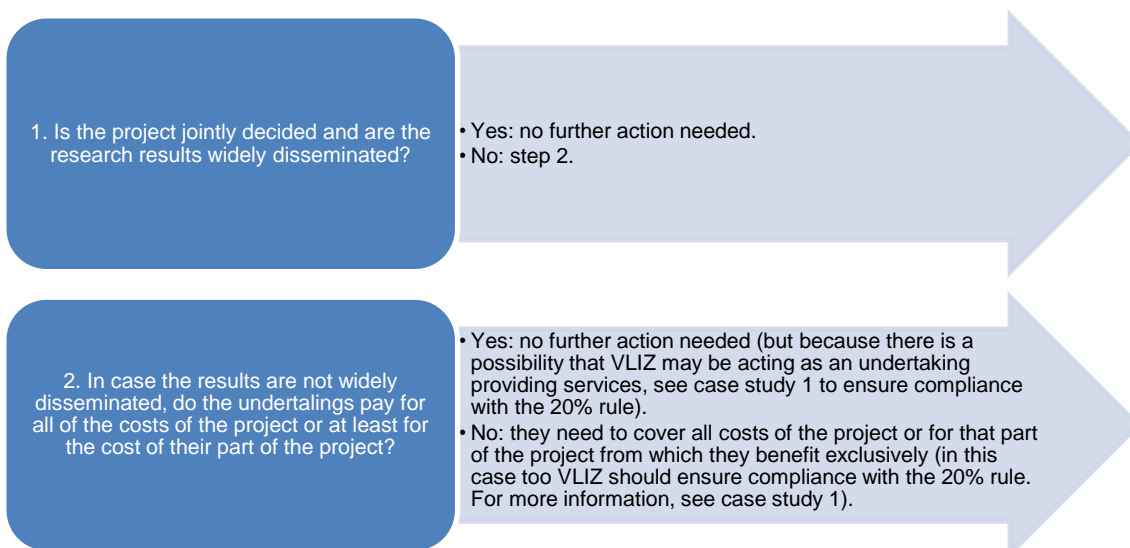
5.5.1. Collaboration between VLIZ and universities

Note

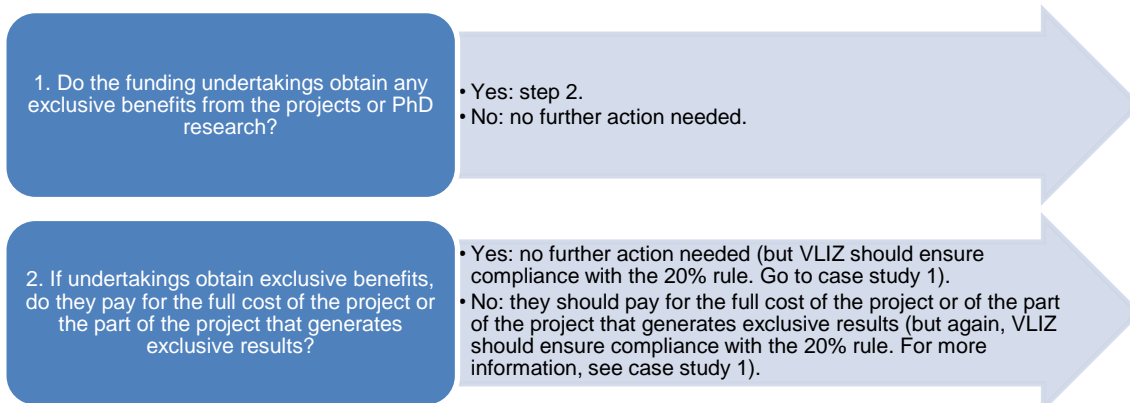
We assume for this scenario that the partner universities classify as research institutions and not as undertakings.

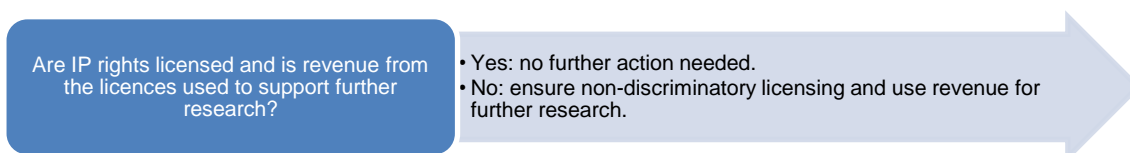
5.5.2. Collaboration between VLIZ and undertakings

5.5.3. Funding of projects or PhD students by undertakings

5.5.4. Dissemination of research results and exploitation of IP rights

5.6. Beslissingsbomen

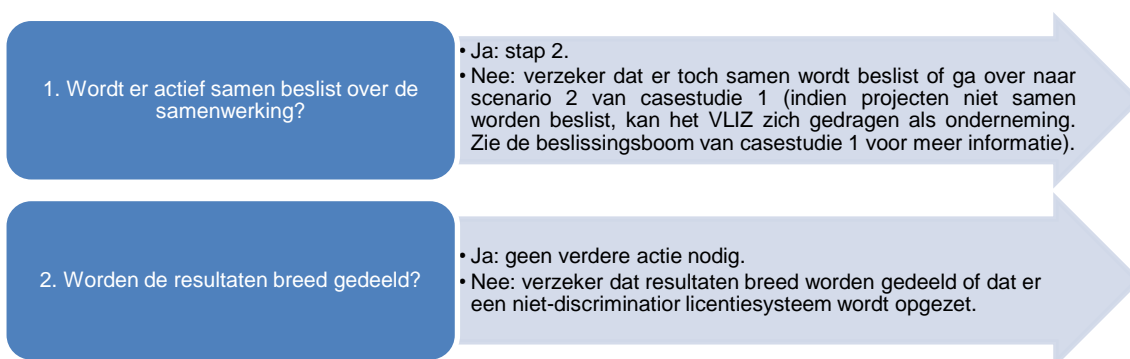
Opmerking

Tijdens het lezen van de beslissingsbomen is het nuttig de basisregels en -concepten uit de sectie '[principles](#)' in het achterhoofd te houden.

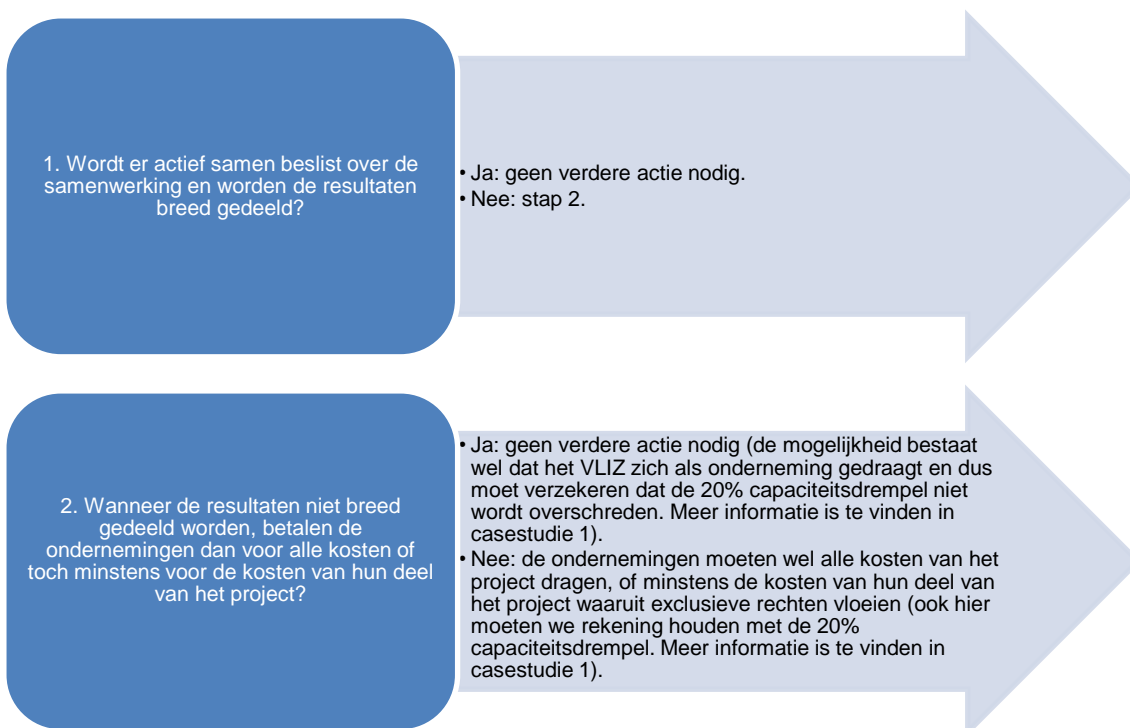
5.6.1. Samenwerking met universiteiten

Opmerking

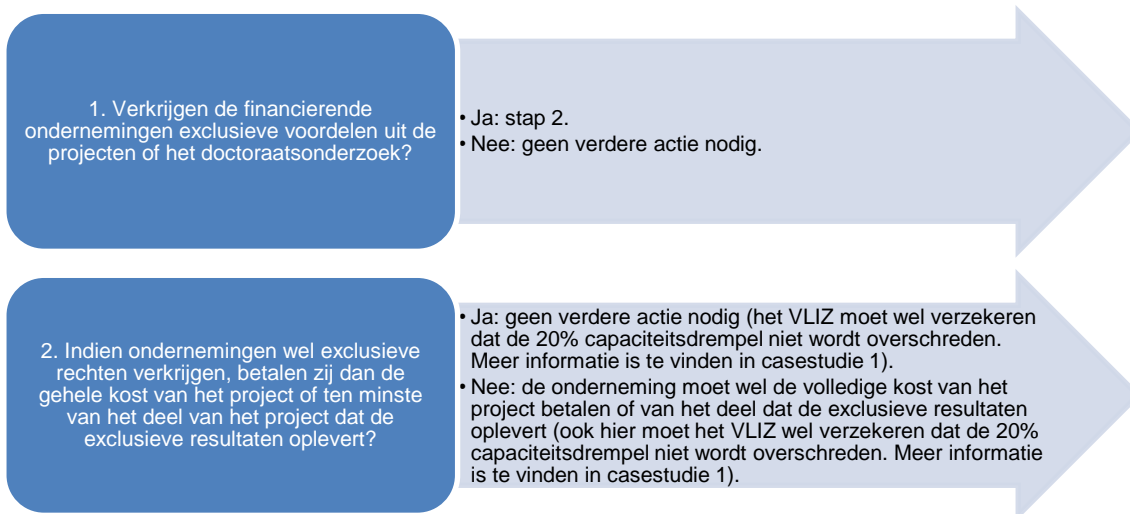
We veronderstellen in dit scenario dat de universiteiten onderzoeksinstellingen zijn en geen ondernemingen.

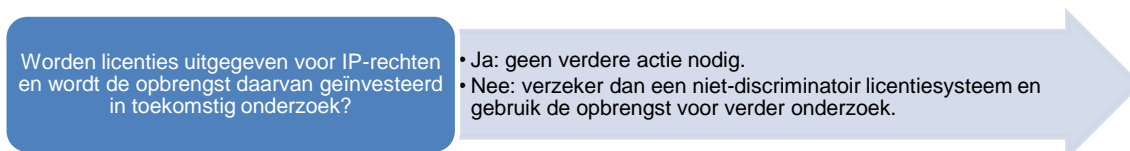
5.6.2. Samenwerking met ondernemingen

5.6.3. Sponsoring van projecten of PhD-studenten door ondernemingen

5.6.4. Breed delen van onderzoeksresultaten en gebruik van IP-rechten

6. Case study 4: contract research

6.1. Introduction

This case study discusses how the EU state aid rules apply regarding contract research and advice. The relevant scenarios are based on information provided by Tina Mertens and Hans Pirlet⁴⁰ from VLIZ as well as by Jos Smits⁴¹ from IMDC and Frank Verschraegen⁴² from DEME.

The main goal of this case study is to develop a framework and decision tree regarding contract research and advice, for which VLIZ can be active alone or in a consortium. Contract research and advice do not constitute the main business of VLIZ, but assignments as well as the participation in tenders can occur occasionally.

The remainder of this case study is structured as follows: the next section provides an overview of the relevant EU state aid rules for this case study on contract research. This part complements the information provided in Part I of this report. The third section presents potential scenarios. In line with the structure of Part I, we then continue with the most important points of attention and a practical toolkit in the form of decision trees.

We remind again that this case study cannot be interpreted as an exhaustive overview of state aid law, nor as a legal advice. Also, it is important to bear in mind that state aid control has an evolutionary nature so that interesting insights and interpretations can always be found in new decisions, judgments and guidelines.

6.2. State aid rules

6.2.1. State aid or not?

Point 21 of the Framework for state aid for research and development and innovation (RDI Framework) explicitly states that *“where research organisations or research infrastructures are used to perform economic activities, such as renting out equipment or laboratories to*

---

⁴⁰ Discussions during multiple project meetings.

⁴¹ Interview on 24th January 2018.

⁴² Interview on 2nd February 2018.

undertakings, supplying services to undertakings or performing contract research, public funding of those economic activities will generally be considered State aid.”

However, the RDI Framework also refers to the possibility that under certain conditions contract research can be free of state aid in the following three situations:

1. public funding of research defined by the state and carried out by research organisations for the benefit of undertakings [in this case research organisations merely act as intermediaries passing on all benefits to the undertakings through provision of free services or services priced below market rates. State aid is assessed at the level of recipient undertakings];
2. research projects commissioned by undertakings and carried out by research organisations for the benefit of those undertakings [services are priced at market rates so that the recipient undertakings obtain no advantage. However, the research organisations act as undertakings];
and
3. research procured competitively by a public authority [research organisation compete as undertakings with other undertakings. The fee paid to them by the procuring authority is then considered to be free of state aid because it is determined by a competitive process].

The following sections discuss the relevant rules for each of the above situations.

6.2.2. Public funding of research defined by the state and carried out by research organisations for the benefit of undertakings

Points 22 & 23 of the RDI Framework explain how state aid can be passed on to final beneficiaries without the research organisation deriving any advantage in the meaning of Article 107(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) because: 1) the research organisation merely acts as an “intermediary”, 2) because it is chosen competitively, or 3) because the same possibilities are offered by the funding authority to all entities that can provide the same services.

The fact that *“the Commission will not consider the research organisation or research infrastructure to be a beneficiary of State aid if it acts as a mere intermediary for passing on to the final recipients the totality of the public funding and any advantage acquired through such funding”* does not mean that the research organisation must bear the costs of the research or services it provides. On the contrary, the research organisation is entitled to be compensated for all the costs it incurs, plus reasonable profit, for the services it provides to final beneficiaries.

In this situation, all aid is passed on to the final beneficiaries. This means that they are subject to state aid rules and they need to comply with those rules. For this reason, it is absolutely necessary that the cost of research is properly and fully costed.

When a research organisation acts as an intermediary it is neither the beneficiary of state aid, nor the source of state aid.

It is also possible to prevent aid from being granted to final beneficiaries by ensuring that the value of the research services provided to the final beneficiaries remains below the maximum de-minimis amount of €200.000. This constitutes an additional reason why the research must be properly and fully costed.

For example, assume that a public authority asks VLIZ to provide a service to certain undertakings on condition that the value of the service to each final beneficiary does not exceed €25.000. The public authority pays to VLIZ an amount that is equal to the total value of all services provided to eligible undertakings. VLIZ must, first, determine the market price or full cost of the service it provides. Second, it must ensure that no undertaking receives services whose value exceeds €25.000. Third, before it actually provides the service it must comply with the terms of the de-minimis aid regulation by ensuring that the beneficiary undertakings do not receive services whose value would breach the de-minimis threshold of €200.000.

Although VLIZ should be aware of this situation, because it is unlikely to occur in the case of VLIZ, it is not further developed in the decision tree at the end of this case study.

6.2.3. Research projects commissioned by undertakings and carried out by research organisations

When a research organisation and an undertaking enter into a contract whereby the research organisation carries out research defined by and for the exclusive use of the undertaking, the research organisation is acting as an undertaking, offering a service.

Point 25 of the RDI Framework provides that *“where a research organisation or research infrastructure is used to perform contract research or provide a research service to an undertaking, which typically specifies the terms and conditions of the contract, owns the results of the research activities and carries the risk of failure, no State aid will usually be passed to the undertaking if the research organisation or research infrastructure receive payment of an adequate remuneration for its services”*. The condition of adequate remuneration is fulfilled when the research organisation charges a market price, or, in the absence of a market price, the price charged covers all the costs plus a reasonable profit.

The Framework is silent on whether the research organisation loses its status as a non-undertaking when it provides contract research under point 25. However, given the explicit references made in points 20 & 21 of the Framework to the fact that the economic activities of

research organisations are subject to state aid rules, contract research or projects commissioned by undertakings are economic in nature and the research organisation must maintain account separation. In the case of VLIZ, special attention should be paid to the 20% rule concerning ancillary activities of economic nature. For more information, please see the decision tree in [case study 1](#), as well as the section '[principles](#)'.

6.2.4. Research procured competitively by a public authority

Public authorities may procure research through competitive procedures (points 31 & 32 of the RDI Framework). Competitive selection of the entity that carries out the research eliminates any advantage in the meaning of Article 107(1) TFEU for the entity that submits the winning offer. If VLIZ participates in competitive tenders and wins, it will receive no state aid from the tendering authority, but it will be acting as an undertaking. VLIZ will need to maintain account separation and pay attention to the 20% rule. For more information, please see the decision tree in [case study 1](#), as well as the section on '[principles](#)'.

Please note that procurement of research by a public authority is not the same as competitive selection of research projects by public [national or European] or private organisations that fund research in order to promote the generation and dissemination of knowledge. The former is an economic activity because the winner provides a service to the procuring authority for its own needs, while the latter is not an economic activity because the funding is granted on the basis of the merits of research proposals and for the purpose of enhancing human knowledge. The funding organisation receives no service that addresses its own needs.

6.3. Potential scenarios

We have detected two relevant scenarios for this case study. [Scenario 1](#) refers to research projects commissioned by undertakings and carried out by research organisations. [Scenario 2](#) refers to research procured competitively by a public authority.

6.3.1. Scenario 1: research projects commissioned by undertakings and carried out by research organisations

Research organisations that provide services or carry out projects commissioned by undertakings are *acting* as undertakings themselves. Account separation is hence necessary. The research organisations must price their services properly at market rates or full costs to avoid being the source of state aid for the undertakings that receive the results of the research. VLIZ should also pay attention to the 20% rule, in order not to *become* an undertaking itself.

6.3.2. Scenario 2: research procured competitively by a public authority

Research organisations such as VLIZ may participate in competitive tenders for research projects. If they win the project, the competitive selection procedure ensures that they receive no advantage in the meaning of Article 107(1) TFEU.

However, participation in competitive tendering procedures implies that the research organisations concerned act as undertakings. After all, participation in a public tender necessarily means that the research organisations compete with undertakings. They hence also need to maintain account separation. VLIZ should again pay attention to the 20% rule.

Please note that procurement of research by a public authority for its own needs is not the same as competitive selection and funding of research whose purpose is to promote the generation and dissemination of knowledge.

6.4. Points of attention

6.4.1. Research projects commissioned by undertakings and carried out by research organisations

- Is there proper and full costing of research projects and services?
- Are prices charged that reflect market rates or full costs?
- Keep documentation of communication with the undertakings, such as meeting reports, contract negotiations and e-mail communication.

6.4.2. Research procured competitively by a public authority

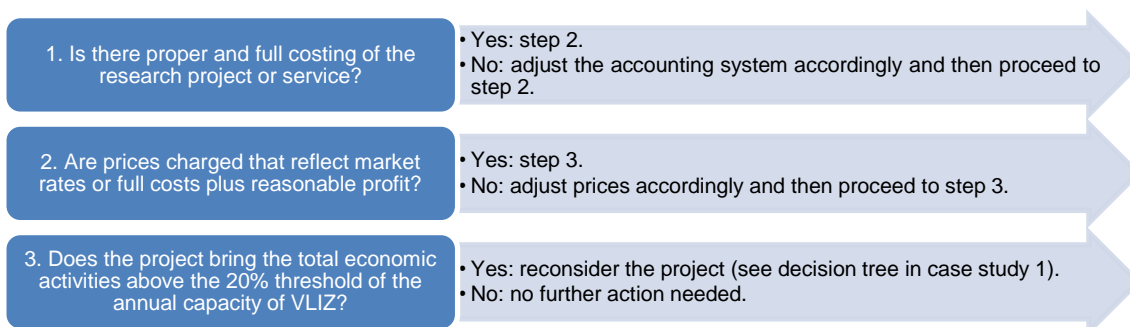
- Is there proper and full costing of research projects and services?
- Are prices charged that reflect market rates or full costs?
- Procured research is not the same as competitive selection and funding of research whose purpose is the generation and dissemination of knowledge.

6.5. Decision trees

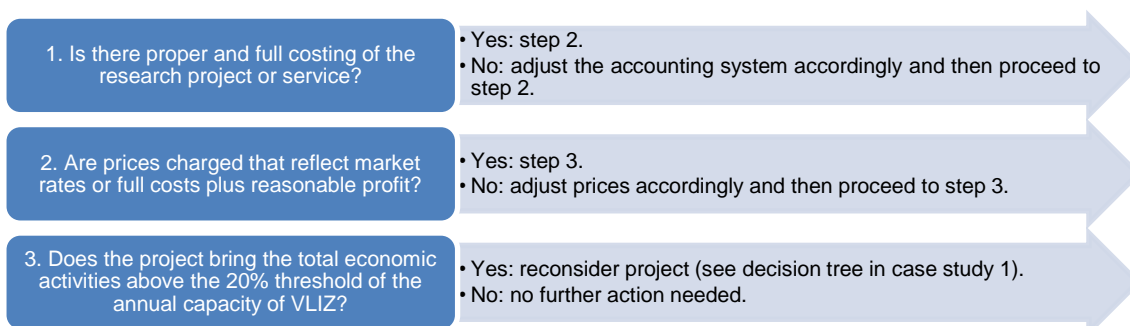
Note

While reading the decision trees, we recommend that you keep the basic rules and concepts, provided in the section on [principles](#), in mind.

6.5.1. Research projects commissioned by undertakings and carried out by research organisations

6.5.2. Research project procured competitively by a public authority*

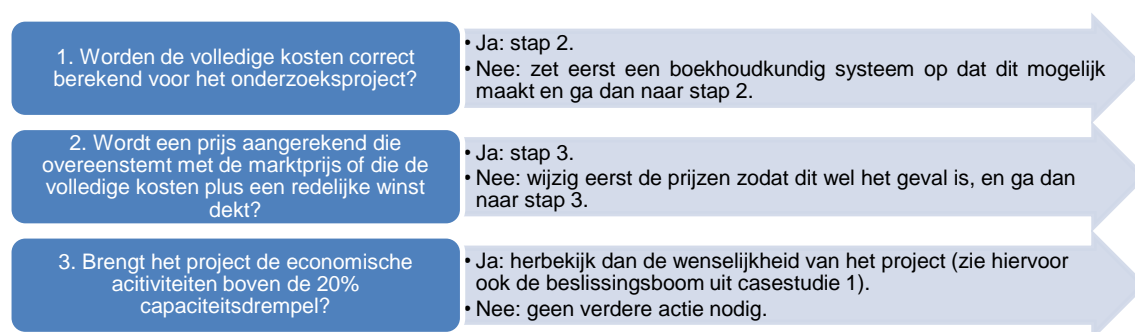
* Please note that procurement of research by a public authority for its own needs is not competitive selection and funding of research whose purpose is to promote the generation and dissemination of knowledge. The former is a service that is provided to the procuring authority, while the latter is a non-economic activity for which funding is granted on the basis of merit.

6.6. Beslissingsbomen

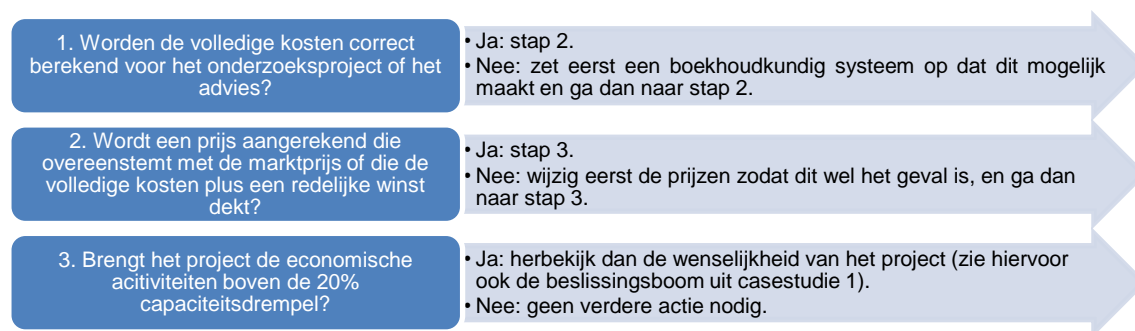
Opmerking

Tijdens het lezen van de beslissingsbomen is het nuttig de basisregels en -concepten uit de sectie '[principles](#)' in het achterhoofd te houden.

6.6.1. Onderzoeksprojecten voor ondernemingen, uitgevoerd door onderzoeksinstituten

6.6.2. Onderzoeksproject gewonnen na deelname aan een openbare aanbesteding

7. Case study 5: services

7.1. Introduction

This case study discusses when the EU state aid rules apply to the provision of services (including those that might be tendered). The relevant scenarios are based on information provided by Tina Mertens and Hans Pirlet⁴³ from VLIZ as well as by Gert Verreet⁴⁴ from EWI.

The focus of this case study is the provision of services and the distinction thereof with contract research and advice (topics discussed in [case study 4](#)). We again directly focus on several VLIZ activities. These mainly relate to the mandate that VLIZ is given by the government. We include advise activities to the diverse levels of government as well as to the public. While VLIZ has a mandate from the government, several of these activities could also be tendered.

The remainder of this case study is structured as follows: the next section provides an overview of the relevant EU state aid rules for this case study on the provision of services. This part complements the information provided in [Part I](#) of this report. The third section presents potential scenarios. In line with the structure of Part I, we then continue with the most important points of attention and a practical toolkit in the form of decision trees.

We remind again that this case study cannot be interpreted as an exhaustive overview of state aid law, nor as a legal advice. Also, it is important to bear in mind that state aid control has an evolutionary nature so that interesting insights and interpretations can always be found in new decisions, judgments and guidelines.

7.2. State aid rules

7.2.1. SGI/SGEI and VLIZ

There are no EU definitions of services of general interest (SGI) and services of general economic interest (SGEI). It is, however, understood that SGI are services not provided by the market, whereas SGEI denote services of economic nature which can be provided by the market.

---

⁴³ Interview on 1st December 2017 and discussion during multiple project meetings.

⁴⁴ Interview on 24th January 2018.

Case study 5: services

The Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) applies to services of economic nature and lays down rules only for services of general economic interest. Indeed, Article 2 of Protocol 26 attached to TFEU states that *“the provisions of the Treaties do not affect in any way the competence of Member States to provide, commission and organise non-economic services of general interest.”* It follows that SGI are not subject to EU state aid rules and Member States are free to subsidise them as they wish. The situation is different with respect to SGEI. Article 106(2) TFEU allows Member States to subsidise them only to the extent that is necessary. How the necessary subsidy is calculated is laid down in the Commission’s 2012 SGEI package. Broadly, the 2012 SGEI package allows subsidies in the form of compensation for the net extra costs of public service obligations. Therefore, such a subsidy may not exceed the difference between the costs of the service and the revenue that may be generated from the provision of the service. At minimum, this requires the establishment of a proper accounting system that is capable of allocating costs and revenue to the activities that cause and generate them, respectively.

Because the TFEU does not contain a definition of SGEI, the European Court of Justice has ruled that Member States are free to define what they consider as SGEI. However, at the same time the Court has said that SGEI are services which have “special characteristics” in relation to other services provided by the market and that their purpose is to meet the everyday needs of citizens. The Court has also said that at minimum SGEI must have universal character and the state must impose on the providers of SGEI a legally binding obligation to provide the services in question.

The Commission’s 2012 SGEI package further requires Member States to identify a market failure before imposing a public service obligation. It should be noted that because SGEI are supposed to meet the needs of citizens, there is no precedent in which EU courts or the Commission have considered that provision of services to undertakings could qualify as SGEI.

It is very unlikely that services provided by VLIZ can be successfully classified as SGEI. Either they are not necessary to meet the everyday needs of citizens or are provided to undertakings.

Before concluding the analysis of SGI/SGEI, it is useful to explain that compensation may be provided to an undertaking that provides SGEI only after a genuine public service obligation is imposed on that undertaking by an act or decision of a public authority. Such an act must define in detail the service that is to be provided and must make it compulsory for the provider to offer the service. From the interviews, it became very clear that VLIZ has a mandate to provide advice to the Flemish government. It is however not clear how this mandate is defined, whether the obligations of VLIZ are spelled out in sufficient detail and whether VLIZ is compelled to offer that advice. Nonetheless, VLIZ is unlikely to have a mandate defined in the detail required by the 2012 SGEI package and in conformity with all the requirements laid down in the 2012 package.

Moreover, it is rather certain that the advice and services that can be provided by VLIZ cannot be classified as SGEI.

7.2.2. Advice to the government

Public authorities are free to fund non-undertakings. To the extent that VLIZ generates knowledge which is widely disseminated, it acts as a research organisation. If the Flemish government obtains advice from VLIZ for free there is no state aid issue. Even if one considers that the Flemish government requires that VLIZ has to offer advice as a quid pro quo for the public funds it receives, again there is no state aid problem when the advice is defined in the mission of VLIZ to generate knowledge that is useful to society and public policy. The knowledge and data which are used to formulate the advice are part of the non-economic knowledge generated by VLIZ.

It does not matter that others can also provide similar advice. The favourable treatment of VLIZ may be contrary to provisions of Belgian law, but the government does not grant state aid to VLIZ when it obtains policy advice from it, nor is VLIZ acting as an undertaking when it is required to carry out research to provide policy advice on matters that fall within its mandate.

7.2.3. Provision of information to the public

It is intrinsic in the concept of a research organisation that the results of research are widely disseminated through publications, educational programmes and training. Therefore, VLIZ may provide information to the public, either in the context of educational activities defined by VLIZ or on demand. It is not relevant that the users of the information are private individuals or undertakings. The only relevant issue is that the information is generated through the non-economic activities of VLIZ [e.g. research, gathering and dissemination of information on subjects that fall within the mission of VLIZ], which are publicly funded because their purpose is to enhance knowledge. Therefore, it is not necessary for VLIZ to distinguish between individuals and undertakings.

There is also no state aid problem if VLIZ keeps a register of experts and directs inquiries to those experts when it cannot provide the requested information.

However, it is important to note that when there is a request (from an undertaking or even an individual) for information or data, VLIZ should provide only information or data that it already has at its disposal and for which there is no need to carry out extra research that would result in the provision of a customised service that may be economic in nature. Such information and data must be in principle available to all those who request them. Otherwise, VLIZ runs the risk of providing exclusive services containing proprietary information. If VLIZ charges a cost-covering

fee for these information services, it becomes an undertaking. If it offers proprietary services for free or for a low price that does not cover all costs, VLIZ becomes a source of state aid. Both eventualities should be avoided.

Nevertheless, it should be borne in mind that the non-economic status of VLIZ is not compromised if it charges a nominal fee to cover the administrative cost of processing requests for information. A fee that merely covers administrative costs naturally excludes the much larger cost of the research that generated the information and data in the first place. Therefore, charging a nominal fee to cover its administrative costs does not turn VLIZ into an undertaking. Rather, it enables it to carry out its mission.

7.3. Potential scenarios

This case study entails two potential scenarios. [Scenario 1](#) refers to the provision of advice to the government. [Scenario 2](#) refers to the provision of information to the public.

7.3.1. Scenario 1: provision of advice to the government

The provision of advice to the government can be considered to fall within the overall mission of VLIZ, which is to generate knowledge that is useful to society and can be used as input into the formulation of public policy. The provision of this kind of advice is not an economic activity.

7.3.2. Scenario 2: provision of information to the public

The provision of information to the public is also intrinsically linked to the mission of VLIZ.

The information that is provided should already exist either from VLIZ's own research activities or from VLIZ's normal information gathering activities which aim to collect, classify and maintain relevant information and data generated by third sources. VLIZ should not carry out customised research for the exclusive benefit of undertakings under the guise of information provision.

A nominal fee may be charged for the information and data that are offered to the public to cover the administrative cost of processing requests for information.

7.4. Points of attention

7.4.1. Provision of advice to the government

- Is it required of VLIZ to provide the advice as part of the funding it receives for its primary activities?
- Is the advice based on knowledge and information generated by activities that fall within the mandate of VLIZ?

7.4.2. Provision of information to the public

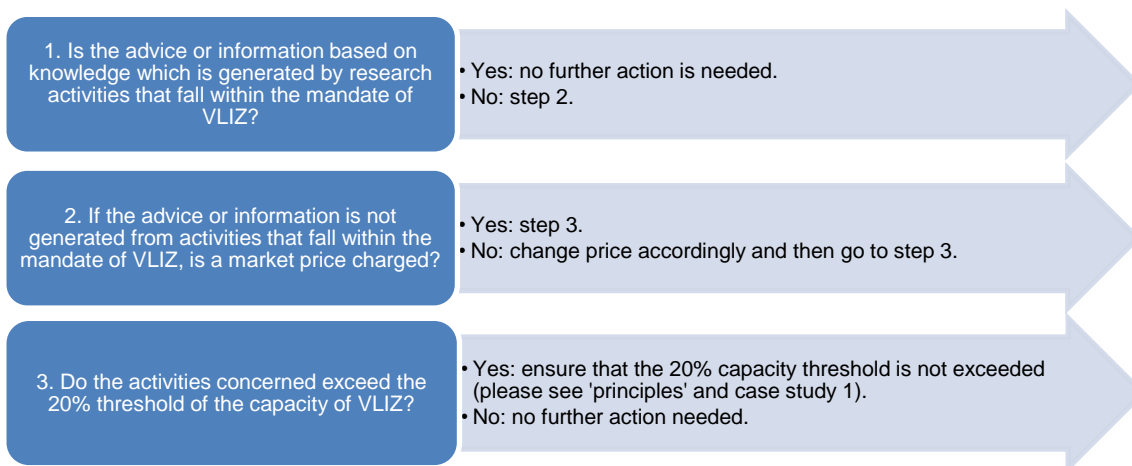
- Is the information already existing (i.e. already generated by the primary activities of VLIZ or the normal information gathering and classification activities of VLIZ)?
- Is the information available to anyone who requests it?

7.5. Decision trees

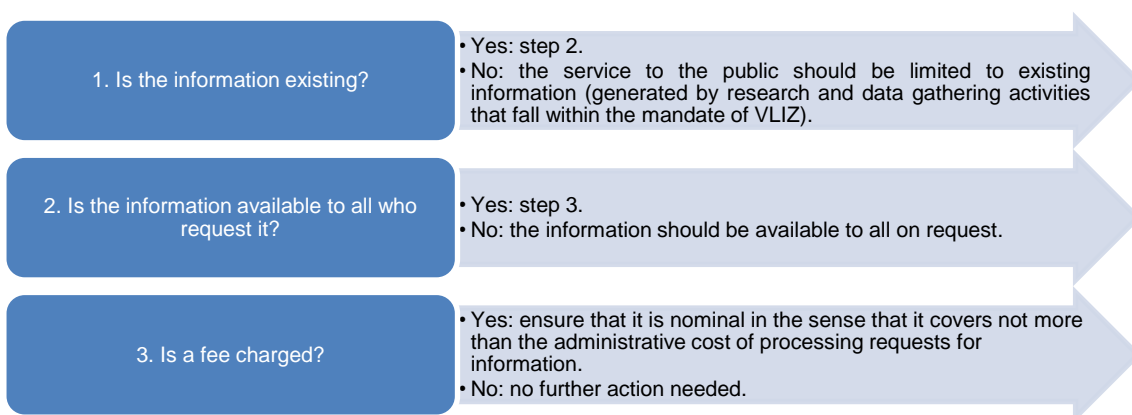
Note

While reading the decision trees, we recommend that you keep the basic rules and concepts, provided in the section on principles, in mind.

7.5.1. Provision of advice to the government

7.5.2. Provision of information to the public

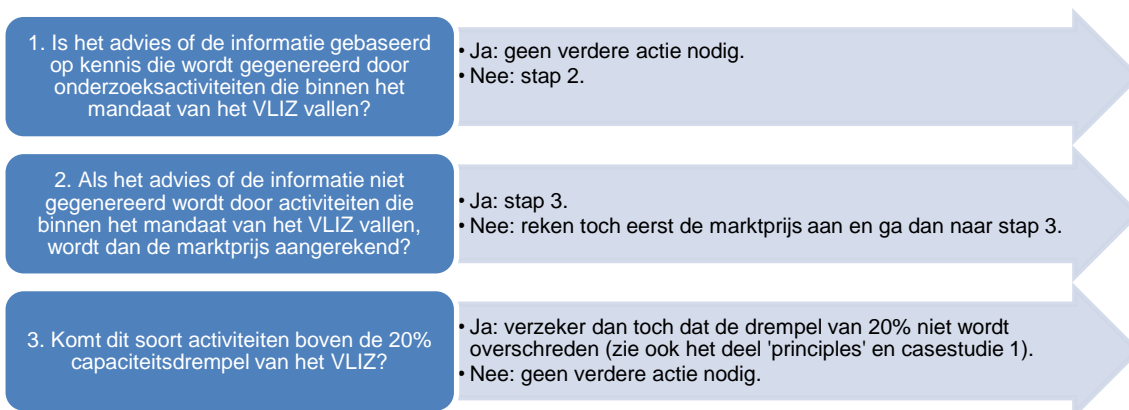

7.6. Beslissingsbomen

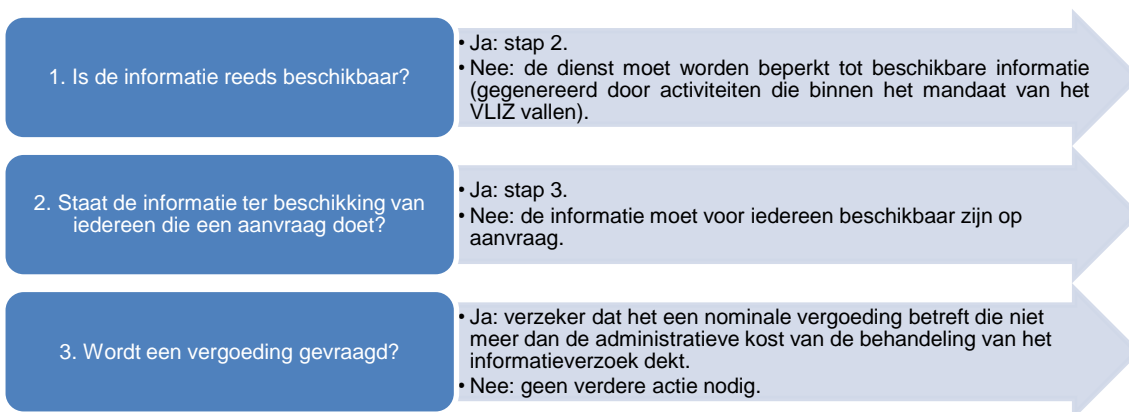
Opmerking

Tijdens het lezen van de beslissingsbomen is het nuttig de basisregels en -concepten uit de sectie 'principles' in het achterhoofd te houden.

7.6.1. Advies aan een overheid

7.6.2. Informatie aan de bevolking

8. Case study 6: organisation of events

8.1. Introduction

This case study discusses how the EU state aid rules could come into play because of the organisation of events. The relevant scenarios are mainly based on information provided by Ann Vanhoorne⁴⁵ and Tina Mertens⁴⁶ from VLIZ.

For this case study, the organisation of internal and external events is included. This means that events can take place on the premises of VLIZ as well as on external locations. The former entails VLIZ events, but also events organised in cooperation with other organisations and exceptionally the organisation of an event for a company. The latter usually concern events for externally funded projects such as EU FP7 or Horizon 2020 projects.

The events can be directed towards other research organisations, companies as well as a larger audience. This includes events for which participation is free of charge, as well as those for which a registration fee is asked.

The remainder of this case study is structured as follows: the next section provides an overview of the relevant EU state aid rules for this case study on the organisation of events. This part complements the information provided in Part I of this report. The third section presents potential scenarios. In line with the structure of Part I, we then continue with the most important points of attention and a practical toolkit in the form of a decision tree.

We remind again that this case study cannot be interpreted as an exhaustive overview of state aid law, nor as a legal advice. Also, it is important to bear in mind that state aid control has an evolutionary nature so that interesting insights and interpretations can always be found in new decisions, judgments and guidelines.

---

⁴⁵ Interview on 1st December 2017.

⁴⁶ Discussions during multiple project meetings at VLIZ.

8.2. State aid rules

Economic activities of research organisations fall within the scope of the state aid rules. This follows from the general principle that the concept “undertaking” is activity based, not status based.

However, the case law on the concept of an undertaking indicates that economic activities, which are intrinsically linked to non-economic ones, also fall within the scope of the non-economic activities. Such activities are called “ancillary”. For example, a university may publish books as a means of disseminating information about the findings of its researchers. Although publishing is a commercial activity, publishing by the university would be considered as ancillary to its main tasks of research and education.

The case law has also referred to economic activities which are only incidentally carried out by non-undertakings (see also below the explanation of “customary amenities”). Such activities are very limited in size and are of secondary nature to the main activities of the non-undertakings. For example, a public hospital may provide tv-services to its internal patients or operate a small grocery shop. The incidental nature and very limited size of the tv-services and grocery shop are not sufficient to turn the hospital into an undertaking.

Therefore, when the events organised by VLIZ are linked to the completion of research projects in order to disseminate, for example, the results of those projects, the public funding of those events does not create a state aid problem. Furthermore, the free participation by undertakings or companies contributes to the wide dissemination of the results. Free access to such events does not compromise the non-undertaking status of VLIZ, nor does it constitute state aid for the participating companies.

In case the purpose of the activities is not linked to the dissemination of research results, but when their purpose is to promote VLIZ in general, again these activities are unlikely to create a state aid problem as the promotion of VLIZ activities also corresponds to its mission.

In addition, other events organised at local level may have no foreseeable effect on cross-border transactions between Member States. Affection of inter-EU trade is one of the criteria that must hold for a publicly funded measure to constitute state aid.

In this connection, it is worth noting that paragraph 207 of the Commission Notice on the Notion of State Aid explains that *“the Commission also considers that public financing provided to customary amenities (such as restaurants, shops or paid parking) of infrastructures that are almost exclusively used for a non-economic activity normally has no effect on trade between*

Member States since those customary amenities are unlikely to attract customers from other Member States and their financing is unlikely to have a more than marginal effect on cross-border investment or establishment.” By implication, events organised by VLIZ that involve receptions and catering at local level are unlikely to impact on cross-border trade. However, this conclusion need not apply to all events as it is possible that some of the participants may represent companies with international operations.

If, however, the events organised by VLIZ are commercial in nature and they have the potential to affect intra-EU trade, then VLIZ needs to ensure that it does not become a source of state aid. This is when, for example, no fee is charged for entry into these events.

The easiest way for VLIZ to avoid being a source of state aid for participating companies is to calculate correctly the full cost of the event and ensure that the value of participation for each company remains below the de-minimis threshold of €200.000 over a three-year period. Compliance with de-minimis Regulation 1407/2013 is necessary.

8.3. Potential scenarios

The events that are organised by VLIZ are likely, either to be linked to the promotion of its main activities or to have no foreseeable effect on cross-border trade. Nonetheless, the purpose of these events needs to be verified.

If events are commercial in nature, if entry is free and if they are liable to affect intra-EU trade, then VLIZ must ensure that any benefits for participating companies remain below the de-minimis threshold of €200.000 over a three-year period.

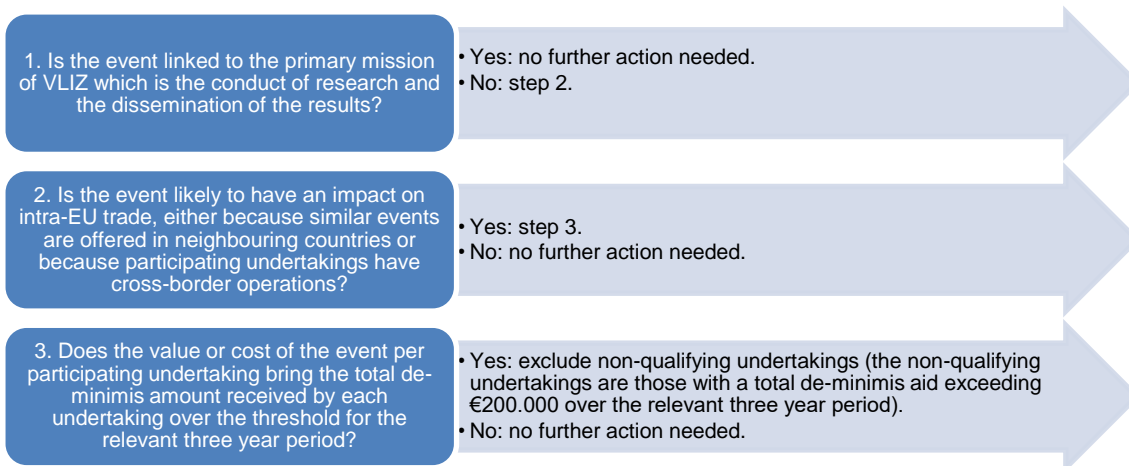
8.4. Points of attention

- Are the events linked to the primary mission of VLIZ?
- Are they organised for other, commercial purposes?
- Are the participating companies involved in cross-border operations?

8.5. Decision tree

Note

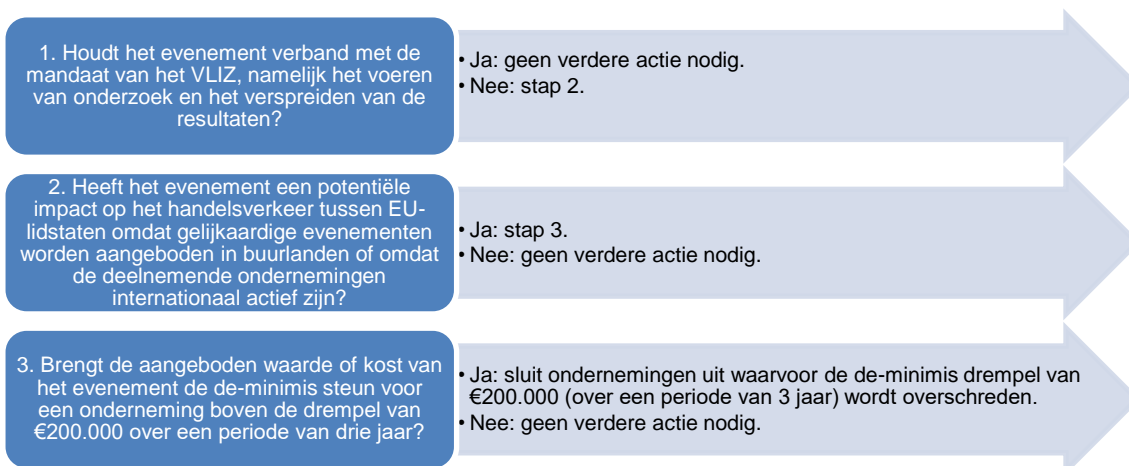
While reading the decision tree, we recommend that you keep the basic rules and concepts, provided in the section on [principles](#), in mind.

8.6. Beslissingsboom

Opmerking

Tijdens het lezen van de beslissingsboom is het nuttig de basisregels en -concepten uit de sectie '[principles](#)' in het achterhoofd te houden.

Deel III: PowerPoint-presentaties

1. PowerPoint-presentatie algemeen kader

INHOUD

- Doel algemeen kader
- Opbouw algemeen kader
- Inleiding
- Staatssteunverbod
- EU-procedure voor nieuwe staatssteun
- Vrijstellingen van de aanmeldingsplicht
- Met de interne markt verenigbare staatssteun
- Aandachtspunten en aanbevelingen
- Praktische tools

ALGEMEEN KADER**DOEL ALGEMEEN KADER**

- Basisinzicht in het EU-staatssteunrecht verschaffen
- Toelichten van een aantal basisconcepten/begrippen
- Formuleren van een aantal aanbevelingen en aandachtspunten voor het VLIZ

Geen exhaustieve bespreking van het EU-staatssteunrecht; ook geen juridisch advies

ALGEMEEN KADER**OPBOUW ALGEMEEN KADER**

- I. Inleiding + toelichting bij de opbouw van het algemeen kader (hoofdstuk 1)
- II. Bespreking van het EU-staatssteunrecht (hoofdstukken 2 t.e.m. 5)
- III. Aandachtspunten en aanbevelingen voor het VLIZ (hoofdstuk 6)
- IV. Praktische tools:
  - schema's (hoofdstuk 7)
  - begrippenlijst (hoofdstuk 8)
  - overzicht bronnen (hoofdstuk 9)
  - basisliteratuur (hoofdstuk 10)
  - nuttige links en contacten (hoofdstuk 11)

ALGEMEEN KADER**INLEIDING****Hoofdstuk 1**

Vertrekpunt: het is voor de EU-lidstaten *in beginsel* verboden om *staatssteun* toe te kennen aan bepaalde *ondernemingen* die de mededinging op de interne markt vervalst (of kan vervalsen) en het handelsverkeer tussen de EU-lidstaten beïnvloedt (of kan beïnvloeden) (artikel 107, lid 1 VWEU) = staatssteunverbod

Indien een lidstaat het voornemen heeft een steunmaatregel in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU in te voeren, dient hij dit voornemen *in beginsel* overeenkomstig artikel 108, lid 3 VWEU aan te melden bij de Commissie = aanmeldingsplicht

ALGEMEEN KADER**INLEIDING**

- De Commissie oordeelt of het voornemen al dan niet verenigbaar is met de interne markt op basis van de uitzonderingen op het staatssteunverbod (artikel 107, leden 2 en 3 VWEU, kaderregelingen, richtsnoeren, mededelingen, ...).
- Intussen mag het voornemen niet worden uitgevoerd = standstillverplichting

ALGEMEEN KADER**STAATSSTEUNVERBOD****Hoofdstuk 2. Staatssteunverbod****2.1. Met de interne markt onverenigbare staatssteun**

Vier cumulatieve criteria moeten vervuld zijn (artikel 107, lid 1 VWEU):

- een maatregel van de staat die met staatsmiddelen wordt bekostigd en toerekenbaar is aan de staat
- een economisch voordeel aan één of meerdere onderneming(en) (selectiviteit)
- een (mogelijke) vervalsing van de mededinging op de interne markt
- een (mogelijke) beïnvloeding van het handelsverkeer tussen de EU-lidstaten

Vormen van staatssteun: subsidies, belastingvrijstellingen, privaatrechtelijke instrumenten, ...

ALGEMEEN KADER**STAATSSTEUNVERBOD**

Bijzondere aandacht voor mogelijke economische voordelen (relevant voor het VLIZ):

- contractonderzoek in opdracht van ondernemingen
- samenwerking tussen een onderzoeksorganisatie en ondernemingen
- staat doet beroep op een onderneming voor onderzoeks- en ontwikkelingsdiensten

Bijzondere aandacht voor de-minimissteun:

- begrip, toepassingsgebied, toepassingsvoorwaarden en formaliteiten

ALGEMEEN KADER**STAATSSTEUNVERBOD****2.2. Begrip "onderneming"**

Staatssteun wordt toegekend aan ondernemingen:

- *"Elke entiteit die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd"*
- Zeer ruim functioneel begrip - hangt af van "economische activiteiten" van de betrokken entiteit (d.w.z. "alle activiteiten die erin bestaan goederen of diensten aan te bieden op de markt")

Voorbeelden: vennootschappen, verenigingen, universiteiten, onderzoekscentra, vzw's, ...

Bijzondere aandacht voor "**onderneming**" (relevant voor het VLIZ)

ALGEMEEN KADER**EU-PROCEDURE VOOR NIEUWE STAATSSTEUN****Hoofdstuk 3. EU-procedure voor nieuwe staatssteun**

- De aanmeldingsplicht (artikel 108, lid 3 VWEU)
- Hoe en door wie moet staatssteun worden aangemeld?
- Hoe verloopt de EU-procedure voor nieuwe staatssteun?
- De vereenvoudigde procedure

ALGEMEEN KADER**VRIJSTELLINGEN VAN DE AANMELDINGSPLICHT****Hoofdstuk 4. Vrijstellingen van de aanmeldingsplicht**

- Niet elke steunmaatregel in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU moet worden aangemeld bij de Commissie
- Verschillende (groepsvrijstellings)verordeningen van de Commissie stellen een aantal categorieën van staatssteun vrij van de aanmeldingsplicht
- Belang van deze verordeningen is groot
- Voor het VLIZ is voornamelijk Algemene Groepsvrijstellingsverordening 651/2014 relevant

ALGEMEEN KADER**VRIJSTELLINGEN VAN DE AANMELDINGSPLICHT**

Het algemeen kader schenkt **bijzondere aandacht** aan:

- de algemene voorwaarden overeenkomstig de Algemene Groepsvrijstellingsverordening 651/2014; en
- de bijzondere voorwaarden voor steun voor O&O&I (artikelen 25-30 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening)

Indien de toepasselijke algemene én bijzondere voorwaarden cumulatief vervuld zijn, is de betrokken steunmaatregel vrijgesteld van de aanmeldingsplicht

ALGEMEEN KADER**MET DE INTERNE MARKT VERENIGBARE STAATSSTEUN****Hoofdstuk 5. Met de interne markt verenigbare staatssteun**

- Na aanmelding zal de Commissie de steunmaatregel beoordelen op zijn verenigbaarheid met de interne markt
- Is de Kaderregeling betreffende staatssteun voor O&O&I van toepassing?
- Zo niet, is een Verdragsuitzondering van toepassing (voor het VLIZ is artikel 107, lid 3 b) en c) VWEU relevant)?

ALGEMEEN KADER**AANDACHTSPUNTEN EN AANBEVELINGEN****Hoofdstuk 6. Aandachtspunten en aanbevelingen**

- Algemeen
- De-minimissteun
- Vrijstellingen van de aanmeldingsplicht (Groepsvrijstellingsverordening 651/2014)
- O&O&I

ALGEMEEN KADER**AANDACHTSPUNTEN EN AANBEVELINGEN****Aandachtspunten en aanbevelingen - algemeen**

- Is de onderneming waar het VLIZ mee wenst samen te werken een onderneming?
- Reken steeds de marktprijs aan / betaal steeds de marktprijs
- Houd documentatie (bv. e-mailverkeer, notulen van vergaderingen, contractvoorstellen, ...) m.b.t. onderhandelingen met ondernemingen bij
- Probeer selectiviteit te vermijden en stel economische voordelen open voor iedereen
- Hanteer een gescheiden boekhouding voor economische en niet-economische activiteiten

ALGEMEEN KADER**AANDACHTSPUNTEN EN AANBEVELINGEN****Aandachtspunten en aanbevelingen - de-minimissteun**

- Controleer of de begunstigde in aanmerking komt voor de-minimissteun
- Ga na of alle voorwaarden voor de-minimissteun zijn vervuld
- Informeer de begunstigde dat er sprake is van de-minimissteun en verwijs in alle relevante documentatie naar de algemene de-minimisverordening (Verordening 1407/2013) en naar het de-minimisbedrag
- Vraag de begunstigde om een schriftelijke of elektronische verklaring over alle andere de-minimissteun die hij gedurende de twee voorgaande en het lopende belastingjaar heeft ontvangen (zie schema 7.5. voor een voorbeeld)
- Houd goed bij aan wie en hoeveel de-minimissteun werd toegekend

ALGEMEEN KADER**AANDACHTSPUNTEN EN AANBEVELINGEN****Aandachtspunten en aanbevelingen - vrijstellingen van de aanmeldingsplicht**

- Controleer of de begunstigde in aanmerking komt voor een toepassing van de AGVV
- Ga na of alle voorwaarden voor toepassing van de AGVV zijn vervuld (steundrempel, steunintensiteit en andere)
- Informeer de begunstigde dat er sprake is van van de aanmelding vrijgestelde staatssteun en verwijst in alle relevante documentatie naar de AGVV en naar het steunbedrag
- Individuele steunverleningen van meer dan 500.000 euro moeten worden gepubliceerd (in de praktijk in SANI (*State Aid Notification Interactive*)). Indien van toepassing, contacteer VLAIO
- Contacteer steeds VLAIO om te informeren naar de toepasselijke verslagverplichtingen inzake vrijgestelde steun

ALGEMEEN KADER**AANDACHTSPUNTEN EN AANBEVELINGEN****Aandachtspunten en aanbevelingen: O&O&I**

- Indien wordt samengewerkt met ondernemingen, probeer dan zo veel mogelijk te bekomen dat de resultaten van het resulterende onderzoek vrij beschikbaar zijn
- Zorg voor een evenwichtige verdeling van de intellectuele eigendomsrechten bij een samenwerking en vraag bij een onevenwichtige verdeling in het voordeel van de onderneming steeds een vergoeding tegen marktprijs
- Opbrengsten van onderzoeksactiviteiten worden best zo veel mogelijk gebruikt om nieuw eigen onderzoek te bekostigen

ALGEMEEN KADER**PRAKTISCHE TOOLS****Hoofdstuk 7. Schema's**

- Kort overzicht van de staatssteunanalyse door de lidstaten (7.1.)
- Overzicht van de EU-procedure voor nieuwe staatssteun (7.2.)
- Tijdslijn EU-procedure voor nieuwe staatssteun (7.3.)
- Vrijstelling van de aanmeldingsplicht van staatssteun voor O&O&I (7.4.)
- Voorbeeld de-minimisverklaring (7.5.)

ALGEMEEN KADER**PRAKTISCHE TOOLS****7.1. Kort overzicht van de staatssteunanalyse door de lidstaten**

1. Is de algemene de-minimisverordening van toepassing?	<ul style="list-style-type: none"> •Ja: het voornemen valt niet onder artikel 107, lid 1 VWEU en mag worden uitgevoerd zonder voorafgaande aanmelding bij de Commissie •Neen: stap 2
2. Is er sprake van staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU?	<ul style="list-style-type: none"> •Ja: stap 3 •Neen: het voornemen mag worden uitgevoerd zonder voorafgaande aanmelding bij de Commissie
3. Is de Algemene Groepsvrijstellingsverordening van toepassing?	<ul style="list-style-type: none"> •Ja: het steunvoornemen mag worden uitgevoerd zonder voorafgaande aanmelding bij de Commissie •Neen: stap 4
4. Is het steunvoornemen verenigbaar met de interne markt op basis van de Kaderregeling betreffende staatssteun voor O&O&I?	<ul style="list-style-type: none"> •Ja: het steunvoornemen mag worden uitgevoerd na aanmelding bij en goedkeuring door de Commissie •Neen: stap 5
5. Is het steunvoornemen verenigbaar op basis van artikel 107, leden 2 of 3 VWEU?	<ul style="list-style-type: none"> •Ja: het steunvoornemen mag worden uitgevoerd na aanmelding bij en goedkeuring door de Commissie •Neen: het steunvoornemen mag niet worden uitgevoerd.

ALGEMEEN KADER

PRAKTISCHE TOOLS

7.2. Overzicht van de EU-procedure voor nieuwe staatssteun (deel 1)

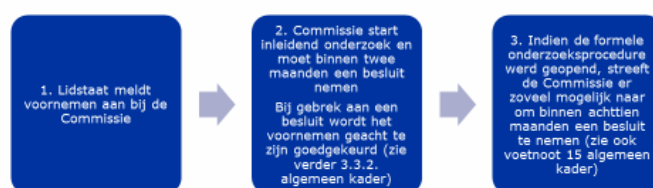

ALGEMEEN KADER

PRAKTISCHE TOOLS

7.2. Overzicht van de EU-procedure voor nieuwe staatssteun (deel 2)

ALGEMEEN KADER**PRAKTISCHE TOOLS****7.3. Tijdslijn EU-procedure voor nieuwe staatssteun****ALGEMEEN KADER****PRAKTISCHE TOOLS****7.4. Vrijstelling van de aanmeldingsplicht van staatssteun voor O&O&I**

Schematisch overzicht van de bijzondere voorwaarden voor:

- steun voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten
- investeringssteun voor onderzoeksinfrastructuur
- steun voor innovatieclusters
- innovatiesteun voor KMO's
- steun voor proces- en organisatie-innovatie
- steun voor onderzoek en ontwikkeling in de visserijsector en aquacultuursector

ALGEMEEN KADER**PRAKTISCHE TOOLS****7.5. Voorbeeld de-minimisverklaring**

- De begunstigde moet een schriftelijke of elektronische verklaring afleggen over alle andere de minimissteun die hij gedurende de twee voorafgaande belastingjaren en het lopende belastingjaar al dan niet heeft ontvangen
- Voorbeeld van een de-minimisverklaring

ALGEMEEN KADER**PRAKTISCHE TOOLS**

- Het is aanbevolen de schema's ter hand te nemen tijdens het lezen van het algemeen kader
- Er wordt in het kader zoveel mogelijk verwezen naar de relevante stap(pen) in de staatssteunanalyse door de lidstaten (schema 7.1.)

ALGEMEEN KADER**PRAKTISCHE TOOLS**

Hoofdstuk 8: begrippenlijst

Hoofdstuk 9: overzicht rechtsbronnen

Hoofdstuk 10: basisliteratuur EU-staatssteunrecht

Hoofdstuk 11: nuttige links en contacten

EINDE PRESENTATIE
DEEL I

2. PowerPoint-presentatie casestudies

INHOUD

- Overzicht
- Principes
- Casestudie 1
- Casestudie 2
- Casestudie 3
- Casestudie 4
- Casestudie 5
- Casestudie 6

OVERZICHT

CASESTUDIES

OVERZICHT CASESTUDIES

- **Casestudie 1: onderzoeksinfrastructuur**
- **Casestudie 2: EU-gefinancierde onderzoeksinfrastructuur**
- **Casestudie 3: samenwerking onderzoek en ontwikkeling**
- **Casestudie 4: contractonderzoek**
- **Casestudie 5: dienstverlening**
- **Casestudie 6: organisatie van evenementen**

CASESTUDIES**OVERZICHT SCENARIO'S**

- **Casestudie 1**
  - Gebruik van infrastructuur
  - Projecten betaald door ondernemingen
- **Casestudie 2**
  - ESIF
  - EU – financiering beheerd op EU-niveau
- **Casestudie 3**
  - Samenwerking met universiteiten
  - Samenwerking met ondernemingen
  - Sponsoring van projecten of PhD-studenten door ondernemingen
  - Breed delen van onderzoeksresultaten en gebruik van IP-rechten
- **Casestudie 4**
  - Onderzoeksprojecten voor ondernemingen, uitgevoerd door onderzoeksinstituten
  - Onderzoeksproject gewonnen na deelname aan een openbare aanbesteding
- **Casestudie 5**
  - Advies aan een overheid
  - Informatie aan de bevolking
- **Casestudie 6**
  - Organisatie van evenementen

CASESTUDIES**INHOUD**

Algemeen

- Inleiding
- Principes

Voor elke casestudie

- Inleiding
- Staatssteunregels (toegespitst op elke case)
- Scenario's
- Aandachtspunten
- Beslissingsbomen

PRINCIPES

PRINCIPES

IDEE EN STRUCTUUR

De principes maken de overgang tussen het algemeen kader (Deel I) en de casestudies (Deel II).

We behandelen zeer beknopt:

1. het begrip staatssteun
2. vrijstellingen
3. onderzoekinstellingen en onderzoeksinfrastructuur
4. nevenactiviteiten en de 20%-drempel

Meer toegepaste informatie is per casestudie (Deel II) te vinden onder "Staatssteunregels".

PRINCIPES**IN EEN NOTENDOP...**

Het VLIZ wil vermijden:

1) de begunstigde te zijn van staatssteun

- Hiervoor is het belangrijk niet te worden beschouwd als onderneming (cfr. 20% capaciteitsdrempel).

2) bron te zijn van staatssteun

- Hiervoor is het belangrijk diensten correct te prijzen.

CASESTUDIE 1: ONDERZOEKS- INFRASTRUCTUUR

CASESTUDIE 1: ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR

STAATSSTEUNREGELS

- Beschrijving van de algemene principes en potentiële discriminatie
- Gebruik van infrastructuur
  - Het gebruik van VLIZ-infrastructuur is een economische activiteit wanneer een prijs aangerekend wordt, onafhankelijk van het type gebruiker (onderneming of onderzoeker). Indien het VLIZ een prijs aanreket, wordt het een onderneming. Indien het VLIZ geen prijs aanreket en de gebruiker de infrastructuur aanwendt voor commerciële doelen (een onderneming), is het VLIZ een bron van staatssteun. Om te voorkomen dat staatssteun wordt gegeven aan de gebruiker, moet de correcte prijs aangerekend worden.
  - Het VLIZ wordt niet beschouwd als onderneming wanneer het commercieel gebruik van de infrastructuur onder de 20% van de jaarlijkse capaciteit blijft.
    - Indien het commercieel gebruik onder de 20% blijft, kan de onderzoekinstelling tot voor 100% van de kosten worden gefinancierd.
    - Infrastructuur die commercieel gebruikt wordt (+20%) kan slechts staatssteun ontvangen tot een hoogte van 50% van de nieuwe investeringskost.

CASESTUDIE 1: ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR

STAATSSTEUNREGELS

- Het rapport neemt een voorbeeld op van prijsberekening en tevens van een claw-black mechanisme.
- Projecten betaald door ondernemingen
  - Financiering door ondernemingen valt niet onder staatsmiddelen. Ondernemingen kunnen dus geen bron zijn van staatssteun. Zij kunnen echter wel de ontvanger van staatssteun zijn wanneer zij minder betalen dan de kost van de dienst die zij ontvangen of van de infrastructuur die zij gebruiken.
  - Door het breed delen van de resultaten, kunnen problemen met de staatssteunregels vermeden worden.
  - Het VLIZ moet er altijd voor zorgen dat projecten die betaald worden door ondernemingen worden gelinkt aan het gebruik van infrastructuur.

CASESTUDIE 1: ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR**AANDACHTSPUNTEN**

➤ Gebruik van infrastructuur

- Zijn de gebruikers ondernemingen?
- Betalen ze een marktprijs?
- Indien de marktprijs niet bestaat, wordt de prijs dan berekend op basis van een boekhoudkundig systeem dat kosten (zowel variabel als vast) en opbrengsten kan toewijzen per type activiteit?

CASESTUDIE 1: ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR**AANDACHTSPUNTEN**

➤ Projecten betaald door ondernemingen

- Hebben de projecten een link met de infrastructuur?
- Worden alle kosten betaald?
- Worden de resultaten breed gedeeld of zijn er exclusieve rechten voor de onderneming?
- Het is belangrijk om communicatie met de onderneming, zoals verslagen van vergaderingen, contractonderhandelingen en emailverkeer bij te houden.

CASESTUDIE 1: ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR

SCENARIO 1: GEBRUIK VAN INFRASTRUCTUUR

CASESTUDIE 1: ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR

SCENARIO 2: PROJECTEN BETAALD DOOR ONDERNEMINGEN

CASESTUDIE 2: EU-GEFINANCIERDE ONDERZOEKS- INFRASTRUCTUUR

CASESTUDIE 2: EU-GEFINANCIERDE ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR STAATSSTEUNREGELS

- Fondsen die worden toegekend aan het VLIZ door een nationale of regionale beheersinstantie (zoals ESI-fondsen) moeten de staatssteunregels naleven. Wanneer de beheersinstantie oordeelt dat het staatssteun betreft, zal zij zelf het nodige doen en meedelen aan het VLIZ zodat er geen problemen ontstaan.
- EU-financiering die direct wordt verstrekt aan het VLIZ door een EU-instelling, agentschap of in het kader van een "joint undertaking" is niet onderhevig aan de staatssteunregels (alle directe EU-financiering wordt verondersteld in overeenstemming te zijn met de geest van de staatssteunregels).
  - Echter, het VLIZ moet de vereisten naleven die aan de EU-financiering verbonden zijn.

CASESTUDIE 2: EU-GEFINANCIERDE ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR

AANDACHTSPUNTEN

- ESI-fondsen, of andere gelijkaardige financiering die wordt verstrekt via aan beheersinstantie, vergen normaliter het naleven van de staatssteunregels.
- EU-financiering die rechtstreeks wordt toegekend door een EU-instelling is niet onderhevig aan de staatssteunregels. Echter, de begunstigde moet de vereisten, opgelegd door de relevante EU-regulering, naleven.

CASESTUDIE 2: EU-GEFINANCIERDE ONDERZOEKSINFRASTRUCTUUR

1. Wordt de financiering ter beschikking gesteld via een nationale of regionale beheersinstantie?

- Ja: het VLIZ moet voldoen aan de voorwaarden die worden vooropgesteld door de beheersinstantie. Normaal betreft het hier staatsmiddelen die dus onderhevig kunnen zijn aan de EU-staatssteunregels. Om dit na te gaan, verwijzen we naar de beslissingsboom uit casestudie 1.
- Nee: stap 2

2. Wordt de financiering direct door een instelling van de EU ter beschikking gesteld?

- Ja: het VLIZ moet voldoen aan de voorwaarden die worden vooropgesteld door de instelling van de EU.
- Nee: controleer of de financiering via publieke of private bron ter beschikking wordt gesteld. Indien de bron publiek blijkt, pas dan de beslissingsboom toe uit casestudie 1.

Opmerking omtrent EU-financiering:

Financiering die direct wordt beheerd door een EU-instelling, en dus niet via een nationale instantie wordt uitgekeerd, valt niet onder het concept "staatsmiddelen" in de betekenis van artikel 107, lid 1 VWEU. Zulke financiering is dus geen staatssteun en wordt ook niet samengerekend met staatssteun.

CASESTUDIE 3: SAMENWERKING ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

CASESTUDIE 3: SAMENWERKING ONDERZOEK EN ONTWIKKELING STAATSSTEUNREGELS

- Wanneer het VLIZ onderzoek voert om een bijdrage te leveren aan de bestaande literatuur en de resultaten breed deelt, handelt het niet als een onderneming.
- Hetzelfde geldt wat betreft samenwerkingsprojecten met universiteiten omtrent fundamenteel onderzoek (zonder directe commerciële toepassing).
- Er is tevens geen probleem rond staatssteun wanneer het VLIZ in opdracht van een overheid onderzoek voert in het kader van beleidsadvies.

CASESTUDIE 3: SAMENWERKING ONDERZOEK EN ONTWIKKELING**STAATSSTEUNREGELS**

- Elke partner moet bijdragen aan de kosten van het project a rato van zijn aandeel in het project. Het gevolg is dat elke partner dan ook de IP-rechten kan beheren die uit zijn aandeel voortvloeien.
- Het breed delen van de resultaten betekent dat alle relevante informatie publiek beschikbaar is, zonder exclusieve of geprivilegeerde toegang voor een onderneming.
- IP-rechten vormen geen problem wanneer: 1) ze correct worden geprijsd; 2) licenties worden uitgereikt op een niet-discrimatoire manier; en 3) het inkomen van de IP-licenties wordt geïnvesteerd in verder onderzoek.
- Wat betreft PhD-studenten, is er geen probleem omtrent staatssteun indien de onderneming de volledige kost dekt.

CASESTUDIE 3: SAMENWERKING ONDERZOEK EN ONTWIKKELING**AANDACHTSPUNTEN**

- Samenwerking met universiteiten
  - Wordt er actief samen beslist over de samenwerking?
  - Worden de resultaten breed gedeeld?
- Samenwerking met ondernemingen
  - Wordt er actief samen beslist over de samenwerking en worden de resultaten breed gedeeld?
  - Indien niet, betalen de ondernemingen voor alle kosten van het project of minstens voor hun deel van het project?
  - Het is belangrijk om communicatie met de onderneming, zoals verslagen van vergaderingen, contractonderhandelingen en emailverkeer bij te houden.

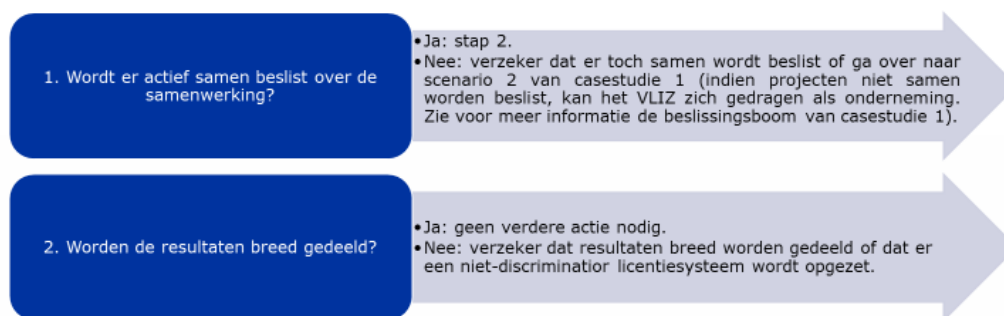
CASESTUDIE 3: SAMENWERKING ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

AANDACHTSPUNTEN

- Sponsoring van projecten en PhD-studenten door ondernemingen
  - Betalen de ondernemingen de volle kosten van het project of van het doctoraatsonderzoek?
  - Worden de resultaten breed gedeeld of worden exclusieve rechten toegekend aan de financierende onderneming?
  - Het is belangrijk om communicatie met de onderneming, zoals verslagen van vergaderingen, contractonderhandelingen en emailverkeer bij te houden.

- Breed delen van onderzoeksresultaten en gebruik van IP-rechten
  - Worden alle relevante data en informatie gepubliceerd?
  - Worden licenties voor IP-rechten verkocht en worden de opbrengsten daarvan gebruikt voor verder onderzoek?

CASESTUDIE 3: SAMENWERKING ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

SCENARIO 1: SAMENWERKING MET UNIVERSITEITEN

Opmerking:

We veronderstellen in dit scenario dat universiteiten onderzoeksinstituten zijn en geen ondernemingen.

CASESTUDIE 3: SAMENWERKING ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

SCENARIO 2: SAMENWERKING MET ONDERNEMINGEN

1. Wordt er actief samen beslist over de samenwerking en worden de resultaten breed gedeeld?

- Ja: geen verdere actie nodig.
- Nee: stap 2.

2. Wanneer de resultaten niet breed gedeeld worden, betalen de ondernemingen dan voor alle kosten of toch minstens voor de kosten van hun deel van het project?

- Ja: geen verdere actie nodig (de mogelijkheid bestaat wel dat het VLIZ zich als onderneming gedraagt en dus moet verzekeren dat de 20% capaciteitsdrempel niet wordt overschreden. Meer informatie is te vinden in casestudie 1).
- Nee: de ondernemingen moeten wel alle kosten van het project dragen, of minstens de kosten van hun deel van het project waaruit exclusieve rechten vloeien (ook hier moeten we rekening houden met de 20% capaciteitsdrempel. Meer informatie is te vinden in casestudie 1).

CASESTUDIE 3: SAMENWERKING ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

SCENARIO 3: SPONSORING VAN PROJECTEN OF PHD-STUDENTEN DOOR ONDERNEMINGEN

1. Verkrijgen de financierende ondernemingen exclusieve voordelen uit de onderzoeksprojecten of het doctoraatsonderzoek?

- Ja: stap 2.
- Nee: geen verdere actie nodig.

2. Indien ondernemingen wel exclusieve rechten verkrijgen, betalen zij dan de gehele kost van het project of ten minste van het deel van het project dat de exclusieve resultaten oplevert?

- Ja: geen verdere actie nodig (het VLIZ moet wel verzekeren dat de 20% capaciteitsdrempel niet wordt overschreden. Meer informatie is te vinden in casestudie 1).
- Nee: de onderneming moet wel de volledige kost van het project betalen of van het deel dat de exclusieve resultaten oplevert (ook hier moet het VLIZ wel verzekeren dat de 20% capaciteitsdrempel niet wordt overschreden. Meer informatie is te vinden in casestudie 1).

CASESTUDIE 3: SAMENWERKING ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

SCENARIO 4: BREED DELEN VAN ONDERZOEKSRÉSULTATEN EN GEBRUIK VAN IP-RECHTEN

Worden licenties uitgegeven voor IP-rechten en wordt de opbrengst daarvan geïnvesteerd in toekomstig onderzoek?

- Ja: geen verdere actie nodig.
- Nee: verzeker dan een niet-discriminatoire licentiesysteem en gebruik de opbrengst voor verder onderzoek.

CASESTUDIE 4: CONTRACTONDERZOEK

CASESTUDIE 4: CONTRACTONDERZOEK**STAATSSTEUNREGELS**

➤ Contractonderzoek kan vrij van staatssteun zijn indien het betreft:

1. overheidsfinanciering voor onderzoek gedefinieerd door de overheid, uitgevoerd door onderzoeksinstituten ten voordele van ondernemingen;
2. onderzoeksprojecten in opdracht van ondernemingen, uitgevoerd door onderzoeksinstituten ten voordele van ondernemingen, wanneer de marktprijs wordt aangerekend; en
3. onderzoeksprojecten behaald na deelname aan een openbare aanbesteding, aangezien er dan normaal geen sprake is van een voordeel.

CASESTUDIE 4: CONTRACTONDERZOEK**STAATSSTEUNREGELS**

1. Overheidsfinanciering voor onderzoek gedefinieerd door de overheid, uitgevoerd door onderzoeksinstituten ten voordele van ondernemingen

Dit wordt uitgelegd in het rapport, maar is eerder onwaarschijnlijk.

CASESTUDIE 4: CONTRACTONDERZOEK**STAATSSTEUNREGELS**

2. Onderzoeksprojecten in opdracht van ondernemingen, uitgevoerd door onderzoeksinstituten ten voordele van ondernemingen

Onderzoeksprojecten in opdracht van ondernemingen zijn een economische activiteit en bijgevolg moet een gescheiden boekhouding worden bijgehouden. Bijzondere aandacht dient te worden besteed aan de 20% capaciteitsregel voor nevenactiviteiten.

CASESTUDIE 4: CONTRACTONDERZOEK**STAATSSTEUNREGELS**

3. Onderzoeksprojecten behaald na deelname aan een openbare aanbesteding

Indien het VLIZ deelneemt aan openbare aanbestedingen (het betreft hier geen competitieve selectie van onderzoeksprojecten zoals FWO of Horizon 2020) en wint, ontvangt het geen staatssteun voor dit project, maar gedraagt het zich wel als onderneming. Het VLIZ moet een gescheiden boekhouding voeren en bijzondere aandacht besteden aan de 20% capaciteitsregel.

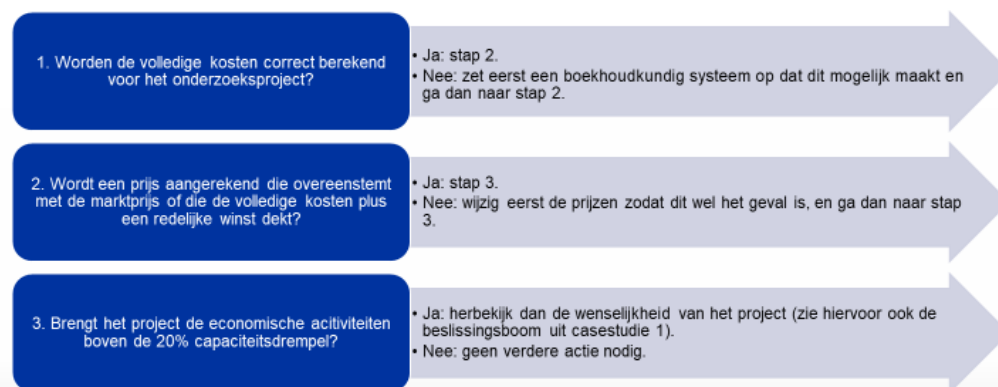
CASESTUDIE 4: CONTRACTONDERZOEK

AANDACHTSPUNTEN

- Onderzoeksprojecten voor ondernemingen, uitgevoerd door onderzoeksinstituten
  - Worden de volledige kosten correct berekend voor het onderzoeksproject?
  - Wordt een marktprijs aangerekend of een prijs die de volledige kosten plus een redelijke winst dekt?
  - Het is belangrijk om communicatie met de onderneming, zoals verslagen van vergaderingen, contractonderhandelingen en emailverkeer bij te houden.

- Onderzoeksproject gewonnen na deelname aan een openbare aanbesteding
  - Worden de volledige kosten correct berekend voor het onderzoeksproject?
  - Wordt een marktprijs aangerekend of een prijs die de volledige kosten plus een redelijke winst dekt?

CASESTUDIE 4: CONTRACTONDERZOEK

SCENARIO 1: ONDERZOEKSPROJECTEN VOOR ONDERNEMINGEN, UITGEVOERD DOOR ONDERZOEKSIINSTELLINGEN

CASESTUDIE 4: CONTRACTONDERZOEK**SCENARIO 2: ONDERZOEKSPROJECT GEWONNEN NA DEELNAME OPENBARE AANBESTEDING**

1. Worden de volledige kosten correct berekend voor het onderzoeksproject?

- Ja: stap 2.
- Nee: zet eerst een boekhoudkundig systeem op dat dit mogelijk maakt en ga dan naar stap 2.

2. Wordt een prijs aangerekend die overeenstemt met de marktprijs of die de volledige kosten plus een redelijke winst dekt?

- Ja: stap 3.
- Nee: wijzig eerst de prijzen zodat dit wel het geval is, en ga dan naar stap 3.

3. Brengt het project de economische activiteiten boven de 20% capaciteitsdrempel?

- Ja: herbekijk dan de wenselijkheid van het project (zie hiervoor ook de beslissingsboom uit casestudie 1).
- Nee: geen verdere actie nodig.

CASESTUDIE 5: DIENSTVERLENING

CASESTUDIE 5: DIENSTVERLENING

STAATSSTEUNREGELS

➤ De begrippen DAB en DAEB

- Het is zeer waarschijnlijk dat de diensten die het VLIZ levert niet kunnen worden ondergebracht onder diensten van algemeen (economisch) belang.

Advies aan een overheid

- De overheid geeft geen staatssteun aan het VLIZ wanneer het beleidsadvies inwint, noch handelt het VLIZ als onderneming wanneer ze onderzoek voert om beleidsadvies te kunnen leveren (voor onderwerpen die binnen het mandaat vallen).

Informatie aan de bevolking

- Het VLIZ geeft alleen informatie/data die het reeds ter beschikking heeft.
- Door het aanrekenen van een nominale vergoeding om de administratieve kost te dekken, wordt het VLIZ geen onderneming.

CASESTUDIE 5: DIENSTVERLENING

AANDACHTSPUNTEN

➤ Advies aan een overheid

- Is het verlenen van het advies deel van het mandaat van het VLIZ voor het verwerven van haar basisfinanciering?
- Kan het advies worden gebaseerd op kennis en informatie die worden verzameld door activiteiten binnen het mandaat?

➤ Informatie aan de bevolking

- Bestaat de informatie al? Dit is het geval wanneer ze reeds verzameld of verwerkt werd in het kader van activiteiten binnen het mandaat van het VLIZ. (Advies op maat dient te worden vermeden.)
- Staat de informatie ter beschikking van iedereen (die ze aanvraagt)?

CASESTUDIE 5: DIENSTVERLENING

SCENARIO 1: ADVIES AAN DE OVERHEID

1. Is het advies of de informatie gebaseerd op kennis die wordt gegenereerd door onderzoeksactiviteiten die binnen het mandaat van het VLIZ vallen?

- Ja: geen verdere actie nodig.
- Nee: stap 2.

2. Als het advies of de informatie niet gegenereerd wordt door activiteiten die binnen het mandaat van het VLIZ vallen, wordt dan de marktprijs aangerekend?

- Ja: stap 3.
- Nee: reken toch eerst de marktprijs aan en ga dan naar stap 3.

3. Komt dit soort activiteiten boven de 20% capaciteitsdrempel van het VLIZ?

- Ja: verzeker dan toch dat de drempel van 20% niet wordt overschreden (zie ook het deel "principes" en casestudie 1).
- Nee: geen verdere actie nodig.

CASESTUDIE 5: DIENSTVERLENING

SCENARIO 2: INFORMATIE AAN DE BEVOLKING

1. Is de informatie reeds beschikbaar?

- Ja: stap 2.
- Nee: de dienst moet worden beperkt tot beschikbare informatie (gegenereerd door activiteiten die binnen het mandaat van het VLIZ vallen).

2. Staat de informatie ter beschikking van iedereen die een aanvraag doet?

- Ja: stap 3.
- Nee: de informatie moet voor iedereen beschikbaar zijn op aanvraag.

3. Wordt een vergoeding gevraagd?

- Ja: verzeker dat het een nominale vergoeding betreft die niet meer dan de administratieve kost van de behandeling van het informatieverzoek dekt.
- Nee: geen verdere actie nodig.

CASESTUDIE 6: ORGANISATIE VAN EVENEMENTEN

CASESTUDIE 6: ORGANISATIE VAN EVENEMENTEN STAATSSTEUNREGELS

- Wat zijn economische en niet-economische activiteiten?
- Wat zijn nevenactiviteiten (ancillary activities)?
- Wat zijn gebruikelijke voorzieningen (customary amenities)?

De organisatie van evenementen creëert geen staatssteunprobleem indien:

- er een link is met onderzoeksprojecten; of
- het doel van de evenementen er niet in bestaat om resultaten breed te delen, maar wel in het promoten van het VLIZ in het algemeen.

Wanneer evenementen wel van commerciële aard zijn en het potentieel hebben om handel tussen EU-lidstaten te beïnvloeden, moet het VLIZ verzekeren dat het geen bron van staatssteun wordt.

CASESTUDIE 6: ORGANISATIE VAN EVENEMENTEN

AANDACHTSPUNTEN

- Is er een link tussen de evenementen en het mandaat van het VLIZ?
- Worden de evenementen georganiseerd voor commerciële doeleinden?
- Zijn de betrokken ondernemingen actief in het handel drijven tussen EU-lidstaten?

CASESTUDIE 6: ORGANISATIE VAN EVENEMENTEN

EINDE PRESENTATIE

DEEL II